

สราญรมย์

ปีที่ 8 ฉบับที่ 33 ตุลาคม - ธันวาคม 2549 ISSN 1513-105X

สมเด็จพระสังฆราชประทานวรธัมโมวาท เนื่องในวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๕๐

...วันเด็กเป็นวันสำคัญของชาติ เพราะเด็กเป็นอนาคตของชาติ ขอฝากความจริงนี้ไว้สำหรับเด็ก โดยเฉพาะที่รู้ภาษาดีแล้ว จะเรียกว่าเป็นเด็กโตก็ไม่ผิด เด็กที่โตแล้วมีความเข้าใจอะไรพอสมควรแล้ว ขอให้ตระหนักในความสำคัญของตนเองให้มากว่าตนเองมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับชาติ ชาติจะเจริญได้เพียงใดหรือไม่ขึ้นอยู่กับเด็ก ถ้าเด็กเกะกะเกเร ไม่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนให้มีความรู้ให้มีความสามารถเพิ่มขึ้น และเพิ่มตามวันเวลา คือตามวัยที่เจริญขึ้นตามวันเวลา อนาคตของเด็กจะเป็นอื่นไปไม่ได้ นอกจากเสื่อมเป็นความไร้คุณค่า ไม่มีชื่อเสียง เกียรติยศ ไม่เป็นที่ยอมรับนับถือ และเมื่อเด็กซึ่งเป็นคนของชาติที่เจริญด้วยวัยแล้ว เป็นคนเติบโตแล้วไม่มีความเจริญในตัว มีแต่ความไม่เจริญ ความเสื่อมทรามนานาประการ ประเทศชาติจะเป็นอื่นไปไม่ได้ นอกจากเป็นไปตามผู้คนส่วนใหญ่ที่อยู่ในชาติในประเทศ คนไม่ดีคนไม่เจริญก็ย่อมไม่อาจสร้างชาติให้ดีได้ ไม่อาจสร้างชาติให้เจริญได้...

หนังสือ **"วิทยุสราญรมย์"** ISSN 1513-105X รายสามเดือน
ปีที่ 9 ฉบับที่ 33 : ตุลาคม - ธันวาคม 2549

ที่ปรึกษา :
กิตติ วะสีนนท์ เกียรติคุณ ชาติประเสริฐ
พิริยะ เข็มพล จรัล ปลั่งตระกูล

นายสถานีวิทยุสราญรมย์ : นฤมิต หิญชีระนันทน์
คณะผู้ดำเนินรายการของสถานีวิทยุสราญรมย์ : อุไรวรรณ คูหะเปรมะ
กิตติศักดิ์ กล่อมจิตต์ วสุ แสงสิงแก้ว หทัยชนก ฤทธาคนี ฟรูโม
เจ้าหน้าที่ควบคุมเสียง : บัญชา ธิโกศรี สัมฤทธิ์ ฤดีสิริโชติ
เจ้าหน้าที่ปรับปรุงเว็บไซต์ : ฐิติรัตน์ ธรรมสิทธิ์ชัย

บรรณาธิการอาวุโส : ประภัสสร เสวิกุล
บรรณาธิการ : ศรีสุรัตน์ สุขวโรดม

คอมพิวเตอร์ : วัลทนี พานิชกุล
รูปเล่ม : ปราณ
พิมพ์ที่ : ภาพพิมพ์ โทร. 0-2433-8586

สถานีวิทยุสราญรมย์ กระทรวงการต่างประเทศ ถนนศรีอยุธยา แขวงทุ่งพญาไท กทม. 10400
โทรศัพท์ 0-2643-5094 โทรสาร 0-2643-5093 E-mail : radio__saranrom@mfa.go.th
ฟังวิทยุออนไลน์ ที่ www.mfa.go.th/radio__saranrom
หนังสือวิทยุสราญรมย์ออนไลน์ที่ www.mfa.go.th/saranrom__journal

● สารบัญ

สมเด็จพระสังฆราชประทานวรธัมโมวาท 1
เนื่องในวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี 2550

ถ้อยแถลง / *นฤมิต หิญชีระนันทน์* 4

การเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐเวียดนาม พุทธศักราช 2502
/ *ศรีสุรัตน์ สุขวโรดม กิติพงศ์ สุ่นประเสริฐ* 8

ภาพชุด / การเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐเวียดนาม 35

ธรรมโอวาท / ที่ระลึกของปีใหม่จากหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน 44

การเมืองในประเทศ / คำกล่าวของนายกรัฐมนตรีในโอกาสพบปะ
ข้าราชการ ผู้นำศาสนา และผู้นำท้องถิ่นจาก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้
พร้อมคำแปลภาษาอังกฤษ 47

สังคมวัฒนธรรม / หนาวสุดกาย อุ่นสุดใจในสแกนดิเนเวีย
/ *สุเมธ เตชะกมลสุข* 70

สังคมวัฒนธรรม / เจ้านายลูกเธอในรัชกาลที่ 5 ทรงกรม :
ชื่อจังหวัดและมณฑล / *ณรงค์ บุญเสถียรวงศ์* 83

สังคมวัฒนธรรม / โมร็อกโก : ดินแดงแห่งศิลปะและ
วัฒนธรรมอันหลากหลาย / *สุภาศิริ อมาตยกุล* 109

สังคมวัฒนธรรม / ฟุตบอลกับการเมืองและการทูต / *ปรีชาญาณ วงศ์อรุณ* 133

คาร์เมน / *วนิดา คุตตวัส* 145

เล่าเรื่องเมืองสปา / *วนิดา พหลพลพยุหเสนา* 152

คำอธิษฐาน 10 ประการ / *สุชีพ ปุญญานุภาพ* 166

คุณรู้หรือไม่ 172

คำขวัญวันเด็กประจำปี 2550 - น้อมรำลึกพระคุณครู 175

บางส่วนของงานวันเด็กที่กระทรวงการต่างประเทศ 183

จดหมายถึงนายสถานี 186

ข้อความประชาสัมพันธ์ 189

ถ้อยแถลง

หนังสือวิทยุสราญรมย์ ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๓๓ ตุลาคม - ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ ที่อยู่ในมือของท่านฉบับนี้ ขอร่วมกับชาวไทยทุกคนในการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๘๐ พรรษา ในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ด้วยบทความเรื่อง “การเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐเวียดนาม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ “ พร้อมภาพชุดการเสด็จพระราชดำเนินเยือนในครั้งนั้น

ในช่วงระหว่างวันที่ ๑๕ - ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๙ ที่ผ่านมา มีการประชุมผู้นำกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (เอเปค - APEC) ครั้งที่ ๑๔ และการประชุมที่เกี่ยวข้องที่กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม ซึ่ง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีได้เข้าร่วมการประชุมดังกล่าวและได้หยิบยกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอันเป็นแนวทางการทำงานของรัฐบาลชุดปัจจุบันขึ้นกล่าวต่อที่ประชุม โดยได้อธิบายให้ต่างชาติเข้าใจว่าแนวทางดังกล่าวจะทำให้สังคมไทยมีดุลยภาพหรือเดินสายกลาง พร้อมทั้งได้อธิบายสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ รวมถึงสถานการณ์การเมืองในประเทศ และได้ประกาศนโยบายส่งเสริมหลักธรรมาภิบาล ความน่าเชื่อถือ คุณธรรม ความโปร่งใส ในการบริหารประเทศโดยได้รับการแสดงความยอมรับจากนานาชาติ

ในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ มีเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างประเทศคือการครบรอบการเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติของไทยครบ ๖๐ ปี เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๙* ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ พร้อมทั้งนายกสมาคมสหประชาชาติแห่งประเทศไทย และรองเลขาธิการสหประชาชาติและเลขาธิการบริหารคณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติประจำภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (เอสแคป) ได้ร่วมให้เกียรติเป็นประธานในพิธีเปิดงานการจัดกิจกรรมเพื่อฉลองโอกาสดังกล่าวซึ่งมีขึ้นที่ศูนย์การค้าอัมรินทร์พลาซ่า ถนนราชดำริ กรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ ๑๕ - ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๙

เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้เป็นองค์ประธานในพิธีเปิดสะพานมิตรภาพไทย - ลาว แห่งที่ ๒ (มุกดาหาร-สะหวันนะเขต) ร่วมกับนายบุนยัง วอละจิด รองประธานแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พร้อมด้วยบุคคลสำคัญจากฝ่ายไทยและลาว อาทิ คุณพลอยไพลิน เจนเซน และคุณสิริกิติยา เจนเซน นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นอกจากนี้ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่นและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรมญี่ปุ่นในฐานะประเทศที่ให้ความช่วยเหลือทางการเงินและเทคนิคในการสำรวจและออกแบบโครงการ รวมทั้ง

---

* เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็นวันครบรอบการก่อตั้งสหประชาชาติครบ ๖๑ ปี

นายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามซึ่งมีกำหนดการจะเดินทางเยือนไทยต่อไปหลังจากพิธีเปิดสะพานก็ได้มาร่วมเป็นสักขีพยานในพิธีเปิดงาน

การก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย - ลาว แห่งที่ ๒ มีขึ้นภายหลังจากความสำเร็จของการเปิดสะพานมิตรภาพแห่งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๗ ซึ่งได้ส่งผลให้การคมนาคมขนส่งระหว่างไทยและลาวมีความสะดวกและเชื่อมให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศมีความแน่นแฟ้น ยิ่งขึ้น สะพานมิตรภาพไทย - ลาว แห่งที่ ๒ นี้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาระบบโครงข่ายถนนเชื่อมระหว่างพม่า ไทย ลาว และเวียดนามตามแผนพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก - ตะวันตก (East-West Economic Corridor - EWEC) อันจะเป็นการเปิดการพัฒนาเส้นทางคมนาคมสู่ประเทศอื่น ๆ เช่น จีน เกาหลี ญี่ปุ่น บังกลาเทศ และอินเดียต่อไป ในภาพรวมโครงการสะพานแห่งนี้จะช่วยเชื่อมโยงการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค และเอื้ออำนวยให้แต่ละประเทศสามารถให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลในทุก ๆ ด้าน นอกจากนี้ ไทยจะได้ประโยชน์ด้านการเพิ่มโอกาสการพัฒนา และส่งเสริมการค้า การจ้างงาน การลงทุนและการท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร และในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวม ทั้งนี้ สะพานนี้จะเอื้ออำนวยต่อการที่ไทยจะเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้ากับจีนและเอเชียใต้ต่อไปด้วย

ในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๐ กระทรวงการต่างประเทศจะร่วมจัดงานฉลองวันเด็กโดยจะเป็นครั้งแรกที่จะเปิดโอกาสให้เด็กๆ และผู้ปกครองเข้ามาเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ ภายในบริเวณกระทรวงฯ โดยในโอกาสที่กระทรวงการต่างประเทศจะครบรอบ ๑๓๒ ปี หรือ ๑๑ รอบในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๕๐ และเป็นครั้งแรกที่กระทรวงฯ จะเปิดบริเวณให้บุคคลภายนอกได้เข้ามาเยี่ยมชมภายในบริเวณนั้น การจัดกิจกรรมดังกล่าวนับว่าเป็นนิมิตอันดีในโอกาสที่เด็กๆ จะได้เรียนรู้และสัมผัสกิจกรรมและการดำเนินงานเพื่อเรียนรู้กิจกรรมและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

ท้ายที่สุดนี้ ผมในฐานะผู้แทนของผู้จัดรายการสถานีวิทยุสราญรมย์ทุกคนขอขอบคุณผู้ฟังที่ได้ติดตามรับฟังรายการของสถานีวิทยุสราญรมย์มาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านผู้ฟังที่ได้ส่งจดหมายไปรษณียบัตรติชม รวมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำรายการอันจะเป็นข้อมูลสำคัญในอันที่จะปรับปรุงรายการให้ตอบสนองความต้องการของผู้ฟังให้มากที่สุด

ขออำนวยพร ปีใหม่ พ.ศ. ๒๕๕๐ แด่ท่านผู้ฟังและท่านผู้อ่านทุกท่าน ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก จงดลบันดาลให้ท่าน และครอบครัวประสบความสุข ความเจริญด้วยจตุรพิธพรชัยและสัมฤทธิผลในสิ่งอันพึงปรารถนาทุกประการ

ด้วยความปรารถนาดี

ปกิณกะ

การเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศ
ตอน การเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐเวียดนาม พุทธศักราช ๒๕๐๒

* * * * * * * * * * * * * * *

ศรีสุรัตน์ สุขวโรดม

บทนำ

ประเทศไทยมีการติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย โดยเริ่มการติดต่อกับจีนในช่วงปี พ.ศ. ๑๘๒๕ และขยายไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบ ตลอดจนถึงอินเดีย เมื่อถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศตะวันตกสนใจเรื่องการสำรวจทางเรือ ไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้เปิดต้อนรับชาวตะวันตก ทั้งโปรตุเกส ฮอลันดา สเปน อังกฤษ และฝรั่งเศส

ครั้นถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ด้วยพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ไทย การดำเนินวิเทโศบายในการเสียพื้นที่บางส่วนเพื่อรักษาพื้นที่ส่วนใหญ่ไว้ทำให้ไทยรอดพ้นจากการตกเป็นอาณานิคมของต่างประเทศ และแม้ความขัดแย้งทางการเมืองจนนำไปสู่สงครามโลกครั้งที่ ๑ (ช่วงปี พ.ศ. ๒๔๕๗ – ๒๔๖๑) จะจำกัดอยู่ในทวีปยุโรป แต่เมื่อสถานการณ์ความขัดแย้งพัฒนาไปจนถึงขีดสุดโดยกลไกที่มีอยู่คือองค์การสันนิบาตชาติไม่อาจป้องกันความขัดแย้งได้ สงครามโลกครั้งที่ ๒ จึงเกิดขึ้น (ช่วงปี พ.ศ. ๒๔๘๒ – ๒๔๘๘) โดยครั้งนี้ ได้ขยายวงมาถึงประเทศในเอเชีย ตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ แห่งราชวงศ์จักรี

แม้สงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลงในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ และสหประชาชาติได้ถูกจัดตั้งขึ้นในปีเดียวกัน แต่สันติภาพก็ยังดูห่างไกล โดยเฉพาะในประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่ยังคงเต็มไปด้วยไฟสงคราม ในปี พ.ศ. ๒๔๘๙ ซึ่งเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัตินั้น ฝรั่งเศสได้ส่งกองกำลังเข้าไปโจมตีเวียดมินห์ที่เมืองไฮฟอง อีก ๘ ปีต่อมา คือในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ เวียดนามต้องถูกแบ่งเป็นเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ ผู้นำโลกเสรีอย่างสหรัฐอเมริกาได้เข้าสู่สงครามเวียดนามในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ และต้องถอนตัวออกไปในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ต่อจากนั้นอีก ๒ ปี เวียดนามเหนือบุกเข้าเวียดนามใต้ได้สำเร็จในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ และประกาศใช้การปกครองระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในปี พ.ศ. ๒๕๑๙

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๘-๒๕๒๑ ยังมีเหตุการณ์ที่สำคัญเกิดขึ้นอีกหลายประการ กล่าวคือ ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.๒๕๑๘ ไทยได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีน ในเดือนธันวาคมปีเดียวกัน ลาวเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ไทยได้ริเริ่มให้มีการประชุมสุดยอดอาเซียนขึ้นเป็นครั้งแรกที่เมืองบาหลีของอินโดนีเซีย ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ เวียดนามได้บุกเข้ายึดครองเขมร

จากบรรยากาศทางการเมืองในประเทศรอบบ้านของไทยและของโลกข้างต้น การเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๐๒-๒๕๑๐ จึงมีความหมายที่สำคัญยิ่งกว่าการเจริญพระราชไมตรีระหว่างไทยกับมิตรประเทศให้มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น พระปรีชาญาณและพระราชจริยาวัตรที่งดงาม กอปรกับน้ำพระราชหฤทัยทำให้นานาประเทศได้ประจักษ์ถึงเกียรติภูมิของประเทศไทยและคนไทย ทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักกว้างไกลมากยิ่งขึ้น มีส่วนอย่างยิ่งยวดในการเพิ่มความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของชาติไทยอันเป็นที่รักยิ่งของพวกเราทุกคน

การเตรียมงานเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศครั้งแรก

นับตั้งแต่เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๘๙ แล้ว รัฐบาลได้เคยกราบบังคมทูลเชิญเสด็จพระราชดำเนินมาตั้งแต่วันที่ ๒๑ กันยายน ในปีเดียวกัน โดยเห็นสมควรเสด็จฯ เยือนประเทศที่มีสัมพันธไมตรีทางการทูตกับประเทศไทย โดยเฉพาะในระยะแรกนั้น ควรเป็นประเทศข้างเคียงเสียก่อน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นด้วยในหลักการ โดยมีพระราชดำริว่า เมื่อได้เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมพสกนิกรในภาคอีสาน ภาคเหนือ และภาคใต้เสร็จสิ้นแล้ว ก็ทรงพร้อมที่จะเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศตามคำกราบบังคมทูลของรัฐบาล

สำหรับประเทศที่รัฐบาลได้เสนอให้เสด็จพระราชดำเนินเยือนในชั้นแรก ได้แก่ ประเทศลาว กัมพูชา และพม่า ในส่วนประเทศลาวนั้น รัฐบาลของทั้งสองประเทศได้ติดต่อกันมาโดยตลอดตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๐๒ เกี่ยวกับกำหนดการเสด็จฯ ตลอดจนรายละเอียดอื่นๆ ถึงกับได้กำหนดวันเสด็จฯ เยือนไว้เรียบร้อยแล้ว คือ ระหว่างวันที่ ๒๐ – ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๒ และรัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศต่างๆ ซึ่งมีพลเอกถนอม กิตติขจร รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อประชุมหารือในรายละเอียด

โปรดเกล้าฯ ให้เอกอัครราชทูตเวียดนามประจำประเทศไทยเข้าเฝ้าฯ

ในช่วงเดียวกันนั้น นายเล วัน อัน (Lê-Van-An) เอกอัครราชทูตเวียดนามประจำประเทศไทยได้มีหนังสือถึงกระทรวงการต่างประเทศ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๐๒ ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เพื่อทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายสาส์นของประธานาธิบดี โง ดินห์ เดียมแห่งสาธารณรัฐเวียดนาม กราบบังคมทูลเชิญเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐเวียดนามอย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ ๑๕ – ๒๑ ธันวาคม ๒๕๐๒ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายเล วัน อัน เข้าเฝ้าฯ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ในวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๒

พระมหากษัตริย์แห่งประเทศลาวเสด็จสวรรคต

อย่างไรก็ดี เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๐๒ สมเด็จพระเจ้าศรีสว่างวงศ์ พระมหากษัตริย์แห่งประเทศลาวซึ่งได้ประชวรมาเป็นเวลานาน ได้เสด็จสวรรคตลง รัฐบาลลาวจึงได้ขอให้เลื่อนกำหนดการเสด็จฯ เยือนประเทศลาวออกไปก่อน การเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศลาวจึงเป็นอันต้องระงับไป

ต่อมาไม่นานนัก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชสาส์นตอบรับคำเชิญเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐเวียดนามไปถึงประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเวียดนาม

การเตรียมงานเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐเวียดนามอย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ ๑๘ – ๒๑ ธันวาคม ๒๕๐๒

คณะกรรมการพิจารณาการเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศต่างๆ ได้ประชุมหารือถึงบุคคลในขบวนเสด็จฯ หมายกำหนดการรับรอง ตลอดจนรายละเอียดอื่นๆ เพื่อให้สมพระเกียรติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยการติดต่อทั้งปวงกระทำผ่านกระทรวงการต่างประเทศ โดยเฉพาะกรมพิธีการทูตและสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงไซ่ง่อน

สำหรับบุคคลในขบวนเสด็จฯ นั้น มี ๒ ประเภท คือ ขบวนหลวงซึ่งจะเป็นแขกของรัฐบาลเวียดนาม จำนวน ๑๕ คน และขบวนโดยเสด็จฯ ซึ่งจะตามเสด็จฯ ไปโดยไม่เป็นแขกของรัฐบาลเวียดนาม จำนวน ๑๗ คน ประกอบด้วยนายแพทย์ประจำพระองค์ มหาดเล็ก ข้าหลวงในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เจ้าหน้าที่จากส่วนราชการ ได้แก่ กระทรวงการคลัง กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงการต่างประเทศ และจากสำนักราชเลขาธิการ โดยกระทรวงการต่างประเทศรับหน้าที่ในการออกหนังสือเดินทางให้กับบุคคลในคณะ ส่วนแพทย์หลวง ได้ฉีดยากันอหิวาตกโรค ไข้รากสาดและปลูกฝีกันไข้ทรพิษให้ด้วย

ในส่วนของเครื่องบินพระที่นั่ง คณะกรรมการฯ ได้ตกลงให้กองทัพอากาศจัดถวายโดยได้จัดเครื่องบินถวายความคุ้มกันเครื่องบินพระที่นั่งตั้งแต่ชายแดนไทยไปจนถึงกรุงไซ่ง่อนด้วย และในวันที่เสด็จพระราชดำเนิน จัดให้มีกองทหารเกียรติยศทั้ง ๓ กองทัพ แต่งเครื่องแบบเต็มยศในการส่งเสด็จฯ รวมทั้งให้พระสงฆ์สวดเจริญชัยมงคลคาถา ส่วนในการรับเสด็จฯ ก็อนุโลมเช่นกัน โดยให้แต่งเครื่องแบบปกติ

สำหรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ โดยที่ประมุขของทั้งประเทศไทยและเวียดนามได้แลกเปลี่ยนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ระหว่างกันแล้ว จึงไม่มีการแลกเปลี่ยนเครื่องราชอิสริยาภรณ์กันอีก

อีกเรื่องที่จำต้องจัดเตรียมล่วงหน้าคืองานพระราชทานเลี้ยงตอบประธานาธิบดีเวียดนามที่สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงไซ่ง่อน ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป ทั้งนี้ สำนักพระราชวังได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสถานที่จัดงานเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๐๒ และกลับมากรุงเทพฯ ในวันที่ ๔

ธันวาคม ๒๕๐๒ เพื่อรายงาน จากนั้น จึงได้จัดมหาดเล็กและเจ้าหน้าที่จากห้องต้นเครื่องไทยและห้องต้นเครื่องฝรั่งไปกรุงไซ่ง่อนเพื่อเตรียมงาน

ขบวนหลวง

๑. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๒. สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
๓. พระยาศรีวิสารวาจา องคมนตรี
๔. นายถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
๕. พลเอก หลวงสุรณรงค์ สมุหราชองครักษ์
๖. พลอากาศเอก เฉลิมเกียรติ วัฒนางกูร ผู้บัญชาการกองทัพอากาศ
๗. ม.ร.ว. กิตินัดดา กิติยากร หัวหน้ากองการต่างประเทศ ราชเลขาธิการในขบวนเสด็จฯ
๘. นายกัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา ข้าราชการชั้นพิเศษประจำสำนักพระราชวัง
๙. หลวงประเสริฐไมตรี ข้าราชการชั้นพิเศษประจำสำนักพระราชวัง ราชเลขานุการของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
๑๐. ม.ล. มณีรัตน์ บุนนาค นางสนองพระโอษฐ์
๑๑. น.ส. วิยะฎา ราชวัลลภานุสิษฐ์ นางพระกำนัล
๑๒. นาวาเอก ม.ร.ว. พันธุม ทวีวงศ์ ร.น. ต้นเรือกองปกครองโรงเรียนนายเรือ ราชองค์รักษ์เวร
๑๓. พลตรี ยุทธ สมบูรณ์ รองเจ้ากรมรักษาดินแดน ราชองค์รักษ์เวร
๑๔. นาวาอากาศเอก ไกวัลย์ ถาวรธาร ผู้บังคับกองโรงเรียนนายร้อยอากาศ ราชองค์รักษ์เวร
๑๕. พันตำรวจเอก ชุมพล โลหะชาละ รองผู้บังคับการกองตำรวจสันติบาล ราชองค์รักษ์เวร

พระราชดำรัสอำลาประชาชนชาวไทย

ก่อนวันเสด็จพระราชดำเนิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานกระแสพระราชดำรัสแก่ประชาชนชาวไทย โดยการอัดเทปเพื่อนำไปกระจายเสียงในค่ำวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๐๒ ทั้งทางวิทยุและทางโทรทัศน์ รวมทั้งได้เชิญพระราชดำรัสลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ด้วย

พระราชดำรัส

ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย

พรุ่งนี้ ข้าพเจ้าและพระราชินีจะได้เดินทางไปสาธารณรัฐเวียดนามเป็นทางการ ตามคำเชิญของท่านประธานาธิบดีแห่งเวียดนาม มีกำหนดประมาณสามวัน การไปเยือนต่างประเทศเป็นทางการนี้เป็นภารกิจที่จะได้กระทำในนามของท่านทั้งหลาย เพื่อส่งเสริมสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศนั้นให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

อนึ่ง มีประเทศอื่นๆ อีกหลายประเทศต่างได้ขอเชิญให้ไปเยือนประเทศเหล่านั้นด้วย ทั้งนี้ก็กำลังพิจารณาระยะเวลาและกำหนดการที่จะไปอยู่ด้วยแล้ว จะไปเยือนประเทศเหล่านั้นเมื่อใดจะได้แจ้งให้ท่านทั้งหลายทราบตามคราวและโอกาส

ในชั้นนี้ ข้าพเจ้าใคร่ขออำลาท่านไปประเทศเวียดนามชั่วระยะเวลาอันสั้นนี้ก่อน ในระหว่างที่จะมิได้อยู่ในราชอาณาจักรครั้งนี้ ก็ได้แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้ปฏิบัติราชการแทนด้วยแล้ว

ขอทุกๆ ท่านจงมีความสุขสวัสดีทั่วกัน

ทรงตั้งผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน

เนื่องด้วยเป็นการเสด็จพระราชดำเนินนอกพระราชอาณาจักร ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งให้สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ซึ่งขณะนั้นทรงดำรงพระราชอิสสริยศเป็นสมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน และสมเด็จพระราชชนนีได้ทรงทำการปฏิญาณพระองค์ที่สภาร่างรัฐธรรมนูญ ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๐๒

วันเสด็จพระราชดำเนินออกจากพระนคร ในวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๐๒

ในวันที่เสด็จพระราชดำเนินออกจากพระนคร กองทัพอากาศได้จัดเครื่องบินถวาย ๔ ลำ เป็นเครื่องบินพระที่นั่ง ๑ ลำ เครื่องบินสำหรับผู้ตามเสด็จพร้อมด้วยพระราชสัมภาระและสัมภาระต่างๆ อีก ๓ ลำ โดยบุคคลในขบวนเสด็จฯ ได้ขึ้นไปรอบนเครื่องบิน คงมีแต่ผู้ที่มีหน้าที่ตามเสด็จฯ มาจากพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

ครั้นใกล้เวลา ๐๗.๐๐ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งถึงท่าอากาศยานดอนเมือง แล้วเสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่ห้องรับรอง ซึ่งแขกผู้มีเกียรติ ทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ องคมนตรี คณะรัฐมนตรี คณะทูตานุทูต ข้าราชการทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน ได้รอเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทส่งเสด็จอยู่ หลังจากทรงมีพระราชปฏิสันถารกับบรรดาผู้ที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทส่งเสด็จแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนินขึ้นประทับบนเครื่องบินพระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินไปยังสาธารณรัฐเวียดนาม

สำหรับเส้นทางเสด็จ เมื่อเครื่องบินออกจากท่าอากาศยานดอนเมือง ได้มุ่งตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านจังหวัดระยองออกสู่อ่าวไทย ผ่านเกาะช้างไปจนถึงเกาะไว้ท็อค แล้วจึงหวนขึ้นไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือสู่กรุงไซ่ง่อน ทั้งนี้ เพื่อมิให้บินผ่านประเทศเขมร ใช้เวลาบินประมาณ ๔ ชั่วโมง ตลอดเส้นทาง มีเครื่องบินพระที่นั่งบินนำ เครื่องบินในขบวนเสด็จฯ บินตามมาทางซ้าย ขวา และตามท้ายด้านละลำ โดยมีเครื่องบินถวายความคุ้มกันอีก ๖ เครื่อง สภาพอากาศเงียบสงบ แสงแดดส่องแรง เครื่องบินบินสูงในระดับเฉลี่ยประมาณ ๗,๐๐๐ ฟุต จนถึงเกาะไว้ท็อค จากนั้น จึงบินสูงในระดับเฉลี่ย ๗,๕๐๐ ฟุตไปจนถึงกรุงไซ่ง่อน

ระหว่างทาง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชปฏิสันถารกับนายถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นเวลานาน ทรงหารือเกี่ยวกับการแก้ไขพระราชดำรัสภาษาฝรั่งเศสที่ต้องไปทรงแสดงที่มหาวิทยาลัยไซ่ง่อนในโอกาสที่จะทรงรับการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายปริญญานิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต

บนเครื่องบินพระที่นั่ง มีการแจกหนังสือ “ในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐเวียดนาม โดยเครื่องบินกองทัพอากาศ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๐๒” ซึ่งได้รวบรวมรายชื่อทหารอากาศประจำเครื่องบินทุกลำที่จัดถวาย รายการแสดงคลื่นวิทยุ เส้นทางบินระยะสูง หมายกำหนดการเสด็จ วิธีใช้เครื่องชูชีพและร่มชูชีพ มีคำบาลีและคำโคลงถวายพระพรในหนังสือเล่มดังกล่าวด้วย ดังนี้

สุคโต โหหิ สฺวพฺพตฺถ สุขี ภว สราชินี
สฺวเพ เวรี วินสฺสนฺตุ สทา อตฺถุ ชโย ชโย

พระเสด็จวิเทศด้าว ไปดี เถิดเอย
เสวยสุขพร้อมพระราชินี นาถเจ้า
ขอสรรพไพรี จุ่งพินาศ
สบแต่โชคชัยเต้า ตราบเมื้อเมืองไทย โสตถิเทอญฯ

พิธีการถวายการต้อนรับที่ท่าอากาศยานกรุงไซ่ง่อนในวันเสด็จพระราชดำเนินถึง

เมื่อเครื่องบินพระที่นั่งถึงท่าอากาศยาน ตัน ซัน ยึด (Tan-Son-Nhât International Airport) กรุงไซ่ง่อน ขณะนั้นเป็นเวลาประมาณ ๑๑.๐๐ น. เครื่องบินในขบวนเสด็จฯ ได้ลงก่อนเครื่องบินพระที่นั่งเพื่อให้บุคคลในขบวนหลวงได้ไปเข้าแถวรอให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตรัสแนะนำแก่ประธานาธิบดีสาธารณรัฐเวียดนามได้รู้จักเป็นรายบุคคล

ที่ท่าอากาศยาน นายปราโมทย์ จงเจริญ เอกอัครราชทูตไทยประจำสาธารณรัฐเวียดนาม พร้อมด้วยนายฮวง ดึกดัม (Huang Thuc Dam) อธิบดีกรมพิธีการทูตประจำสำนักประธานาธิบดี ซึ่งมียศเทียบเท่ารัฐมนตรี ได้ขึ้นไปบนเครื่องบินพระที่นั่งเพื่อเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทและกราบบังคมทูลเชิญเสด็จพระราชดำเนินลงจากเครื่องบินพระที่นั่ง จากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปปรากฏพระองค์ที่ประตูเครื่องบิน ปืนใหญ่ยิงสลุตถวายคำนับ ๒๑ นัด โดยสมุหราชองครักษ์ได้นับจำนวนสลุตทีละนัดจนครบ ระหว่างนั้นทั้งสองพระองค์ประทับยืนรับการเคารพจนสุดสิ้นเสียงปืนก่อนที่สมุหราชองครักษ์จะกราบบังคมทูลให้เสด็จฯ ลงจากเครื่องบินพระที่นั่ง

ประธานาธิบดีโง ดินห์ เดียม (Ngo Dinh Diem) ในชุดเสื้อคลุมสีดำทับเครื่องแบบสากลขาว สวมหมวกแบบเวียดนามสีดำซึ่งถือเป็นแบบเต็มยศ พร้อมด้วยนางโง ดินห์ นยู (Ngo Dinh Nhu) ในชุดเสื้อคลุมยาวสีฟ้าทับเสื้อกางเกงสีขาว ยืนรอรับเสด็จฯ ตรงทางเสด็จฯ ลง นางโง ดินห์ ยู เป็นภรรยาน้องชายประธานาธิบดีซึ่งมีตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาทางการเมืองของประธานาธิบดี ได้รับการยกย่องให้เป็นสุภาพสตรีหมายเลขหนึ่งเนื่องจากประธานาธิบดียังโสด แถวผู้รอรับเสด็จฯ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของฝ่ายเวียดนามและข้าราชการสถานเอกอัครราชทูตไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแนะนำผู้ตามเสด็จฯ ให้ท่านประธานาธิบดีรู้จัก จากนั้น ได้เสด็จฯ ต่อไปยังตึกสถานีการบิน

ที่ลานด้านหน้าตึกสถานีการบิน รองประธานาธิบดี ประธานสภาแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าเสนาธิการทหาร นายกเทศมนตรีเมืองไซ่ง่อน คณะทูตานุทูต ตลอดจนเหล่าราชองค์รักษ์ที่ทางการเวียดนามจัดถวายได้เข้าแถวรอรับเสด็จฯ อยู่ เมื่อประธานาธิบดีได้แนะนำคณะบุคคลสำคัญของเวียดนามแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนินไปประทับยืนที่แท่นในปะรำพิธี จากนั้น ประธานาธิบดีได้อ่านคำกราบบังคมทูลต้อนรับเป็นภาษาอังกฤษ จบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงหยิบกระดาษพระราชดำรัสออกจากกระเป๋าฉลองพระองค์ และทรงอ่านพระราชดำรัสตอบประธานาธิบดีเป็นภาษาอังกฤษเช่นกัน

ตอนนี้ ใคร่ขออธิบายขยายความว่า เนื่องจากทรงสังเกตเห็นว่า ในโอกาสที่ประมุขของต่างประเทศมาเยือนประเทศไทย ก็ใช้วิธีหยิบคำกราบบังคมทูลออกจากกระเป๋าเสื้อ ซึ่งทรงเห็นเป็นวิธีการที่สะดวกและเหมาะสม ดังนั้น เมื่อทรงเป็นอาคันตุกะของประมุขต่างประเทศ จึงทรงใช้วิธีการเดียวกัน ทั้งนี้ หากเป็นการต้อนรับประมุขต่างประเทศในประเทศไทย ก็ให้ใช้ประเพณีถวายพระราชดำรัสตามแบบไทยแต่เดิม กล่าวคือ มีผู้เชิญกระดาษพระราชดำรัสพร้อมซองวางบนพานทองทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงหยิบขึ้นอ่าน

สำหรับภาษาในพระราชดำรัสนั้น ทรงตั้งเป็นหลักเอาไว้ว่า หากชาวต่างประเทศพูดภาษาของเขา พระองค์ท่านจะรับสั่งเป็นภาษาไทย หากชาวต่างประเทศพูดภาษาอังกฤษ จะรับสั่งเป็นภาษาอังกฤษ และหากชาวต่างประเทศพูดภาษาฝรั่งเศส ก็จะรับสั่งเป็นภาษาฝรั่งเศส

เมื่อจบกระแสพระราชดำรัสแล้ว นายเหงียน ฟู หาย นายกเทศมนตรีเมืองไซ่ง่อนได้ทูลเกล้าฯ ถวายกุญแจเมืองไซ่ง่อน จากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสตอบเป็นภาษาอังกฤษ แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปทรงตรวจแถวทหารกองเกียรติยศ เสร็จแล้ว ประทับรถยนต์พระที่นั่งซึ่งเป็นรถยนต์คาดิแลคสีดำ เปิดหลังคา ประทับยืนคู่กับประธานาธิบดี รับการคำนับจากผู้ที่มาเฝ้ารอรับเสด็จฯ ระหว่างที่รถพระที่นั่งแล่นผ่านปะรำพิธี โดยรถพระที่นั่งของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถซึ่งประทับร่วมกับนางโง ดินห์ นยู เป็นคันถัดไป ต่อด้วยรถขบวนผู้ตามเสด็จฯ

รู้จัก ดินห์ เจีย ลอง สถานที่ประทับ

ขบวนรถยนต์พระที่นั่งมุ่งตรงจากสนามบินไปที่ดินห์ เจีย ลอง (Dinh Gia Long) ซึ่งทางการเวียดนามจัดถวายเป็นที่ประทับ สถานที่ประทับนี้เป็นพระราชวังของพระเจ้าเวียดนามญาลองแต่เดิม ครั้งเป็นมกุฎราชกุมาร ทรงพระนามว่า องเชียงสือ และเคยเสด็จมาพำนักอยู่ในประเทศไทยอยู่หลายปีในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ก่อนจะเสด็จกลับไปประเทศเวียดนาม รวบรวมกำลังพลเข้าต่อสู้กับพวกกบฏจนได้ชัยชนะและปราบดาภิเษกเป็นพระมหากษัตริย์แห่งเวียดนามในเวลาต่อมา รูปทรงพระราชวังแห่งนี้ไม่ใช่ตึกเก่าแก่แม้ได้สร้างเป็นเวลาเนิ่นนานแล้ว รัฐบาลเวียดนามได้ปรับปรุงซ่อมแซมขนานใหญ่จนงดงาม ห้องน้ำทันสมัยสวยงาม มีเครื่องปรับอากาศทุกห้องและมีเครื่องอำนวยความสะดวกหลายอย่าง ประธานาธิบดีและนางโง ดินห์ นยู ได้ส่งเสด็จถึง

ดินห์ เจีย ลอง เมื่อได้เวลาอันสมควร จึงได้กราบบังคมทูลลากลับ เมื่อได้เวลา ทั้งสองพระองค์เสวยพระกระยาหารกลางวัน ณ ที่ประทับ

ในช่วงบ่าย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จฯ ไปเยี่ยมตอบประธานาธิบดีและนางโง ดินห์ นยู ที่ทำเนียบ ดินห์ ดอค ลัพ (Dinh Doc Lap) ในโอกาสนี้ ได้พระราชทานหีบเครื่องเขียนขนาดใหญ่ หุ้มด้วยผ้ากำมะหยี่สีกรมท่าแก่ประธานาธิบดี และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้พระราชทานผ้าไหมไทยอย่างดีแก่นางโง ดินห์ นยู เมื่อได้เวลาอันสมควร จึงเสด็จพระราชดำเนินกลับดินห์ เจีย ลอง เพื่อทรงออกรับคณะทูตานุทูตและภริยา

ในช่วงค่ำ ทั้งสองพระองค์ได้เสด็จฯ ไปที่ทำเนียบดินห์ ดอค ลัพ อีกครั้ง เพื่อทรงรับการถวายเลี้ยงพระกระยาหารค่ำจากประธานาธิบดี ทั้งนี้ เป็นธรรมเนียมปฏิบัติทางการทูตอยู่ว่า ในการเยือนอย่างเป็นทางการนั้น เจ้าของประเทศจะจัดงานเลี้ยงอาหารค่ำเป็นเกียรติแก่แขกผู้มาเยือน เรียกว่า สเตท แบงเควท (State Banquet) จากนั้น ในวันต่อมา ผู้เป็นแขกจะเลี้ยงอาหารตอบให้แก่เจ้าของบ้าน เรียกว่า รีเทิร์น แบงเควท (Returen Banquet)

ในงานถวายเลี้ยงพระกระยาหารค่ำของรัฐบาลเวียดนามคืนนั้น มีผู้ร่วมโต๊ะเสวยทั้งสิ้น ๕๗ คน โดยทางฝ่ายไทยนั้น นอกจากทั้งสองพระองค์แล้ว เป็นบุคคลในขบวนหลวงลำดับที่ ๓ ถึง ๖ และลำดับที่ ๑๐ โดยในระหว่างงานเลี้ยง ประธานาธิบดีได้กล่าวคำต้อนรับเป็นภาษาเวียดนาม และเชิญชวนให้ผู้ร่วมโต๊ะเสวยดื่มถวายพระพรชัยมงคล จากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสตอบเป็นภาษาไทย โดยได้จัดส่งคำแปลทางการพระราชดำรัสเป็นภาษาอังกฤษให้ฝ่ายเวียดนาม

ส่วนผู้โดยเสด็จฯ ในขบวนหลวงที่ไม่ได้ไปร่วมโต๊ะเสวย ผู้อำนวยการประชาสัมพันธ์ของเวียดนามเป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารค่ำแก่คณะที่โรงแรมคอนติเนนตัล (Hotel Continental) จากนั้นจึงไปที่ทำเนียบประธานาธิบดีเพื่อชมการแสดงที่ฝ่ายเวียดนามจัดถวายให้ทอดพระเนตรภายหลังงานเลี้ยง เมื่อการแสดงเสร็จสิ้นไม่นาน ทั้งสองพระองค์เสด็จพระราชดำเนินกลับ

วันที่สองของการเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐเวียดนาม

ในวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๐๒ เวลา ๐๘.๓๐ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งไปยังสวนปั๊ช เถา โดยมีนายเหงียน ดินห์ ถ้วน รัฐมนตรีประจำสำนักประธานาธิบดีโดยเสด็จฯ เพื่อทรงวางพวงมาลาที่อนุสาวรีย์ทหาร ระยะทางที่เสด็จพระราชดำเนินไม่ไกลนักเพราะสวนดังกล่าวอยู่ในตัวเมืองไซง่อน จากนั้น เสด็จพระราชดำเนินกลับพระราชวังเจีย ลอง อันเป็นที่ประทับ

เมื่อได้เวลา ๐๙.๑๕ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินพระองค์เดียวไปยังกองบัญชาการกองทัพเวียดนามโดยมีนายตรัน ตุง ดุง (Tran Tung Dung) รัฐมนตรีช่วยว่า

การกระทรวงกลาโหมโดยเสด็จฯ เพื่อทอดพระเนตรการสวนสนาม ในงานนี้ ผู้ที่ตามเสด็จพระราชดำเนินต่างเป็นชายล้วน งานสิ้นสุดลงเมื่อเวลา ๑๐.๑๐ น. จึงเสด็จพระราชดำเนินกลับ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถเสวยพระกระยาหารกลางวัน ณ ที่ประทับ และเสด็จออกอีกครั้งเมื่อเวลา ๑๕.๐๐ น. โดยขบวนเสด็จพระราชดำเนินแยกออกเป็น 2 ขบวน กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปทรงรับการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายปริญญานิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ณ มหาวิทยาลัยไซ่ง่อน ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า คำกราบบังคมทูลสรรเสริญพระเกียรติคุณโดยคณบดีคณะนิติศาสตร์และคำกราบบังคมทูลในโอกาสทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายปริญญาโดยอธิการบดีมหาวิทยาลัยไซ่ง่อนล้วนเป็นภาษาฝรั่งเศส ซึ่งทรงมีพระราชดำรัสตอบเป็นภาษาฝรั่งเศสเช่นกัน ในโอกาสนี้ อธิการบดีมหาวิทยาลัยไซ่ง่อนได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระบรมรูปเขียนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระรูปเขียนสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถสีน้ำมันที่นักศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งนี้เขียนขึ้นแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วย

ส่วนสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมและทอดพระเนตรกิจการของโรงเรียนเด็กกำพร้า ณ เมืองทูดัคซึ่งอยู่ห่างจากเมืองไซ่ง่อน ๒๐ กิโลเมตร โดยทางโรงเรียนได้จัดการแสดงละครถวายให้ทอดพระเนตรและทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายของที่ระลึกด้วย สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้พระราชทานเงินอุดหนุนโรงเรียนและทรงลงพระนามาภิไธยในสมุดเยี่ยม ตอนขากลับ ทรงแวะทอดพระเนตรร้านแสดงศิลปหัตถกรรมของรัฐบาลที่เมืองไซ่ง่อน เสด็จพระราชดำเนินกลับถึงที่ประทับในเวลา ๑๗.๑๕ น.

งานพระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำตอบแก่ประธานาธิบดี

จากที่ได้กล่าวไว้ตอนต้นว่า เมื่อเจ้าภาพจัดงานเลี้ยงอาหารค่ำเป็นเกียรติแก่แขกผู้มาเยือนในคืนแรก ในวันต่อมา ผู้เป็นแขกจะจัดเลี้ยงตอบให้แก่เจ้าของบ้าน ด้วยธรรมเนียมปฏิบัติดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้พระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำแก่ประธานาธิบดีโง ดินห์ เดียมเพื่อเป็นการตอบแทน

อีกเรื่องที่น่ารู้เพราะเป็นธรรมเนียมปฏิบัติสากล คือ เรื่องสุนทรพจน์และเรื่องบัตรเชิญในงานเลี้ยงอาหารค่ำที่เจ้าภาพจัดนั้น เมื่อได้โอกาสเหมาะภายหลังการรับประทานแล้ว เจ้าของบ้านต้องมีสุนทรพจน์กล่าวต้อนรับผู้เป็นแขก และแขกก็มีสุนทรพจน์ตอบ ส่วนในงานเลี้ยงที่ผู้เป็นแขกเลี้ยงตอบแทนนั้น บางทีก็มีสุนทรพจน์ บางทีก็ไม่มี แล้วแต่ประเพณีของแต่ละประเทศ

ส่วนเรื่องการเชิญนั้น ประเพณีอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ บางประเทศเจ้าภาพจะออกบัตรเชิญ แต่บางประเทศก็ไม่มี อาจเพราะเห็นว่าเป็นที่เข้าใจกันอยู่แล้ว สำหรับกรณีของเวียดนามนี้ ในงานถวายเลี้ยงพระกระยาหารค่ำที่ประธานาธิบดีจัดถวาย ณ ทำเนียบดินห์ ดอคลัพ นั้น ประธานาธิบดีมีบัตรเชิญมาถวาย เมื่อถึงคราที่ทรงจัดพระราชทานเลี้ยงตอบ พระบาทสมเด็จ

พระเจ้าอยู่หัวก็ได้พระราชทานบัตรเชิญในรูปของหนังสือส่วนพระองค์ไปถึงประธานาธิบดีเช่นกัน และทรงเชิญนางโง ดินห์ นยู ด้วย

งานพระราชทานเลี้ยงตอบจัดขึ้นที่สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงไซ่ง่อน โดยทั้งสองพระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินถึงสถานเอกอัครราชทูตฯ ๑๐ นาทีก่อนที่ประธานาธิบดีและนางโง ดินห์ นยู จะเดินทางถึง เพื่อทรงรอรับบุคคลทั้งสองในฐานะที่ทรงเป็นเจ้าภาพ อาหารที่จัดเลี้ยงในค่ำวันนั้นเริ่มด้วยอาหารฝรั่ง ตามด้วยอาหารไทย แล้วจึงถึงของหวานและผลไม้ หลังจากนั้น ก็เป็นกาแฟโดยเสิร์ฟในห้องถัดจากห้องเสวย

การพระราชทานเลี้ยงครั้งนี้ มีพระราชดำรัสต้อนรับประธานาธิบดีเป็นภาษาไทย โดยทรงใช้วิธีการแบบที่ทรงใช้ในประเทศไทย คือ ให้มีผู้เชิญกระดาษพระราชดำรัสบนพานทองทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงหยิบขึ้นอ่าน เพราะงานเลี้ยงจัดขึ้นที่สถานเอกอัครราชทูตไทยฯ ซึ่งเป็นดินแดนของไทย ทั้งนี้ ได้จัดส่งคำแปลทางการพระราชดำรัสเป็นภาษาอังกฤษให้ฝ่ายเวียดนามด้วย จากนั้น ประธานาธิบดีได้มีสุนทรพจน์ตอบเป็นภาษาเวียดนาม

นอกจากนี้ บริเวณเฉลียงด้านนอกของสถานเอกอัครราชทูตฯ มีการฉายภาพยนตร์ส่วนพระองค์ให้แขกฝ่ายเวียดนามได้ชมกันอย่างเพลิดเพลินด้วย

ภายหลังจากงานพระราชทานเลี้ยง สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้จัดงานสโมสรสันนิบาตโดยเชิญคณะรัฐมนตรีเวียดนาม ประธานคณะกรรมาธิการต่างๆ ในสภาแห่งชาติของเวียดนาม ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน คณะทูตานุทูตและคณะกงสุล ประธานองค์กรต่าง ๆ รวมทั้งคนไทยในเวียดนาม และข้าราชการในสถานเอกอัครราชทูตฯ ด้วย

เมื่อได้เวลาสมควร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถก็เสด็จพระราชดำเนินลงมาในสวนพร้อมด้วยประธานาธิบดี และนางโง ดินห์ นยู ทรงพระราชปฏิสันถารกับแขกผู้มาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรอรับเสด็จ จากนั้น เอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงไซ่ง่อน กล่าวถวายพระพรและเชิญชวนดื่มอวยพรให้ประธานาธิบดี

หลังจากนั้น ทั้งสองพระองค์ทรงนำประธานาธิบดีและนางโง ดินห์ นยู ไปชมภาพยนตร์ส่วนพระองค์ ซึ่งประกอบด้วยตอนที่ประธานาธิบดีโง ดินห์ เดียม ไปเยือนประเทศไทยเมื่อพุทธศักราช ๒๕๐๐ การพระราชพิธีสมโภชช้างสำคัญ และการเสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐินที่วัดอรุณราชวราราม โดยขบวนพยุหยาตราทางชลมารค ภาพยนตร์ส่วนพระองค์ชุดนี้ทำให้ประธานาธิบดีและแขกผู้ที่มาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอยู่ ณ ที่นั้น ต่างพอใจโดยทั่วกัน จนเวลา ๒๓.๐๐ น. ประธานาธิบดีได้กราบบังคมทูลลากลับ จากนั้น ทั้งสองพระองค์จึงเสด็จพระราชดำเนินกลับดินห์ เจีย ลองที่ประทับ

วันที่สามของการเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐเวียดนาม

วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๐๒ อันเป็นวันที่สามของการเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐเวียดนาม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยเครื่องบินพระที่นั่งที่รัฐบาลเวียดนามจัดถวาย พร้อมผู้โดยเสด็จฯ ในเครื่องบินอีก ๒ ลำ ไปยังสนามบินพู ไบ เมืองเว้ เมืองหลวงเก่าของเวียดนามทางเหนือ เมืองเว้ตั้งอยู่บนแม่น้ำซึ่งมีชื่อเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า Le Fleuve de Parfum หรือแม่น้ำที่มีกลิ่นหอม

ครั้นเมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึง ผู้ว่าราชการภาคกลางเวียดนามและภริยา นำคณะเจ้าหน้าที่ประจำเมืองเว้ ทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน รอรับเสด็จ ภายหลังทรงตรวจแถวทหารกองเกียรติยศแล้ว ประทับรถยนต์พระที่นั่งไปยังจวนผู้ว่าราชการซึ่งจัดให้เป็นที่ประทับ

ทั้งสองพระองค์ประทับอยู่ที่จวนผู้ว่าราชการไม่นานนัก ก็เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมชมสถานที่โบราณในเมืองเว้ อาทิ วัง ไท ฮัว (Thai Hoa Palace) หรือ “วังจักรพรรดิ” โบสถ์เตเมียว (The Mieu) ที่ฝังพระศพจักรพรรดิตือ ถึก (Tu Duc) และมหาวิทยาลัยเมืองเว้

ที่มหาวิทยาลัยเมืองเว้ มีนักศึกษาจากประเทศไทยไปศึกษามาแล้ว ๒ รุ่น และเวียดนามก็ได้ส่งนักศึกษาเวียดนามมาศึกษาที่กรุงเทพฯ เช่นกัน ซึ่งหลายคนได้อยู่ในหอประชุมวันที่เสด็จพระราชดำเนินเยือนมหาวิทยาลัยด้วย ในโอกาสนี้ อธิการบดีได้กราบบังคมทูลซึ่งมีข้อความตอนหนึ่ง แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า

“...การเสด็จพระราชดำเนินมายังมหาวิทยาลัยในวันนี้เป็นเครื่องแสดงของวัตถุประสงค์และอุดมคติร่วมกัน เป็นเครื่องพิสูจน์ให้เราเห็นถึงความเชื่อมั่นในการศึกษาของพระองค์ นั่นคือ การศึกษาเพื่อเป็นวิถีนำไปสู่สันติภาพ...”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสตอบ ความตอนหนึ่งว่า

“...ในยามที่ประชาชนชาวโลกกำลังเผชิญหน้าอยู่กับความยุ่งยากลำบากเป็นประจำวัน จึงเป็นการจำเป็นที่จะต้องให้อาวุธแก่มนุษย์ เพื่อพิทักษ์เสรีภาพ และเกียรติของมนุษย์ อาวุธที่ใช้ได้ผลดีที่สุดนั้น มิใช่ปืนใหญ่หรือระเบิดปรมาณู แต่เป็นการศึกษา นั้นคือความรู้ที่จะช่วยให้เราตัดสินใจได้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ การศึกษาเป็นอาวุธสำหรับต่อต้านการโฆษณาชวนเชื่อที่มุ่งหวังจะก่อให้เกิดความแตกแยก และความพินาศย่อยยับ เป็นการง่ายที่จะชักจูงจิตใจชักนำคนที่ไร้ความรู้ให้หลงเชื่อ แต่คนที่ฉลาดและมีการศึกษาแล้วย่อมยากที่จะทำให้หลงเชื่อได้โดยง่าย...”

หลังเสร็จพิธีที่มหาวิทยาลัยเว้แล้ว ทั้งสองพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปเสวยพระกระยาหารกลางวันที่จวนผู้ว่าราชการ พระกระยาหารที่จัดถวายเป็นอาหารญวนแท้ๆ ประกอบด้วย แกงจืด ข้าวสวยกับกุ้งนึ่ง หมูหันทานกับน้ำจิ้ม แกงจืดรังนก และข้าวราดหน้าไก่ ส่วนของหวานคือ

ลูกบัวต้มน้ำตาล ปิดรายการด้วยผลไม้ หลังพระกระยาหารไม่นาน ทั้งสองพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปสนามบินเพื่อประทับเครื่องบินพระที่นั่งไปเมืองดาลัด

ดาลัดนี้เป็นเมืองที่ตั้งอยู่บนเขาสูง ตอนที่เสด็จพระราชดำเนินถึงอากาศเริ่มจะคลุมเครือ มีเมฆลอยต่ำ ลมพัดแรงจัดมาก และค่อนข้างจะหนาว เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงเมืองดาลัด ผู้ว่าราชการที่ราบสูงและภริยา พร้อมคณะเจ้าหน้าที่ประจำเมืองดาลัดเฝ้าฯ รอรับเสด็จ ทรงประทับรถยนต์พระที่นั่งไปยังพระราชวังของอดีตจักรพรรดิเบาได๋ซึ่งเป็นที่ประทับ พระราชวังแห่งนี้ตั้งอยู่บนเนินเขา มีถนนขนาดเล็กเข้าสู่ตัวพระตำหนัก พอตกค่ำ อากาศเริ่มจะหนาวจัดขึ้น ผู้คนตามถนนหนทางไม่ค่อยจะมี บ้านช่องและตึกรามปิดประตูต่างกันเงียบเชียบไปหมดทุกแห่ง แต่ตามถนนยังมีไฟฟ้าเปิดสว่างเป็นระยะ ๆ

เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. ประธานาธิบดี โง ดินห์ เดียม ทูลเชิญเสด็จฯ ไปยังที่พักของประธานาธิบดีในเมืองดาลัด เพื่อเสวยพระกระยาหารค่ำเป็นการภายใน หลังจากเสวยเสร็จแล้ว มีการแสดงถวายให้ทอดพระเนตรหลายชุด รวมทั้งการแสดงฟ้อนรำโดยคนเผ่าไทยที่เกิดในเวียดนามและมีฐานะเป็นพลเมืองเวียดนาม คนไทยเผ่านี้อาศัยอยู่ทางภาคเหนือ มีจำนวนประมาณ ๓๕๐,๐๐๐ คน โดยสตรีเผ่าไทยที่มาฟ้อนรำในคืนนั้นส่วนมากผิวขาว รูปร่างดี พูดภาษาไทยได้ แม้จะไม่ใช่ภาษาไทยที่ใช้กันในภาคกลาง แต่ก็สามารถเข้าใจกันได้เป็นอย่างดี

วันสุดท้ายของการเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐเวียดนาม

วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๐๒ ในตอนเช้า อากาศค่อนข้างเย็นและมีฝนตกประปราย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมโรงเรียนนายร้อยทหารบกเวียดนามซึ่งอยู่ไม่ไกลจากที่ประทับมากนัก แต่ฝนได้ตกหนักขึ้นจนน้ำเจิ่งนองถนน แล้วเสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งไปทรงเยี่ยมสถานเลี้ยงเด็กไนตรัง (Nhi Trung) และทอดพระเนตรตัวเมืองดาลัด จากนั้น เสด็จพระราชดำเนินไปน้ำตก “เพรนน์” ซึ่งสภาพอากาศดีขึ้นและแดดออก ทางการเวียดนามจัดอาหารว่างและสตรีจากเผ่าไทยมาคอยถวายการดูแล มีคนอีกจำนวนไม่น้อยนำสิ่งของมาทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายด้วย ทั้งสองพระองค์ประทับอยู่ที่น้ำตกประมาณ ๔๐ นาที ก็เสด็จพระราชดำเนินต่อไปยังสนามบินเมืองดาลัดเพื่อประทับเครื่องบินพระที่นั่งเสด็จพระราชดำเนินกลับสู่กรุงไซง่อน

ที่กรุงไซง่อน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปยังพระราชวัง เจีย ลอง อันเป็นที่ประทับ เพื่อเสวยพระกระยาหารกลางวันเป็นการภายใน พอได้เวลา ๑๕.๐๐ น. เสด็จพระราชดำเนินไปทรงลาประธานาธิบดี โง ดินห์ เดียม ที่ทำเนียบประธานาธิบดี พิธีการส่งเสด็จก็คล้ายกับวันแรกที่เสด็จพระราชดำเนินมาถึง โดยประธานาธิบดีพร้อมด้วยนางโง ดินห์ นยู และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของเวียดนาม ยืนรอรับเสด็จอยู่ที่หน้าทำเนียบ

ทรงมีพระราชปฏิสันถารกับประธานาธิบดีและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ฝ่ายเวียดนามอยู่ราว ๑๐ นาที ก็เสด็จพระราชดำเนินออก เพื่อประทับรถยนต์พระที่นั่งพร้อมด้วยประธานาธิบดีและนางโง ดินห์ นยู ไปยังสนามบินตัน ซัน ยึด

ที่สนามบิน มีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของเวียดนามและคณะทูตานุทูตมารอเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทส่งเสด็จที่ห้องรับรอง เมื่อได้เวลาอันสมควร เสด็จพระราชดำเนินไปยังเครื่องบินพระที่นั่ง โดยมีประธานาธิบดี นางโง ดินห์ นยู รองประธานาธิบดี ประธานสภาแห่งชาติ คณบดีคณะทูต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ ผู้บัญชาการกองทัพเวียดนาม และเอกอัครราชทูตเวียดนามประจำประเทศไทยตามส่งเสด็จฯ จนถึงบันไดเครื่องบินพระที่นั่ง เมื่อเสด็จฯ ขึ้นจนถึงบันไดขั้นสุดท้าย ก็ประทับยืนรับความเคารพ ปืนใหญ่ยิงสลุต ๒๑ นัด เครื่องบินพระที่นั่งเคลื่อนออกสู่ลานบินเวลา ๑๖.๐๐ น. โดยมีเครื่องบินของกองทัพอากาศเวียดนามจำนวน ๖ ลำตามไปส่งเสด็จฯ จนถึงชายแดน

เมื่อเครื่องบินพระที่นั่งขึ้นสู่อากาศแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดส่งพระราชโทรเลขถึงประธานาธิบดีโง ดินห์ นยู เพื่อแสดงความขอบพระทัยสำหรับความมีน้ำใจและมิตรภาพของประธานาธิบดีและนางโง ดินห์ นยู รวมทั้งประชาชนชาวเวียดนาม ที่ทำให้ทั้งสองพระองค์ทรงรู้สึกเหมือนว่าได้ประทับอยู่ในประเทศไทย และทรงอวยพรให้ประธานาธิบดี และชาวเวียดนามทั้งหลายประสบความสุข ความเจริญรุ่งเรือง ความสำเร็จ และชัยชนะเหนืออุปสรรคทั้งมวล ซึ่งต่อมา ในวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๐๒ ประธานาธิบดีเวียดนามได้มีโทรเลขตอบพระราชโทรเลข แสดงความยินดีที่ได้มีโอกาสถวายการต้อนรับทั้งสองพระองค์ แม้จะด้วยระยะเวลาอันสั้น

เสด็จฯ นิวัติถึงประเทศไทย

เครื่องบินพระที่นั่งถึงท่าอากาศยานดอนเมืองในตอนค่ำของวันที่ ๒๑ ธันวาคม โดยมีพระบรมวงศานุวงศ์ คณะองคมนตรี และข้าราชการฝ่ายทหารและพลเรือน รวมทั้งประชาชนชาวไทยได้มาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับเสด็จอย่างเนืองแน่น

ในวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๐๒ รัฐบาลได้ออกแถลงการณ์ให้ประชาชนทราบถึงการเสด็จพระราชดำเนินเยือนเวียดนามซึ่งส่งผลดียิ่งในทางกระชับความสัมพันธ์ทางจิตใจระหว่างประเทศทั้งสอง โดยทั้งสองพระองค์ได้รับการถวายการต้อนรับอย่างดียิ่งและสมพระเกียรติ เป็นองค์พยานว่าประเทศเวียดนามต้องการผูกมิตรกับประเทศไทยอย่างจริงใจ และรัฐบาลไทยได้แสดงความขอบคุณรัฐบาลเวียดนามในการรับเสด็จครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

<u>หมายเหตุ</u> สำหรับท่านที่สนใจอ่านพระราชดำรัสในโอกาสต่างๆ ในระหว่างการเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐเวียดนาม สามารถหาอ่านเพิ่มเติมได้จากหนังสือ บันทึกการเสด็จพระราชดำเนินเยือนเวียดนามและสาธารณรัฐออสเตรีย อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ม.ร.ว. กิตินัดดา กิติยากร. ทั้งในภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส

ข้อมูลสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม *(ข้อมูล ณ มิถุนายน ๒๕๔๙)*

<u>ธงชาติ</u>		**<u>ตราประจำชาติ</u>**	
<u>ชื่อทางการ</u>	สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (The Socialist Republic of Vietnam)	**<u>รัฐธรรมนูญ</u>**	รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. ๑๙๙๒ กำหนดให้เป็นประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยม
<u>รูปแบบการปกครอง</u>	สังคมนิยมโดยพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม	**<u>ประชากร</u>**	๘๒.๖ ล้านคน (๒๕๔๘)
<u>รัฐบาล</u>	แต่งตั้งโดยสภาแห่งชาติ วาระ ๕ ปี	**<u>เมืองหลวง</u>**	กรุงฮานอย (Hanoi)
<u>ผู้นำสำคัญทางการเมือง</u>	นายหน่ง ดึ๊ก หมั่น (Nong Duc Manh) เลขาธิการพรรค (พ.ค.๔๙) นายเหวียน มินห์ เจี๊ยต (Nguyen Minh Triet) ประธานาธิบดี/ประมุขของรัฐ (๒๗ มิ.ย. ๔๙) นายเหวียน ตัน ซุง (Nguyen Tan Dung) นายกรัฐมนตรี/หัวหน้ารัฐบาล (๒๗ มิ.ย. ๔๙) นายเหวียน ฟู เจือง (Nguyen Phu Trong) ประธานสภาแห่งชาติ (๒๖ มิ.ย. ๔๙)	**<u>เขตการปกครอง</u>**	๕ นคร (ฮานอย โฮจิมินห์ ไฮฟอง ดานัง เกิ่นเธอ) และ ๕๙ จังหวัด
		<u>พื้นที่</u>	๓๓๑,๐๓๓ ตารางกิโลเมตร ความยาวจากเหนือจรดใต้ ๑,๖๕๐กิโลเมตร ชายฝั่งทะเลยาว ๓,๔๔๐ กิโลเมตร มีเขตแดนทางทะเลร่วมกับไทยยาว ๙๗ กิโลเมตร
		<u>วันชาติ</u>	๒ กันยายน (วันได้รับเอกราชจากฝรั่งเศสเมื่อ ๒ กันยายน ๒๔๘๘ /ค.ศ.๑๙๔๕)
<u>ความสัมพันธ์กับไทย</u>	สถาปนาความสัมพันธ์ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๙ (ค.ศ. ๑๙๗๖)	**<u>เข้าเป็นสมาชิกอาเซียน</u>**	ในการประชุม ASEAN Ministerial Meeting (AMM) ครั้งที่ ๒๘ ที่บันดาร์ เสรีเบกาวัน เดือนกรกฎาคม ๒๕๓๘

<u>บรรณานุกรม</u>

- พระราชวัง, สำนัก. เสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐเวียดนาม สาธารณรัฐอินโดนีเซีย, สหภาพพม่า สหพันธรัฐมลายา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์. กรุงเทพฯ : บริษัท อัมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊พ จำกัด. ธันวาคม ๒๕๓๔
- ม.ร.ว. กิตินัดดา กิติยากร ท.จ., ท.ม. เลขาธิการคณะองคมนตรี. บันทึกการเสด็จพระราชดำเนินเยือนเวียดนามและสาธารณรัฐออสเตรีย อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พระจันทร์. ๒๕๐๙
- ราชเลขาธิการ, สำนัก. การเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศ บทวิทยุในรายการ “ปกิณกะจากสำนักราชเลขาธิการ” ออกอากาศทางสถานีวิทยุสราญรมย์ AM 1575 kHz เมื่อวันที่ ๓ และ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๙

ธรรมโอวาท

ที่ระลึกของปีใหม่

...วันนี้ก็เป็นวันปีใหม่ เราผู้รับปีใหม่ก็คือคนคนเก่า เคยทำความไม่ดีไม่งามมาอย่างไหนในคนเก่าคนนี้ ปีใหม่แล้วให้เปลี่ยนแปลงเสียเป็นคนใหม่ขึ้นมา จากคนชั่วเป็นคนดี เป็นคนมีศีลมีธรรม มีจิตใจงามสง่าผ่าเผยสงบร่มเย็น จึงจะสมว่าขึ้นปีใหม่ เราเป็นคนใหม่ขึ้นมาจากความมัวหมองทั้งหลาย กลายเป็นความสงบร่มเย็น เป็นความสุขความเจริญภายในใจ จะสมชื่อสมนามว่าเรารับปีใหม่...

...อะไรที่ไม่ดีให้เปลี่ยนแปลงเสียตั้งแต่บัดนี้ ไม่เช่นนั้นก็จะตายจมกองกันอยู่นี้ตลอดไป ตัวเราเองมันเปลี่ยนแปลงได้ร้อยพัน เมื่อพ้นจากกายมนุษย์นี้แล้ว ถ้าทำความชั่วช้าลามกมากก็เท่ากับโดดลงนรก อย่าไม่สนใจว่าคนอื่นไปสวรรค์นิพพานกันมากน้อยเพียงไร ตัวเราเอาแต่คิดโดดลงอเวจีมหานรกเพราะอำนาจแห่งกรรมโดยไม่ต้องฟังเสียงใคร คิดเอาแต่ความสนุกสนานรื่นเริงไปแต่ละวันแต่ละคืนซึ่งเป็นมืดกับแจ้งนี้เพียงเท่านั้น ไม่เห็นเกิดประโยชน์อะไร อันมืดกับแจ้งไม่มีปัญหาอะไรเขาเคยมีมาตั้งกัปตั้งกัลป์แล้ว แต่ผู้ที่จะรับเคราะห์รับกรรมรับดีรับชั่วเป็นเรานะ ไม่ใช่มืดกับแจ้งหรือปีใหม่ปีเก่าเป็นผู้รับเคราะห์รับกรรม ดีชั่วเป็นของเราตั้งแต่ไหนแต่ไรมา จึงขอให้เราพิจารณาแก้ไขตนเองว่าจะเป็นคนดีตลอดไป ให้พากันตั้งอกตั้งใจปฏิบัติตนไปชนปีใหม่อีก ปฏิบัติความดีเพิ่มเข้าให้สูงส่งยิ่งขึ้นไป สุดท้ายก็ถึงนิพพานได้เหมือนพระพุทธเจ้าและพระสาวกทั้งหลาย เมื่อบารมีเต็มหัวใจแล้วถึงนิพพานได้ด้วยกันทั้งนั้น...

...อย่าได้เอาแต่นอนหลับทับสิทธิ์ ไม่สนใจ ตื่นวันตื่นคืน ตื่นปีตื่นเดือน สุดท้ายก็ตายกองกันอยู่ ที่คิดจะคว้านั่นคว้านี่ อันไหนก็ว่าดี ครั้นคว้ามาแล้วหลุดมือหลุดไม้ไปหมด พากันมีสุขนิดหน่อยแต่มีทุกข์เท่าภูเขาเต็มหัวใจกันทุกคน ส่วนความดีที่จะไม่หลุดมือที่ติดตัวเรากลับไม่คว้า แต่ถ้าเราคว้าธรรมสิติดปั๊บ พอคว้าธรรมได้เต็มที่แล้วตรงแน่วเลย โลกทั้งหลายจึงยอมกราบธรรม ธรรมกับใจเป็นอันเดียวกัน จึงขอให้ยึดหลักธรรมเป็นหลักใจ ไม่มีอะไรจะเหนือธรรมไปได้ เมื่อธรรมได้เข้ามาสัมผัสใจ มากหรือน้อยจิตใจจะรู้สึกเป็นความสงบร่มเย็นเป็นลำดับลำดาไป...

...สิ่งที่พระพุทธเจ้ารับสั่งหรือสอนโลกนั้นหนึ่งไม่มีสอง ตรงแน่ว ท่านว่าบาปมี ก็มีจริงๆ ท่านว่าบุญมี ก็มีจริงๆ นรก สวรรค์ เปรตผีประเภทต่างๆ มีตามนั้นไม่ผิดพลาดเลย มีสวรรค์ มีพรหมโลก มีนิพพาน มีนรกอเวจี ด้วยพระญาณหยั่งทราบทุกสิ่งทุกอย่างแล้ว เราเป็นพวกตาบอดหูหนวกก็ให้คืบคลานไปตามผู้หูดีตาดี ท่านว่าอย่างไรก็ให้เดินตามท่านไป จะไม่ตกเหวตกหลุมตกบ่อด้วยอำนาจทิฐิของตนว่าเป็นคนเก่ง แล้วรับอันตรายเพราะเป็นคนเก่งที่ตาบอด พระพุทธเจ้าและพระสาวกทั้งหลายท่านไม่ใช่คนตาบอด ควรจะยึดท่านเป็นหลักเป็นเกณฑ์ แม้จะไม่ได้เต็มภูมิตามความปรารถนา แต่ก็ขอให้ได้แบบลูกศิษย์มีครูสอนก็ยังดี จะเตลิดเปิดเปิงไม่ฟังเสียงใคร อย่างนั้นใช้ไม่ได้...วันนี้ก็พูดเพียงเท่านี้แหละ เป็นที่ระลึกของปีใหม่ ให้ท่านทั้งหลายยึดไว้เป็นหลักเป็นเกณฑ์...

(เรียบเรียงและสรุปความจากคำเทศน์อบรมฆราวาส โดยหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน เรื่อง "ที่ระลึกของปีใหม่" เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๐ ณ ศาลาใหญ่วัดป่าบ้านตาด ผู้สนใจสามารถหาอ่านคำเทศน์ฉบับเต็มได้ที่ www.luangta.com)

คำกล่าวของพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี
ในโอกาสพบปะข้าราชการ ผู้นำศาสนา และผู้นำท้องถิ่นจาก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้
วันที่ 2 พฤศจิกายน 2549 เวลา 10:15 น. โรงแรมซีเอส ปัตตานี จังหวัดปัตตานี

****

สวัสดีครับท่านผู้มีเกียรติทุก ๆ ท่านที่มาอยู่ ณ ที่นี้ ถือว่าเป็นโอกาสอันดีที่ผมซึ่งตั้งใจมานานแล้ว และคิดว่า น่าจะได้มีโอกาสได้พบปะกับท่านทั้งหลายตั้งแต่ในเบื้องต้นซึ่งเราสามารถที่จะเริ่มทำงานแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ปัญหาความรุนแรงในบ้านเมืองของเราได้ ผมได้พูดตั้งแต่ในวันแรกที่ผมได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้า โปรดกระหม่อมให้เป็นนายกรัฐมนตรี ว่า ปัญหาที่สำคัญของบ้านเมืองของเรานั้นมีอยู่สองปัญหา ปัญหาแรกคือปัญหาเรื่องของความแตกแยกทางความคิดในด้านทางการเมือง ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาก็เกิดความแตกแยกกันค่อนข้างมาก จนเกือบจะมีการปะทะกันด้วยกำลังในหลาย ๆ แห่ง เป็นเรื่องที่มีความสำคัญซึ่งจะต้องหาทางแก้ไข หาทางเยียวยา เพื่อให้บ้านเมืองของเรานั้นกลับมาสู่ความสงบสุขอย่างรวดเร็ว ความมุ่งหมายในเรื่องในเรื่องการแก้ไขปัญหาทางการเมืองนั้น ผมคิดว่าพี่น้องทุกคนตระหนักดีว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในห้วงที่ผ่านมานั้นเป็นอะไร บทเรียนที่เราได้รับในเรื่องทางการเมือง ก็เป็นเรื่องที่มากพอที่เราจะต้องมาทบทวนว่า เราจะหาทางที่จะแก้ไขปัญหากันอย่างไร ที่จะทำให้อนาคตของบ้านเมืองเราดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นั่นเป็นสิ่งที่ผมได้พูดถึงเป็นประเด็นแรกในวันที่เข้ามารับหน้าที่

ปัญหาที่สองซึ่งมีความสำคัญเท่าเทียมกัน คือปัญหาในสถานการณ์ทางจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผมถือว่ามีความสำคัญเร่งด่วนใกล้เคียงกับปัญหาที่หนึ่งที่ผมได้ยกมาเมื่อสักครู่นี้ ผมได้พูดสั้น ๆ ในวันนั้นว่า เหตุผลซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญอันหนึ่ง มันมีหลายเหตุผลที่ทำให้เกิดปัญหาขึ้นมาในบ้านเมืองของเรา แต่ว่าเหตุผลที่สำคัญอันหนึ่งคือในเรื่องของความไม่เป็นธรรม ซึ่งก็มีส่วนอยู่มาก เมื่อสักครู่ก่อนที่ผมจะเดินเข้ามาถึงที่นี้ มีครอบครัวของผู้ที่ได้รับผลกระทบหลายครอบครัวได้ยื่นเอกสารเพื่อร้องเรียนถึงปัญหาที่เกิดผลกระทบต่อหัวหน้าครอบครัวของเขาบ้าง ต่อบิดา ต่อญาติพี่น้องของเขาบ้าง นั่นเป็นส่วนหนึ่งที่เราจะต้องหาทางแก้ไขกันอย่างจริงจังในบ้านเมืองของเรา

ที่ผมมาพูดในวันนี้ ผมเองอยากจะเรียนว่าเป็นโอกาสของเราทุกคนแล้วในขณะนี้ โอกาสที่จะเป็นอย่างนี้ ที่จะหาทางแก้ไขปัญหา ผมคิดว่าดีที่สุดเท่าที่เคยมีมาตลอดระยะเวลา 4 -5 ปีที่ผ่านมานี้ ไม่มีโอกาสที่จะดีกว่านี้อีกแล้ว เพราะฉะนั้นผมเรียนตรง ๆ ว่าผมมีความตั้งใจและมีความเชื่อมั่นว่าด้วยความร่วมมือร่วมใจของพวกเราทุกคนแล้ว เราจะแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้ แน่นอนว่าต้องใช้เวลา แต่ว่าด้วยความร่วมมือด้วยความตั้งใจของพวกเรา ผมมองเห็นความสำเร็จ ผมมีความหวัง และเป็นความหวังซึ่งมองเห็นได้อย่างชัดเจน จากที่ท่านทั้งหลายได้ให้ความร่วมมือ

มาพบปะกับผมในวันนี้ นี่เป็นสัญลักษณ์ที่ดีที่เราจะได้หาทางแก้ไขปัญหากันต่อไป พูดถึงปัญหาซึ่งในภาพที่กว้างออกไปนี้ ผมได้ยกเรื่องหนึ่งซึ่งมีส่วนร่วมคือเรื่องความมีส่วนร่วมของพี่น้องประชาชน จะต้องเข้ามาร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาในทุกขั้นตอน ความร่วมมือ ความมีส่วนร่วมจะทำให้การแก้ไขปัญหานั้นลุล่วงในระดับเบื้องต้นให้มากที่สุด ที่จะไม่ให้เกิดปัญหา ซึ่งจะส่งไปถึงความรุนแรงต่อไปในช่วงหลัง

นั่นก็เป็นแนวความคิดของผมที่จะบอกท่านทั้งหลายว่า ในเรื่องของความร่วมมือในเรื่องของการที่จะมีส่วนร่วมนั้น เราจะต้องมีการจัดตั้งองค์กร จะต้องมีจุดซึ่งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ไม่ว่าท่านจะมีปัญหา ไม่ว่าท่านจะมีข้อคิดเห็น ท่านก็สามารถที่จะเสนอสิ่งเหล่านี้ให้กับองค์กรที่จะมาช่วยกันแก้ไขปัญหาให้ได้ องค์กรที่เราได้ฟื้นฟู ได้นำกลับมาใช้ใหม่ คือศูนย์อำนวยการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เรียกย่อ ๆ ว่า ศอ.บต. ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นมาใหม่แล้ว มีการรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ และเริ่มทำงานตั้งแต่เมื่อวานนี้โดยที่ในวันนี้ก็มี ผู้ที่ได้รับหน้าที่เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ คือ นายพระนาย สุวรรณรัฐ ท่านจะมาเป็นผู้ทำหน้าที่ ซึ่งผมถาม ท่านก็บอกว่าท่านสมัครใจที่จะมาทำ ตรงนี้สำคัญ เพราะว่าถ้าไปบังคับให้ท่านมาทำ ท่านก็จะลำบาก เพราะว่าปัญหาที่ท่านจะต้องแก้ไขนั้น ไม่ได้เป็นปัญหาที่ง่าย ๆ แต่เป็นปัญหาที่ต้องการความสมัครใจเสียก่อน เมื่อท่านสมัครใจที่จะมาทำ เรื่องอื่น ๆ ก็เป็นเรื่องที่ง่ายขึ้น ผมได้แนะนำท่านไปแล้ว ท่านผู้นี้ก็จะเริ่มทำงานตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป เพื่อที่จะจัดตั้งศูนย์อำนวยการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ทำหน้าที่ที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของชุมชนของเรา ของเรื่องบ้านเมืองเราในท้องถิ่นนี้ให้ลุล่วงไปได้เป็นอย่างดี

ผมคงจะไม่พูดลึกลงไปมากกว่านั้น แต่จะพูดเน้นในเรื่องของความร่วมมือ ความมีส่วนร่วมของพี่น้องประชาชน ในศูนย์อำนวยการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้นี้จะมีความแตกต่างไปจากศูนย์อำนวยการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้เดิม โดยที่ผมได้พูดไปแล้วในเรื่องของความไม่เป็นธรรมในสังคม ผมจะได้จัดให้มีองค์กรส่วนหนึ่งของ ศอ.บต. นี้ ที่เป็นส่วนของกระทรวงยุติธรรมเข้ามาทำงานร่วมด้วย ในส่วนของกระทรวงยุติธรรมนี้จะมีส่วนหนึ่งซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงในเรื่องของดาโต๊ะยุติธรรม เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานให้มากขึ้น ผมได้พูดคุยกับท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งท่านเป็นอดีตประธานศาลฎีกา เป็นผู้ที่มีความรู้ในด้านกฎหมาย ผมมีโอกาสได้พบกับดาโต๊ะยุติธรรมหลาย ๆ ท่าน ในช่วงก่อนที่ผมจะรับหน้าที่นายกรัฐมนตรี ก็เข้าใจดีว่าในกระบวนการยุติธรรมที่เราอยากให้มี ให้เป็น ต้องเริ่มจากขั้นพื้นฐาน เริ่มจากในเรื่องเบื้องต้น อาจจะเป็นเรื่องทางแพ่ง เป็นข้อขัดแย้งภายในครอบครัวระหว่างพี่น้อง เรื่องทรัพย์สินมรดกต่าง ๆ เป็นเรื่องซึ่งดาโต๊ะยุติธรรมจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในส่วนนี้มากขึ้น ดาโต๊ะก็จะต้องเพิ่มจำนวนขึ้น นี่เป็นด้านกระบวนการยุติธรรม นอกเหนือจากนั้นถ้าเป็นเรื่องของคดีอาญาจะได้เร่งรัดกัน เพราะบางครั้งการสืบสวนสอบสวนต่าง ๆ การซักพยาน สอบพยานใช้

เวลานานมาก เราจะพยายามหาทางเร่งรัดในส่วนนี้ให้ก้าวหน้าต่อไป คงไม่ได้เป็นเรื่องเฉพาะในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่เป็นเรื่องที่จะต้องหาทางแก้ไขทั้งประเทศ

ในเรื่องของความเป็นธรรม ผมได้พูดถึงว่ากระบวนการยุติธรรมในบ้านเมืองของเรา จะต้องมีการปรับปรุง ที่ผมพูดนี้จะเน้นในเรื่องทางภาคใต้ ในเรื่องของการที่จะต้องมีการเพิ่มดาโต๊ะยุติธรรมในท้องถิ่นขึ้นมา เพื่อที่จะให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปตามกฎหมายชารีอะห์ให้มากยิ่งขึ้น อันนี้เป็นแนวทางที่ชัดเจน เพราะว่าคงไม่มีใครที่จะรู้ดีไปกว่าผู้ที่มีความสามารถทางกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายชารีอะห์ที่ว่านี้ไปกว่าท่านทั้งหลายที่ได้ไปศึกษากันมา มีหลาย ๆ ท่านที่ไปศึกษาต่างประเทศ ผมได้มีโอกาสได้พบได้พูดคุย และท่านเหล่านั้นมีความเชี่ยวชาญในเรื่องกฎหมายชารีอะห์จริง ๆ ซึ่งจะเป็นส่วนดีที่จะทำให้การนำกฎหมายชารีอะห์มาใช้ในบางส่วนบางเรื่อง มีโอกาสที่จะทำได้มากยิ่งขึ้น

กระบวนการยุติธรรมคงไม่ได้หยุดแค่นั้น ย้อนออกมานิดหนึ่ง ก่อนที่จะเริ่มไปถึงศาล จะมีเจ้าหน้าที่ที่จะต้องเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่อัยการ ก็ดี จะต้องมีการปรับปรุงทั้งหมด เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ตรงนี้เราจะช่วยกันดูแลอย่างเต็มที่ เหตุการณ์บทเรียนร้าย ๆ ในอดีตที่ผ่านมา มีคนหายไป มีคนที่ ไม่รู้ว่าไปอยู่ที่ไหนอย่างไร เป็นจำนวนพอสมควรทั้งประเทศ ตัวเลขผมไม่อยากพูดถึง แต่ว่าเราต้องตระหนักว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ เกิดขึ้นทั้งประเทศไทย เราต้องหาทางที่จะแก้ไขตรงนี้ให้ได้ ทำอย่างไรที่ภาคประชาชนจะมีส่วนร่วม จะมีทางที่จะสร้างให้เกิดความเป็นธรรม สร้างกระบวนการยุติธรรมที่ดีกว่าเดิมขึ้นมาให้ได้

แน่นอนว่าในส่วนของข้าราชการ ไม่ว่าจะเป็นตำรวจก็ดี ข้าราชการอื่นก็ดี ต้องมีคนไม่ดี ไม่มีสังคมไหนที่มีแต่คนดี เป็นไปไม่ได้ ต้องมีคนไม่ดีอยู่ในสังคมนั้นบ้าง ทำอย่างไรที่เราจะช่วยกันสอดส่องดูแล ที่จะไม่ให้ คนไม่ดีเหล่านั้น มาก่อปัญหาให้เกิดขึ้นในบ้านเมืองของเรา ตรงนี้เป็นส่วนสำคัญ ถ้าพวกเราไม่ช่วยกัน จะแก้ไม่ได้ แต่เราต้องช่วยกันที่จะบอกว่าคนนี้ไม่ดี ไม่ดีเพราะอะไร มีหลักฐานมีเหตุมีผลพอที่จะบอกว่า เขาไม่สมควรที่จะมาทำงานในที่นี้ หรือควรที่จะถูกลงโทษมากขึ้นไปกว่านี้ เพราะสิ่งที่เขาทำนั้น มันผิดในหลาย ๆ ด้าน สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่อยากจะให้พี่น้องประชาชน ไม่ใช่เฉพาะใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งประเทศไทยมามีส่วนร่วม ส่วนที่จะช่วยกันตรงนี้จริง ๆ ไม่อย่างนั้นเราก็ไม่มีใครที่จะมาตรวจสอบ ข้าราชการที่ไม่ดี ผมบอกได้ว่าข้าราชการเองด้วยกันก็เหมือนกับลูบหน้าปะจมูก มีพวกมีพ้อง มีคนรู้จัก แน่นอนเขาจะดูว่าถ้าเผื่อเป็นพวกกัน เขาก็เบา ๆ หน่อย ถ้าไม่เป็นพวกกันก็ฟันกันเต็มที่ ก็เป็นอย่างนี้ แต่ถ้าหากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ผมคิดว่าในส่วนนี้เราจะให้ความเป็นธรรมได้มากขึ้น เพราะเรามีข้อมูลมีหลักฐาน ที่จะบอกว่าผู้ที่ถูกกล่าวหานั้นได้กระทำความผิดจริง ผู้ที่ถูกกล่าวหาหมายถึงว่าเป็นข้าราชการของรัฐ คนที่ประชาชนจะต้องช่วยกันเฝ้าดูแล สิ่งที่เราอยากจะให้มีคือ ข้าราชการที่ดูแล

ประชาชนอย่างจริงจัง มีจิตใจที่จะดูแลประชาชน ให้ความเป็นธรรม ให้ความร่มเย็นกับสังคมของเรา

นั่นจะเป็นจุดที่ผมจะยกกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชทานไว้นานแล้วว่า เราจะต้องช่วยกันที่จะหาคนดีเข้ามาทำงาน คนไม่ดี เราจะต้องเอาออกไป ถ้าเราไม่ร่วมกันตรงนี้ เราจะไปไม่รอด คนไม่ดีเขาจะถือโอกาสว่าบอกว่าไม่ดีก็อยู่ได้ ไม่เห็นมีใครมาทำอะไรเขา เขาเส้นสายดี แต่ถ้าเรามีองค์กรที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว ตรงส่วนนี้จะเป็นส่วนสำคัญที่จะเป็นการตรวจสอบ ถ่วงดุล ระหว่างข้าราชการที่ไม่ดีเหล่านั้น หรือที่ยังมีสีเทา ๆ อยู่ จะได้ปรับตัว

นี่เป็นส่วนที่ผมอยากจะนำเสนอว่า ความตั้งใจของผมมีมาก มันเป็นอย่างไร การจัดองค์กรที่จะเกิดขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อาจจะเพิ่มเติมต่อไปแล้วขณะนี้จะรวมบางส่วนของจังหวัดสงขลาและสตูลเข้าด้วยกัน จะจัดให้มีองค์กรระดับอย่างนี้ลงไปถึงระดับล่างสุด คิดว่าไม่ว่าจะเป็นในระดับของอำเภอก็ตาม ก็น่าจะมีด้วย เพื่อให้การเดินทางของเรานั้นไม่สิ้นเปลือง ทำอย่างไรที่ ศอ.บต. จะดำเนินการในส่วนเหล่านี้ให้กระจายลงไปถึงข้างล่างให้มากที่สุด ถ้าประชาชนเห็นว่าเรื่องใหญ่ ก็มาพบกับผู้อำนวยการ ศอ.บต. เสียเลย แต่ถ้าเรื่องเล็ก ๆ คิดว่าทำในระดับข้างล่างได้ ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ก็ทำไป แต่ถ้าเรื่องใหญ่ ท่านประธานกรรมการอิสลาม คณะกรรมการอิสลามจังหวัด ได้เห็นว่ามีปัญหาอะไร ก็มาพูดกัน นั่นเป็นส่วนที่ผมอยากจะเรียนไว้ในที่นี้ว่า ถ้าเราได้เริ่มดำเนินการในส่วนเหล่านี้แล้ว เราคงสามารถที่จะแก้ไขความไม่เป็นธรรมในสังคมของเรานั้น ให้ลุล่วงไปได้ในเวลาที่ค่อนข้างจะรวดเร็ว

สิ่งที่ผมมีความเป็นห่วงอยู่อีกอย่างหนึ่งคือเรื่องของการที่จะทำความเข้าใจกัน ท่านทั้งหลายที่มาอยู่ ณ ที่นี้ ถือว่าเป็นผู้นำของชุมชน เป็นผู้นำทางศาสนา เป็นอธิการบดี คณบดีของมหาวิทยาลัย ของวิทยาลัยหลาย ๆ แห่ง ซึ่งผมคิดว่าด้วยพลัง ด้วยความร่วมมือของท่านทั้งหลายเหล่านี้ เราน่าที่จะสร้างความเข้าใจกับ เยาวชน กับผู้ซึ่งจะเป็นพลังของชาติบ้านเมืองของเราต่อไปให้ได้มากที่สุด เท่าที่เราสามารถจะทำได้ ผม มีความตั้งใจที่จะลงมาพบกับบรรดาเยาวชนเหล่านั้น โดยจะใช้เวลาในห้วงเวลาข้างหน้าอีกครั้งหนึ่ง ผมอยากจะพบและพูดกับเยาวชนว่า ผมเองก็มีบทเรียนต่าง ๆ มามากมายในชีวิตของผม มีทั้งส่วนดีและส่วนที่ไม่ดี ผมอยากจะชี้ให้เขาเห็นว่า เมื่อเราเห็นว่าอะไรที่ไม่ดี เราก็ควรจะหาทาง ลด ละ เลิก แล้วหาทางที่จะทำในสิ่งที่ดีงาม ทุกศาสนา ผมคิดว่าตรงนี้เป็นสิ่งที่เหมือนกัน คือเราจะไม่ทำสิ่งที่ไม่ดี และหันมาทำในสิ่งที่ดีงาม ผมพูดได้อย่างชัดเจนเพราะว่า ช่วงเวลา 60 กว่าปีที่ผ่านมา ผ่านร้อนผ่านหนาว ผ่านสิ่งที่ดีสิ่งที่ไม่ดีมาพอสมควร เพราะฉะนั้นอยากที่จะพูดกับเยาวชนให้เขาเข้าใจว่า ห้วงเวลาอีกพอสมควรสำหรับเยาวชนทุกคน ถ้าเขาอยู่ในมหาวิทยาลัย วิยาลัยต่าง ๆ ช่วงอายุของเขาจะประมาณ 20 ปี

เขามีเวลาอย่างที่ผมเคยมีมาแล้ว อีก 40 ปีข้างหน้าที่ยาวนานพอสมควร ที่จะสร้างอนาคตที่ดีกว่าของตัวเอง ของบ้านเมือง ให้มีความก้าวหน้าสืบต่อกันไป

นั่นคือสิ่งที่ผมอยากจะเรียนต่อท่านทั้งหลายว่า ความตั้งใจของผมนั้น ไม่ได้อะไรที่สลับซับซ้อน ไม่ได้มีอะไรที่มากไปกว่าความตั้งใจ ความจริงใจ ที่ผมมีต่อท่านทั้งหลาย มีต่อการที่จะหาทางแก้ไขปัญหาในชาติบ้านเมืองของเราให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี ก็เหมือนกับท่านผู้อำนวยการ ศอ.บต. คือเมื่อท่านเต็มใจเข้ามาทำงาน ผมเองเมื่อมาทำหน้าที่ตรงนี้แล้ว ผมก็มีความจริงใจ มีความตั้งใจที่จะแก้ไขปัญหาให้ได้ และต้องการความร่วมมือจาก ทุก ๆ ส่วน ไม่ว่าจะเป็นในระดับผู้นำ ระดับเยาวชน ซึ่งผมคิดว่าสิ่งที่ดีที่สุดคือ เราจะต้องมีการพบปะพูดจากัน มีอะไรที่เป็นปัญหา มีอะไรที่เป็นเรื่องเดือดเนื้อร้อนใจ เราก็พูดกันได้ สิ่งเหล่านี้จะเป็นแนวทางที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหา

สุดท้ายคงเป็นเรื่องที่ถือเป็นโอกาสอันดี ที่ท่านทั้งหลายได้ทำบุญในช่วงเดือนถือศีลอด และในวาระที่เป็นช่วงเวลาอิดิ้ลฟิตรี้ ในวันนี้มาพบกันเพื่อที่จะได้ฉลองวาระนั้น ถึงแม้ว่าผมจะไม่ได้เป็นชาวมุสลิม แต่ผมคิดผม มีส่วนที่จะร่วมฉลองกับท่านทั้งหลายได้ เพราะว่าในสังคมของเรานั้น ไม่ได้แบ่งว่าถ้าเป็นคนที่นับถือศาสนาพุทธแล้ว จะมาร่วมสังคมกับคนมุสลิมไม่ได้ เช่นเดียวกันในสังคมของคนพุทธ เราก็ไม่ได้ถือว่าคนมุสลิม จะมาร่วมอยู่ในสังคมพุทธไม่ได้ ฉะนั้นโอกาสต่าง ๆ ที่ผมอยากเห็นสภาพในบรรยากาศความปรองดอง ความสมานฉันท์ ในสังคมไทยของเรา อยากให้เห็นสิ่งนั้นเกิดขึ้น ในอดีตที่ผ่านมา ในห้วงเวลาสำคัญต่าง ๆ เราก็ร่วมมือกัน ไม่ว่าจะเป็นเทศกาลของชาวพุทธ ไม่ว่าจะเป็นวันสำคัญของศาสนาอิสลาม ทุกฝ่ายในสังคมก็มีโอกาสที่จะร่วมกัน ตรงนี้เป็นเรื่องที่ผมอยากจะสร้างบรรยากาศเหล่านั้นให้เกิดขึ้นมา และด้วยความเข้าใจของพวกเราจริง ๆ ถ้าหากว่าเราสร้างความปรองดองในส่วนนี้ให้เกิดขึ้นมาได้แล้ว โอกาสอีกหลาย ๆ ส่วน ที่จะตามมาคือในเรื่องของการพัฒนา ในเรื่องของการที่จะสร้างงาน

ผมได้มีโอกาสไปเยี่ยมคารวะนายกรัฐมนตรีอับดุลลาห์ บาดาวีแห่งมาเลเซีย ได้หารือกันถึงเรื่องต่าง ๆ เพราะว่าท่านเข้าใจดี ท่านทราบดีว่า เหตุการณ์ในบ้านเมืองของเราเป็นอย่างไร ผมบอกว่าแนวทางของผมนั้นไม่ได้มีอะไรมากมาย จากการที่ได้ใช้มาตรการที่ค่อนข้างจะเข้มงวด ผมจะหันมาใช้วิธีการทางสันติวิธีที่จะแก้ปัญหา ซึ่งท่านบอกว่ามีอะไร ขอให้ติดต่อกับท่านตรง ท่านให้เบอร์โทรศัพท์ส่วนตัวของท่านเอง เขียนให้ด้วยมือของท่านเอง ใส่กระเป๋าผมไว้ นั่นเป็นสิ่งที่แสดงออกว่าในส่วนของนายกรัฐมนตรีมาเลเซียนั้น เห็นด้วยกับแนวทางที่เราจะหาทางแก้ไขปัญหา

ผมไปประเทศอินโดนีเซีย ผมได้อธิบายให้ประธานาธิบดีซูซิโล บัมบัง ยูโดโยโนของอินโดนีเซีย ฟังว่าเราจะหาทางแก้ไขปัญหากันอย่างไร ท่านบอกว่าท่านเห็นด้วย และพยายามดำเนินการอยู่ที่อาเจะห์ ขณะนี้การเจรจาหยุดยิงทำได้ แต่ว่าการเจรจาสันติภาพยังไม่ถึงขั้นนั้น ก็

จะพยายามต่อไป ผมบอกว่านั่นคือสิ่งที่เราพยายามจะทำให้เกิดขึ้นในบ้านเมืองของเราเหมือนกัน เราคงไม่ได้ไปถึงขั้นนั้น เพราะว่าเราคงไม่ต้องมี การเจรจาหยุดยิง ผมอยากจะให้มีการพบปะเจรจากันเท่านั้น เพื่อที่จะหาทางแก้ไขปัญหา เพราะว่าในบ้านเราไม่ได้มีการประกาศต่อสู้กันอย่างนั้น อยากให้มีความปรองดอง อยากให้บรรยากาศของความสมานฉันท์เกิดขึ้นในบ้านเมืองของเรา ไม่ว่าจะเป็นประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย ก็มีคนที่นับถือศาสนาอื่นอยู่ในสังคมของเขาเหมือนกัน และเขาก็อยู่ร่วมกันได้ ในบ้านเราผมคิดว่าเราคงจะต้องเหมือนกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลก ที่มีคนในชาตินับถือศาสนาหลายศาสนาคละกันอยู่ นั่นคือความเป็นชาติ จะทำอย่างไรที่สังคมของเราจะอยู่ด้วยความปรองดอง อยู่ด้วยความสมานฉันท์ หาทางที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตรงจุดนี้เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ผมอยากจะพูดไว้ในที่นี้ เป็นประเด็นสุดท้าย เพราะว่าเรื่องของความรุนแรงที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองของเรา จำเป็นที่จะต้องได้รับการแก้ไข ได้รับการดูแล ที่ผมพูดไปเป็นเพียงแนวทาง ส่วนรายละเอียดในการทำงาน จะมีทั้ง ศอ.บต. กองทัพ ซึ่งคงเป็นไปในรูปแบบใกล้เคียงกับของเดิม คือมี กองบัญชาการ พลเรือน ตำรวจ ทหาร เกิดขึ้นมาอยู่ภายใต้การดูแลของแม่ทัพ ทำงานอยู่กับ ศอ.บต. เหมือนในอดีตที่ผ่านมา งานในด้านของการประสานความสามัคคีเหล่านี้ จะเป็นการทำงานร่วมกันของทุก ๆ ฝ่าย ไม่ใช่เป็นเรื่องของ ศอ.บต. พลเรือน ตำรวจ ทหาร เป็นเรื่องที่ในสังคมของเราจะต้องหาทางช่วยกันแก้ไขต่อไป

ส่วนคดีตากใบ มีผู้ที่อยู่ในข่ายของการสอบสวน 58 คน ซึ่งหลักฐานอ่อน เห็นสมควรที่จะให้มีการถอนฟ้อง ผมบอกว่าเป็นเรื่องของท่านที่จะต้องเสนอขึ้นไป เมื่อผมมาทำหน้าที่เป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว ผมได้แจ้งให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ท่านบอกว่า อาจจะต้องให้คณะรัฐมนตรีมีมติ ผมบอกว่า ไม่จำเป็นที่จะต้องให้คณะรัฐมนตรีมีมติเพราะเป็นเรื่องของข้อเท็จจริงและเป็นเรื่องของความเป็นธรรม เมื่อหลักฐานไม่มี เจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ในกระบวนการของกฎหมาย ท่านจะต้องดำเนินการไปตามกระบวนการ ไม่ใช่มารวมศูนย์อยู่ที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรี แต่ละส่วนท่านมีความรับผิดชอบของท่านอยู่แล้ว นั่นเป็นเรื่องที่ออกมาเป็นข่าวอยู่ในขณะนี้ ในเรื่องของเจ้าหน้าที่ของรัฐ คดียังอยู่ในการพิจารณา มีการฟ้องทั้งอาญาและแพ่ง ผมเรียนได้ว่าคดียังอยู่ในการพิจารณาทั้งอาญาและแพ่ง สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งคงจะต้องมีการสอบสวนมีการดำเนินการต่อไป ผมได้ติดตามทั้งสองด้านแล้ว ก็เรียนให้ท่านทั้งหลายได้เข้าใจว่าผมไม่ได้มองด้านเดียว ผมมองปัญหาโดยรอบ แล้วที่ท่านขอให้รัฐบาลขอโทษ **ผมมาในวันนี้ผมขอโทษแทนรัฐบาลที่แล้ว ขอโทษแทนรัฐบาลนี้ว่าทุกอย่างที่เกิดขึ้นมาในอดีตเป็นความผิดเป็นส่วนใหญ่ของรัฐ ซึ่งเราจะต้องหาทางช่วยกันแก้ไขกันต่อไป วันนี้ผมมาในฐานะที่อยากจะยื่นมือออกไป และบอกว่า ผมเป็นคนผิด ผมมาขอโทษ ผมในฐานะที่เป็นผู้บัญชาการทหารบกในช่วงรัฐบาลที่ผ่านมา ผมได้พยายามคัดค้านแต่ก็ไม่เป็นผล นั่นเป็นความผิดส่วนหนึ่งของผม** ซึ่งไม่สามารถจัดการได้ ผมยอมรับว่าผมมีส่วนที่ได้พยายามคัดค้าน

การที่จะมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลที่แล้ว แต่ไม่เป็นผล หลาย ๆ คนได้ช่วยกันคัดค้าน ไม่ใช่ผมคนเดียว แต่ผมเป็นคนหนึ่งที่ได้คัดค้าน และท่านคงทราบดีว่าผมเป็นคนซึ่งเขามองในลักษณะที่ไม่ได้ให้ความร่วมมือ วันนี้

พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบก ท่านมานั่งอยู่ด้วย มาด้วยกัน ไม่ใช่ว่าท่านไม่มา ในฐานะที่ท่านเป็นคนมุสลิมคนหนึ่งท่านมากับผม และมานั่งอยู่ในที่นี้ เพราะฉะนั้น การทำงานร่วมกันไม่มีปัญหา อยากจะฝากไว้ว่าในทุก ๆ เรื่องที่ท่านได้พูดกัน เราจะหาทางแก้จากง่ายไปหายาก จากเล็กไปหาใหญ่

(Unofficial Translation)

Remarks by His Excellency General Surayud Chulanont,
Prime Minister of Thailand,
at the gathering of local officials, religious and community leaders
of the five Southern Border Provinces,
Pattani, 2 November 2006

****

It is a good opportunity for me today to meet all of you here. It has long been my intention that I should meet you all before we begin our work on efforts to resolve conflict and violence in our country. I said right on the day His Majesty the King granted a Royal Command appointing me Prime Minister that there were two critical problems facing our country. The first one is the division in political opinions among our fellow countrymen, which, at a point in time, worsened to the point that could touch off clashes in many parts of the country. This is an important issue that needs to be resolved and the wounds be healed quickly so that peace and tranquility could return to our country as soon as possible. On this matter, I think all our fellow countrymen have been well aware of the nature of the problem. The many lessons learned should suffice to compel us to reflect on how we can resolve this problem and how we can make a better future for our country.

The second problem, which is equally important, is the situation in the southern border provinces. I regard this problem as much an immediate priority as the first one. I mentioned briefly on that day that the problem stemmed from a myriad of factors, yet a major cause of this problem was injustice. Just before I arrived here, many families had turned up to hand me documents pertaining to their complaints over problems that had befallen their heads of families, fathers and relatives. This is one of the problems we have to seriously look into.

My meeting with all of you today, I think, represents opportunity for us all. This is the best opportunity for us to resolve this problem. Over the past 4-5 years, there has never been a better opportunity. I would like to say to you frankly that I have a strong resolve and confidence that, with cooperation from all of you, we would be able to resolve this problem. Surely, it will take some time. Yet, with our resolve and cooperation, I could well see prospects for success. I have a hope. It is a hope that is strengthened with your coming here today to meet me. I think this augers well for our resolve to work together towards solution to this problem. Looking at the problem in a broader perspective, I think a matter of great importance is people's participation. There is a

need for people to take part and cooperate in our efforts to resolve the problem in each of the steps we will be taking. People's participation and cooperation will enable us to resolve the fundamental problem smoothly and to avert further problems that would once again give rise to violence in the future.

That is my thought. I think I should also tell you that for people's participation and cooperation, we need to have an organization or a mechanism. Whenever you have problems or whenever you would like to voice your views, you can go through this organization which will be tasked to look into such problems. We recently re-established the Southern Border Provinces Administration Center or SBPAC. The SBPAC started functioning yesterday. Mr. Pranai Suwannarat has been appointed as its director. I asked Mr. Pranai, the person put in charge of this organization, and he told me that he volunteered to take up this duty. This is an important point. If I forced him into office, it would have been difficult for him because the problem he has to tackle is not an easy one. Rather it is a problem that requires volunteering. After he has volunteered for the job, everything else is not too difficult. I also gave him my recommendations and he will start his work today with the hope that the SBPAC will be able to tackle problems of our community and our nation and ease them eventually.

I will not discuss further details here, but I would like to underline the importance of cooperation and participation of our fellow compatriots. The newly reactivated SBPAC will be different from the former SBPAC. As I have mentioned earlier about social injustice, I have included in the SBPAC an organ of the Ministry of Justice. And as part of the Ministry of Justice's ongoing re-organized setup, the Islam's religious judges will be brought in and will play a greater part. Well before my assumption of the office of Prime Minister, I had talked to the Minister of Justice, former Chief Justice himself, and several religious judges. I therefore came to understand that the judicial system we aspire to see needs to start from basics. We may start from matters relating to civil, family- related and inheritance disputes. All these would require the participation of religious judges. And religious judges should be increased in number. Apart from this matter, we also need to expedite the proceedings of criminal litigations, as investigation and interrogation of witnesses can sometimes take too long a time. We will try to see to it that improvement be made in this regard. As a matter of fact, this is not a problem we will have to deal with just for the three southern border provinces – rather for the whole country.

Speaking about justice, I have mentioned that we will have to improve the entire judicial system nationwide. However, I would like to focus today on matters relating to the southern border provinces. I will increase the number of religious judges, which is essential to resolving cases in accordance with the Shariah Law. This is a clear-cut direction. I believe that no one else possesses better knowledge on the Shariah Islamic Law than the religious judges. Many religious judges went to study the subject abroad. I have met several religious judges who have profound knowledge on the Shariah Law. It would be good if provisions of the Shariah Law could be better applied in our judicial system.

The judicial system does not end there. Before going to court, other officials will have to be involved, be it the police or the Attorney-General Office. The whole process needs to be improved to ensure justice. On this matter, we need to work together. Many painful lessons have been learned in the past, with cases of disappearance or people going missing. Throughout the country, there were quite a number of people suffering this fate. I do not want to talk about the number. But we should be aware that this is an important problem. This problem is not confined only to the southern provinces but occurs in other parts of the country as well. We must therefore find a solution. The question is how we could have the participation of the people in our efforts to ensure justice and further improve our judicial system.

Certainly there are some bad officials – either among civil servants or the police. There is no society comprising only good people. There must be some bad people among them. The important thing is to monitor and guard against problems committed by bad officers for our country. We must work together to find evidence and reasons to back up our claim why that person is not suitable to work here or should be punished for his/her wrongdoing. I would like to encourage everyone, not only the local people in the three Southern border provinces, to help us keep your eyes on the work of government officials otherwise we would not have a good check and balance system. I am aware that there indeed is nepotism in the civil service. They help each other in manner unfair to others. But if we have greater participation from the people, we will be able to ensure justice. We will then have better information and evidence to take action against government officials for his/her wrongdoing. I wish to see that government officials treat the local people with care, kindness and justice and bring peace to our society.

On this note, I would like to refer to His Majesty the King's words given a long time ago that "We must bring good people to work for the

country and we must leave bad people out". If we do not work together to tackle this problem, then we cannot survive. Bad people will find ways to survive and can get away with their crimes. If we have a mechanism for people's participation, we will then have an auditing and the check and balance system which will enable us to identify bad officials and those in grey area to improve themselves.

This is the point I would like to make as to ways to solve the problem. My intentions are clear.

The coverage of the mechanism to solve the conflict in southern provinces has expanded from the three southern border provinces to some parts of Songkla and Satun provinces. SBPAC should be decentralized and be able to reach out to the lowest levels of the local administration - from provincial level to district level. However, if people feel it is an important problem to them, they can bring it up directly to the Director of SBPAC. If is a less important issue, they might leave it to the provincial and district authorities. Once we have started this process, I am certain we can achieve our goal in bringing justice to our society.

Another matter of concern to me is how to promote understanding and empathy among ourselves. Those of you who are here today are community leaders, religious leaders, deans of the faculty and universities. I think with your cooperation we can reach out to younger generations, who are the future of our country, and to make them understand what is right and wrong. It is my intention to meet with these youths in the near future. I want to meet and tell them that I have learned many lessons in my life, both good and bad. I want to point out that if we see bad things we should avoid and stop doing them and choose to do good things. Every religion has one element in common, that is, we will not do bad things. I can say this with confidence since throughout my 60 year lifetime, I have been through many things. I want the younger generation to understand that, if they are in colleges, their age should be about 20, and they still have 40 years ahead of them, which is quite a long time for them to build a better future for themselves and for our country.

My intention to solve the problem in the south is nothing complicated. I am determined and in all sincerity to all of you, to solve the problems in our country. I am very much in the same position as the Director of SBPAC who has volunteered to work. As I have agreed to accept this responsibility, I am sincere and determined to solve this problem. I need cooperation and help from you all, from the leaders to the younger generations. I think the best way is for us to meet and talk to

each other. We can talk about what our problems are and what we can do to help you out.

Lastly, today is an auspicious occasion, as you have done merit-making in the month of fasting. I am here today to celebrate the Eid ul-Fitr. Although I am not a Muslim, I think I can also celebrate with you because our society does not ban Buddhists from socializing with Muslims. Similarly, in our Buddhist society, we do not ban Muslims from joining Buddhists. Indeed, I would like to see an environment of reconciliation in our society. In the past, we came together in every religious occasion either Buddhist festivals or major Islamic events. If we can build an atmosphere of reconciliation and understanding in our society, other opportunities will follow, be it development or employment.

On my visit to Malaysia, I had an opportunity to call on Prime Minister Abdullah Badawi and discussed a range of issues. He fully understood the situation of our country. I told him about my approach to solving the situation in the South. I said I was taking a different approach – in favour of peaceful means. He offered that I could get in touch with him directly. He even wrote down on a piece of paper his own private telephone number and handed it to me. I still keep it in my wallet. His gesture might be a reflection of his concurrence to my approach on the South.

I also went to Indonesia and discussed with President Susilo Bambamg Yudoyono how we are resolving the southern conflict. He said he agreed with me. He himself is also trying to solve a similar problem in Aceh. They have been able to reach a ceasefire, but a peace deal has yet to be negotiated. Hence, they will have to continue their efforts. I told him that Thailand would try to do as well, but we do not need to go as far as having a ceasefire since there has never been a declared fighting in our country. I told him that I would like to talk to them to find a solution. I would like to have an environment of peace and reconciliation. In Malaysia and Indonesia, people with different religious beliefs can live together. I think in our country, it should be the same. Our people with different beliefs should be able to live side by side. This is a nation. We have to find ways for people with different religious beliefs to live together in harmony and to solve problems together.

We need to find a solution to end violence in our country. The work of SBPAC and the joint Civilian-Police-Military Command, under the Army Commander, will be similar to the former SBPAC in the past. They will coordinate their work together.

As for the Tak Bai case, I think those 58 suspects should be released since we have weak evidence against them. I have already discussed this matter with the Minister of Justice. He told me that he might need to submit his opinion to the Cabinet. I told him that it was unnecessary since it is to be based on facts and related to the issue of justice. As an officer in charge of the judicial system, if there is not enough evidence, he must continue with the judicial proceedings and not to leave the matter to the Cabinet or the Prime Minister. As for the cases of alleged misconduct by government officials, they are still under the deliberations of civil and criminal courts. The trials will continue. I have followed-up on certain issues with both sides. I would like to stress that I do not look at the problem in a one-sided manner. I look at it from multidimensional perspectives.

As you have suggested this government should apologise for the incidents in the south. I have come here to apologise to you on behalf of the previous government and on behalf of this government. What happened in the past was mostly the fault of the state and we must look for ways to work together to solve this problem. Today, I have come here to extend my hands to you and to tell you that I was wrong. As a former Army Commander under the previous government, I tried to counter their policies but failed. It was partly my fault for being unable to manage this problem. I admit that I tried to oppose the policy of the previous government on this matter but failed. There were also other people who tried to oppose that policy. I was not the only one. And as you may know, in their eyes, I was seen as a person uncooperative to them and their policies. Today, General Sonthi Boonyaratgalin, the Army Commander, is also here with me. As a Muslim, he came here with me and is sitting here with us. Therefore, we should not have a problem working together. I have told you what my viewpoints are on how we should solve this problem and that we may begin from tackling less complicated problems and then move on to tackling more complicated ones – in other words, from small to bigger issues.

****

“หนาวสุดกาย อุ่นสุดใจในสแกนดิเนเวีย” : ตามรอยนาฏยศาลาหุ่นละครเล็กบนเส้นทางเสด็จประพาสสแกนดิเนเวียของสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง

สุเมธ เตชะกมลสุข กรมยุโรป

เกร็ดประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ไทย – สแกนดิเนเวีย

ปี 2550 ถือเป็นปีมหามงคลของพสกนิกรชาวไทยอีกโอกาสหนึ่ง เพราะนอกจากจะเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะมีพระชนมายุครบ 80 พรรษาแล้ว ยังเป็นปีแห่งการเฉลิมฉลองการครบรอบ 110 ปี และ 100 ปี ของการเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือพระพุทธเจ้าหลวง กษัตริย์อันเป็นที่รักของปวงชนชาวสยาม

การเสด็จประพาสของพระองค์ทั้ง 2 ครั้งนำมาซึ่งการที่ไทยได้เจริญสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศในยุโรปและได้ยังประโยชน์มหาศาลต่อประเทศไทยในเวลาต่อมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างดุลแห่งอำนาจระหว่างมหาอำนาจในยุโรป ซึ่งช่วยให้ไทยสามารถรักษาอธิปไตยท่ามกลางกระแสการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก และการได้นำความรู้ ความเจริญทางวิทยาการด้านต่างๆ ของยุโรปมาประยุกต์ใช้และพัฒนาประเทศ เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทยให้ทัดเทียมมาตรฐานสากล การเสด็จประพาสทั้ง 2 ครั้ง เมื่อปี 2440 และ 2450 จึงเป็นที่ตราตรึงในจิตใจไม่เพียงพสกนิกรชาวไทยแต่ยังรวมถึงพสกนิกรชาวต่างประเทศด้วยถือเป็นครั้งแรกที่ชาวยุโรปได้ยลพระบารมีของกษัตริย์จากสยามประเทศ ซึ่งมีพระราชจริยวัตรสง่างามไม่แพ้กษัตริย์ในประเทศยุโรป

นัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นเกร็ดประวัติศาสตร์จากการเสด็จประพาสในครั้งนั้นต่อสายตาของชาวยุโรป คือ เป็นครั้งแรกที่กษัตริย์จากสยามประเทศได้เสด็จฯ เยือนดินแดนที่เป็นจุดเหนือสุดของทวีปยุโรป คือ สแกนดิเนเวีย (เดนมาร์ก นอร์เวย์ และสวีเดน) ซึ่งสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงได้เสด็จฯ ไปปักธงช้างเผือกบริเวณแหลม Grenen บนคาบสมุทร Jutland ของเดนมาร์ก ซึ่งเป็นจุดเหนือสุดของดินแดนยุโรปภาคพื้นทวีป รวมถึงการเสด็จฯ ไปเมืองนอร์ดเคปป์ ทางตอนเหนือสุดของนอร์เวย์ ซึ่งเป็นจุดที่อยู่ในบริเวณเขต Arctic Circle ใกล้ขั้วโลกเหนือ โดยทรงสลักพระปรมาภิไธยย่อ “จปร” บนก้อนหิน จนผู้ที่ไปเยือนรุ่นหลังรู้สึกภูมิใจถึงพระเกียรติคุณของพระพุทธเจ้าหลวงและสัมผัสบรรยากาศของดินแดนพระอาทิตย์เที่ยงคืน และการเสด็จประพาสเมืองรากุนด้า (Ragunda) ในตอนกลางค่อนไปทางเหนือของสวีเดน จนปรากฏเป็นอนุสรณ์ระลึกถึงการเสด็จประพาสครั้งนั้นของพระองค์ คือ “Chulalongkorn

Road” และ ศาลาไทยในปัจจุบัน ซึ่งตั้งตระหง่านทอแสงพระอาทิตย์เที่ยงคืนระยิบระยับในฤดูร้อน และโดดเด่นท่ามกลางสีขาวโพลนของหิมะในฤดูหนาว

ด้วยการระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ของพระพุทธเจ้าหลวงจากการเสด็จประพาสครั้งนั้น กรมยุโรปได้ร่วมมือกับสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโคเปนเฮเกน กรุงออสโล และกรุงสตอกโฮล์ม ในการจัดการแสดงวัฒนธรรมไทยในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย โดยการนำคณะนาฏยศาลา หุ่นละครเล็กโจหลุยส์ไปจัดแสดงในประเทศเดนมาร์ก นอร์เวย์ และสวีเดน เมื่อวันที่ 11 – 23 พฤศจิกายน 2549 เพื่อเป็นการโหมโรงก่อนการเฉลิมฉลองครบรอบ 100 ปี และ 110 ปี การเสด็จประพาสดังกล่าว อันเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการทูตเชิงวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ในระดับประชาชนต่อประชาชนของไทยกับประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวีย

ผมในฐานะเจ้าหน้าที่โต๊ะสแกนดิเนเวียมีความภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้ร่วมเดินทางไปกับคณะนาฏยศาลาหุ่นละครเล็กโจหลุยส์จำนวน 10 คน ในการตามรอยเส้นทางการเสด็จประพาสยุโรปของพระพุทธเจ้าหลวงในแถบสแกนดิเนเวีย ด้วยการนำศิลปะการแสดงอันงดงามอ่อนช้อยของไทยในด้านการเชิดหุ่นละครเล็ก ซึ่งมีประวัติมายาวนานตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ และถือเป็นศิลปะการแสดงแขนงหนึ่งของไทยที่ได้รับการยกย่องในระดับโลกมาแล้วด้วยการได้รับรางวัลชนะเลิศ The Best Traditional Performance ในการแข่งขัน The World Festival of Puppet Art ครั้งที่ 10 ณ กรุงปราก สาธารณรัฐเช็ก เมื่อเดือนมิถุนายน 2549

ศิลปะการเชิดหุ่นของนาฏศาลาหุ่นละครเล็กคณะโจหลุยส์ ที่ใช้ผู้เชิด 3 คน
ให้การเคลื่อนไหวแก่หุ่น 1 ตัวประดุจมีชีวิต

เริ่มต้นความประทับใจที่เดนมาร์ก

การเดินทางของผมกับคณะฯ เริ่มต้นที่เดนมาร์กด้วยการประสบกับลมหนาวจากอุณหภูมิประมาณ – 1 ถึง 3 องศาเซลเซียส การแสดงที่เดนมาร์กมีจำนวน 2 รอบ คือ รอบที่ 1 ที่โรงเรียนนานาชาติ Rygaards ณ กรุงโคเปนเฮเกน และรอบที่ 2 ณ ศูนย์วัฒนธรรมเมือง Lyngby ใกล้กับกรุงโคเปนเฮเกน ซึ่งการแสดงได้สร้างความประทับใจและความสนุกสนานแก่ผู้ชมชาวเดนมาร์กในทุกรอบด้วยลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งของการแสดงหุ่นละครเล็ก คือ การที่ผู้แสดงจะนำหุ่นลงมา

เล่นหยอกล้อ และทักทายกับผู้ชมโดยตลอด โดยเฉพาะตัวละครเอกของวรรณคดีไทยที่คณะฯ ได้หยิบขึ้นมาถ่ายทอดในการแสดงครั้งนี้ คือ เจ้าลิงหนุมาน ทหารเอกผู้เป็นองครักษ์พิทักษ์พระราม จากมหากาพย์ รามายณะ หรือ รามเกียรติ์ โดยเจ้าหนุมานนอกจากจะมาแสดงการร่ายรำเพื่อเกี้ยวพาราสีนางเบญจกาย ซึ่งเป็นหลานสาวของทศกัณฐ์ ศัตรูคู่อาฆาตของพระราม ในเรื่องอย่างไม่เกรงกลัวอะไรแล้ว ยังได้ลงมายกมือไหว้ทักทายเพื่อนๆ รุ่นเล็กชาวเดนมาร์กในการแสดงที่โรงเรียนฯ และลงมาหว่านเสน่ห์ พร้อมกับความเจ้าชู้แก่ให้สาวเดนมาร์ก ซึ่งได้สร้างเสียงหัวเราะกันอย่างระงมให้แก่ผู้ชมในศูนย์วัฒนธรรมเมือง Lyngby

หลังจากการแสดงที่ศูนย์วัฒนธรรมฯ เสร็จสิ้นลง สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโคเปนเฮเกนได้จัดงานเลี้ยงรับรองให้แก่แขกผู้มาร่วมงาน ซึ่งเป็นโอกาสอันดีที่ชาวเดนมาร์กจะได้สัมผัสบรรยากาศของความมีไมตรีจิต รวมถึงลิ้มรสของว่าง และผลไม้ไทยหลากหลายชนิด ซึ่งทุกคนต่างมีใบหน้ายิ้มแย้มและกลับบ้านไปด้วยความอิ่มเอมในอรรถรสจากการแสดงและรสชาติของอาหารไทย ขณะเดียวกันสีหน้าที่มีความเคร่งครึมของเหล่านักแสดงในช่วงก่อนการแสดงก็เปลี่ยนเป็นรอยยิ้มตามไปด้วย หลังจากที่ได้รับเสียงปรบมือจากผู้ชมอย่างดังสนั่นศูนย์วัฒนธรรมฯ และจากการบอกเล่าของท่านเอกอัครราชทูต ณ กรุงโคเปนเฮเกน ถึงความตะลึงของชาวเดนมาร์กต่อความพร้อมเพรียงของนักแสดงในการเชิดหุ่น และเสียงตอบรับที่ดีจากชุมชนชาวไทยที่มาดูการแสดงในวันนั้น

ผมได้คุยกับนักแสดงคนหนึ่งในกลุ่ม ซึ่งเปิดใจกับผมว่า ก่อนการแสดงรอบแรกมีความกังวลเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นการแสดงในต่างประเทศครั้งแรกของสมาชิกบางคนในคณะ แต่เมื่อคำนึงว่า การเดินทางมาแสดงครั้งนี้เป็นการเทิดพระกียรติสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง และผลตอบรับจากการแสดงที่เดนมาร์กที่เป็นไปด้วยดีและอบอุ่น เธอจึงมีความมั่นใจในการแสดงมากขึ้น และพร้อมจะเดินทางต่อไปยังจุดสำคัญอีกที่หนึ่งที่สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงได้เสด็จฯ เยือน คือ ประเทศนอร์เวย์

นางเบญจกายโอบกอดนักเรียนชาวเดนมาร์กเพื่อหลบหนีการตามตัวของเจ้าลิงหนุมาน ตามท้องเรื่องรามเกียรติ์ ตอน หนุมานจับนางเบญจกาย ในการแสดง ณ โรงเรียน Rygaards

นักเรียนชาวเดนมาร์กขอลองหัดรำโขนละครกับนักแสดงในคณะ
ในการแสดง ณ โรงเรียน Rygaards

เจ้าลิงหนุมานเล่นหยอกล้อกับท่านเอกอัครราชทูต ณ กรุงโคเปนเฮเกน

เจ้าลิงหนุมานออกเดินทักทายผู้ชมชาวเดนมาร์ก
ในการแสดงที่ศูนย์วัฒนธรรมเมือง Lyngby

นางเบญกายทักทายผู้ชมชาวเดนมาร์ก

การแสดง ณ ศูนย์วัฒนธรรมเมือง Lyngby เดนมาร์ก

ชุมชนชาวไทยที่เข้มแข็งในนอร์เวย์

เมื่อเดินทางถึงนอร์เวย์ ทิวทัศน์ของท้องทุ่งที่เต็มไปด้วยหิมะ ธรรมชาติที่เต็มไปด้วยความแปลกตาแต่มีเสน่ห์ ได้สร้างความประทับใจและตื่นเต้นให้แก่สมาชิกทุกคนเป็นอย่างมาก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงออสโลได้จัดการแสดงจำนวน 3 รอบ โดยเป็นการแสดง ณ กรุงออสโล 2 รอบ และการแสดง 1 รอบ ที่เมือง Stavanger บริเวณทางตะวันตกของนอร์เวย์ ซึ่งเป็นเมืองท่าและเมืองอุตสาหกรรมน้ำมัน รวมถึงเป็นเมืองที่สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงได้เสด็จฯ แวะประทับก่อนจะทรงเรือต่อขึ้นไปทางเหนือของนอร์เวย์ถึงบริเวณนอร์เคปป์ ที่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ คือ หินสลักพระปรมาภิไธยย่อ “จปร” ตามที่ได้เล่าไปก่อนหน้านี้

การแสดงรอบแรกที่นอร์เวย์ได้จัดไว้สำหรับคณะทูตานุทูต ข้าราชการ และภาคเอกชนชาวนอร์เวย์ ณ Oslo Concert Hall ซึ่งก่อนการแสดง ได้มีการจัดงานเลี้ยงรับรอง พร้อมการแสดงอาหารไทย โดยนักแสดงได้มีโอกาสมาพบปะกับแขกรับเชิญเพื่อแนะนำตัวและได้พูดคุยเกี่ยวกับประสบการณ์การแสดงและการเรียนการแสดงโขนไทย ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเชิดหุ่น สิ่งหนึ่งที่เป็นที่น่าประหลาดใจสำหรับคณะฯ คือ การที่ชาวนอร์เวย์ที่เข้ามาชมการแสดงยังไม่เคยได้ชมการแสดงโขนละครในไทย ทั้งที่ส่วนใหญ่ได้เคยเดินทางไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลในไทยกันมาไม่ต่ำกว่า 1 – 2 ครั้งแล้ว ซึ่งคณะฯ ได้กล่าวแก่ผู้ชมว่า การแสดงในวันนี้จะช่วยเปิดมุมมองใหม่แก่ชาวนอร์เวย์ว่า เมืองไทยไม่ได้มีแค่ความมหัศจรรย์ทางธรรมชาติเท่านั้น

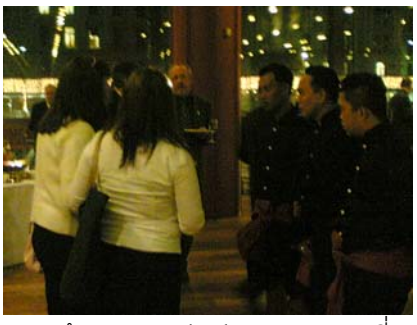
เมื่อการแสดงจบลงพร้อมกับเสียงปรบมืออย่างต่อเนื่องที่ดังก้องใน Oslo Concert Hall ช่วยพิสูจน์คำกล่าวของคณะฯ ได้อย่างชัดเจน ผมได้รับทราบจากสถานเอกอัครราชทูตฯ ว่า ได้มีตัวแทนของคณะหุ่นละครของนอร์เวย์มาร่วมชมการแสดง ซึ่งต่อมา ผู้แทนจากคณะของนอร์เวย์ได้พบกับคณะหุ่นละครเล็กโจหลุยส์และโดยที่คณะของนอร์เวย์ ได้เข้าร่วมการแข่งขัน The World Festival of Puppet Art ครั้งที่ 10 ณ กรุงปราก สาธารณรัฐเช็กด้วย จึงได้แสดงความชื่นชมต่อการแสดงและยอมรับในฝีมือการแสดงของศิลปินไทยเป็นอย่างมาก จนได้นำเพื่อนร่วมงานในคณะฯ ติดตามไปชมการแสดงหุ่นละครเล็กของไทย ณ กรุงออสโลในรอบที่ 2 ที่โรงเรียน Donski skole ถึงแม้ว่าจะเป็นรอบการแสดงที่เตรียมไว้สำหรับชุมชนชาวไทยในนอร์เวย์ก็ตาม นอกจากนี้ความภูมิใจอีกอย่างหนึ่งของคณะนักแสดงของไทย คือ การที่เอกอัครราชทูตโครเอเชียประจำ

นอร์เวย์ได้ขอพบพูดคุยกับคณะเพื่อเชิญให้ไปร่วมงานเทศกาลหุ่นซึ่งจะจัดให้มีขึ้นในอนาคตอันใกล้ และคอลัมนิสต์จากหนังสือพิมพ์ Aftenposten ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายใหญ่ของนอร์เวย์ยังได้นำบทความซึ่งถ่ายทอดความประทับใจของการได้ไปชมการแสดงหุ่นละครเล็กโจหลุยส์ ณ โรงละครที่กรุงเทพฯ ซึ่งได้ตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ดังกล่าว มามอบเป็นของที่ระลึกแก่ทางคณะด้วย จึงนับได้ว่า สื่อมวลชนและภาคสังคมต่างๆ ในนอร์เวย์ได้ให้การยอมรับและคุ้นเคยกับการแสดงโขนละครของไทยในรูปแบบหุ่นละครเล็กมากขึ้น

สำหรับการแสดงรอบที่ 2 ที่กรุงออสโล ณ โรงเรียน Donski skole และรอบที่ 3 ที่เมือง Stavanger นั้น เป็นรอบที่ทางคณะฯ มีความประทับใจในเรื่องของความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและความสามัคคีของชาวไทยในนอร์เวย์ รวมถึงความร่วมมือระหว่างสมาคมชาวไทยกับสถานเอกอัครราชทูตฯ คือ สมาคมชาวพุทธไทยในนอร์เวย์ที่กรุงออสโล และสมาคมชาวไทยโรกาแลนด์ที่เมือง Stavanger ซึ่งได้ร่วมแรงร่วมใจกันจัดหาสถานที่และเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับการแสดงนั้น เต็มไปด้วยรอยยิ้มและไมตรีจิต จนทำให้เจ้าลิงหนุมานออกอาการดีใจกระโดดโลดเต้นลงมากอดชาวไทยซึ่งเป็นผู้ชมอย่างแนบแน่น และแม้แต่ยักษ์ทศกัณฐ์เจ้ากรุงลงกา ต้องออกมาน้อมคารวะขอบคุณและร่วมถ่ายรูปกับชาวไทยอย่างเป็นกันเอง นอกจากนี้ ทางสมาคมชาวไทยทั้ง 2 แห่งยังได้จัดให้เยาวชนไทยเชื้อสายนอร์เวย์ ซึ่งฝึกหัดศิลปะการแสดงไทยในรูปแบบต่างๆ มาร่วมแสดงฝีไม้ลายมือเพื่อช่วยปลูกฝังความเป็นไทยในตัวเด็กเหล่านั้น อาทิ การแสดงรำเซิ้งอีสาน การแสดงรำไทยแบบเขมร เป็นต้น ขณะเดียวกันสมาคมชาวไทยทั้ง 2 แห่งร่วมกับสถานเอกอัครราชทูตฯได้จัดเตรียมวีดีทัศน์ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผลไม้ไทยเพื่อเป็นการเปิดตัวในช่วงก่อนการแสดงและการจัดงานเลี้ยงอาหารและขนมไทยหลากหลายชนิด ซึ่งนับว่าเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประเทศไทยให้กับชาวนอร์เวย์อย่างดี

นอกจากทิวทัศน์อันสวยงาม ไมตรีจิตของชาวไทยและชาวนอร์เวย์ต่อคณะฯ แล้ว สิ่งที่ทำให้คณะฯ ปลาบปลื้มและรู้สึกเป็นเกียรติที่สุด คือ การที่ชาวไทยในท้องถิ่นได้นำคณะฯ เข้าเยี่ยมชมห้องพักหมายเลข 203 ณ โรงแรม Victoria Hotal เมือง Stavanger ซึ่งเป็นสถานที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในขณะที่เสด็จประพาสแวะพักที่เมืองดังกล่าว เมื่อปี 2450 จากคำบอกเล่าของชาวนอร์เวย์ในท้องที่ สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงมีความประทับใจในระบบลิฟต์โดยสารไฟฟ้าเป็นอย่างมากและได้เสด็จฯ ขึ้นลงลิฟต์ตัวดังกล่าวอยู่หลายครั้ง ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจส่วนหนึ่งให้พระองค์ทรงริเริ่มระบบการไฟฟ้าในไทยในเวลาต่อมา นอกจากนี้ ท่านเอกอัครราชทูต ณ กรุงออสโลยังได้เล่าถึงความสำคัญอีกประการหนึ่งของการนำคณะวัฒนธรรมของไทยมาแสดงที่เมือง Stavanger คือ การที่เมืองฯ ได้รับคัดเลือกจากสมัชชาสหภาพยุโรป (EU Council) ให้เป็น European Capital of Culture ในปี 2551 พร้อมกับเมือง Liverpool

ในสหราชอาณาจักร ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่เมืองนอกกลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว

คณะนักแสดงพบปะกับผู้ชมชาวนอร์เวย์ ก่อนการแสดงที่ Oslo Concert Hall

ผู้ชมชาวนอร์เวย์ขอสัมผัสกับหุ่นละครเล็กอย่างใกล้ชิด ระหว่างการแสดงที่ Oslo Concert Hall

เอกอัครราชทูต ณ กรุงออสโล และอัครราชทูตที่ปรึกษาประจำสถานเอกอัครราชทูต
กับนายกสมาคมชาวพุทธไทยในนอร์เวย์

ชาวไทยที่ชมการแสดงสนใจขอถ่ายภาพเป็นที่ระลึกกับหุ่นละครเล็ก

การแสดงรำเซิ้งและรำเขมรของเยาวชนไทยเชื้อสายนอร์เวย์

เจ้าลิงหนุมานขอสัมผัสบรรยากาศของห้องอันเคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ที่โรงแรม Victoria เมือง Stavanger

ถึงจุดหมายปลายทางที่สวีเดน

หลังจากเสร็จสิ้นการแสดงที่นอร์เวย์ คณะฯ ได้มุ่งหน้าสู่สวีเดนด้วยความความประทับใจอีกครั้งต่อบรรยากาศแบบสแกนดิเนเวียในความสวยงามของทิวทัศน์เทือกเขา อากาศ และมิตรภาพอันอบอุ่นของชาวสวีเดน การแสดงที่สวีเดนจำนวน 3 รอบยังทำให้คณะฯ มีความประทับใจในอัธยาศัยไมตรีของชาวสแกนดิเนเวียมากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยการแสดงที่มีจำนวนผู้ชมมากถึง 350 คนต่อรอบ

การแสดงรอบแรกจัดขึ้นที่โรงเรียน Kungsholmen Gymnasium ณ กรุงสตอกโฮล์ม โดยมีนักเรียนในแผนกนานาชาติ แผนกสามัญในระดับมัธยมปลาย คณะครูเข้าร่วมชมการแสดงดังกล่าว ซึ่งในจำนวนนั้นมีนักเรียนไทยที่มาเรียนในสวีเดนร่วมอยู่ด้วย ซึ่งหลังจากการแสดง คณะฯ ได้มีโอกาสได้รับการบอกเล่าจากนักเรียนว่า เพื่อนต่างชาติที่ได้ชมการแสดงมีความประทับใจมากโดยเฉพาะอารมณ์การแสดงออกของผู้เชิดที่มีพร้อมกับตัวละคร อาทิ ความอ่อน

ช้อยของในการร่ายรำของตัวละครหญิงอย่างนางสีดา และนางเบญจกาย ท่าทีอันน่าเกรงขามของตัวละครที่เป็นยักษ์อย่างทศกัณฐ์ และความกระฉับกระเฉงว่องไว รวมถึงความสนุกสนานของหนุมาน ซึ่งเธอได้เล่าเรื่องเกี่ยวกับวรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์ให้เพื่อนๆ ฟังและเพื่อนๆ ได้บอกกับเธอว่า จะศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยให้มากขึ้น

จากการพูดคุยกับท่านเอกอัครราชทูต ณ กรุงสตอกโฮล์ม คณะฯ ได้รับทราบว่า การจัดแสดงในครั้งนี้ สถานเอกอัครราชทูตฯ มุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มเยาวชนสวีเดนได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของไทย เนื่องจากมองว่า ครอบครัวชาวสวีเดนจำนวนมากเคยเดินทางไปเยือนแหล่งที่พักตากอากาศทางทะเลในไทยต่อปีเป็นจำนวนมาก จนไทยได้รับการจัดอันดับจากนิตยสารท่องเที่ยวในสวีเดนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอันดับ 1 ของสวีเดน ซึ่งเยาวชนสวีเดนเองที่เคยเดินทางไปท่องเที่ยวเมืองไทยพร้อมกับครอบครัวและประทับใจกับธรรมชาติในไทยจะมีโอกาสได้เพิ่มความประทับใจในศิลปวัฒนธรรมไทย อันจะเป็นรากฐานให้นักท่องเที่ยวสวีเดนรุ่นเยาว์ที่จะเติบโตต่อไปเป็นนักท่องเที่ยวรุ่นใหญ่ที่สามารถสัมผัสบรรยากาศของความเป็นไทยและมีความทรงจำที่ดีต่อไทยในอนาคต

ด้วยเหตุผลข้างต้นนี้เองที่ทำให้ผมสังเกตเห็นว่า ในการแสดงรอบต่อมา ณ โรงละคร Nybrokajen 11 ใจกลางกรุงสตอกโฮล์ม มีเยาวชนชาวสวีเดนเชื้อสายไทยเป็นจำนวนมากได้รับเชิญมาชมการแสดงพร้อมกับครอบครัว ซึ่งสถานเอกอัครราชทูตฯ ได้ติดต่อเชิญครอบครัวชาวสวีเดนที่ได้รับอุปการะบุตรบุญธรรมชาวไทยเป็นแขกรับเชิญ ซึ่งครอบครัวชาวสวีเดนดังกล่าวมีความประทับใจในการแสดงเป็นอย่างมาก และมีบางส่วนได้มาพบพูดคุยกับคณะนักแสดงถึงความประทับใจในการได้ท่องเที่ยวเมืองไทยและการชมการแสดงวัฒนธรรมไทยในระหว่างงานเลี้ยงรับรอง ซึ่งสถานเอกอัครราชทูตฯ ได้จัดขึ้นภายหลังการแสดง

การแสดงที่โรงละคร Nybrokajen 11 เป็นการแสดง 2 รอบต่อเนื่องกัน โดยเป็นรอบการแสดงสำหรับคนไทยในช่วงเย็นและสำหรับคณะทูตานุทูต และผู้แทนหน่วยงานราชการด้านการต่างประเทศ การศึกษา วัฒนธรรม สื่อมวลชน และแขกรับเชิญพิเศษชาวสวีเดนในช่วงค่ำ นักแสดงทุกคนไม่แสดงความเหน็ดเหนื่อยแต่อย่างใดและกลับแสดงได้อย่างเต็มที่ ถือว่าเป็นการปิดฉากโครงการได้อย่างน่าประทับใจด้วยจำนวนผู้ชมจำนวนมากถึง 350 คนทั้ง 2 รอบ ซึ่งถือเป็นผลตอบรับที่ดีของความร่วมมือร่วมใจในการทำงานระหว่างกระทรวงการต่างประเทศกับสถานเอกอัครราชทูตฯ ในการตอกย้ำการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของไทยและกระแสนิยมไทยในสวีเดน โดยเฉพาะเมื่อคำนึงถึงการที่วาระสำคัญของการเฉลิมฉลองการครบรอบ 110 ปีแห่งการเสด็จประพาสเมืองรากุนดาของสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงที่จะมาถึงในปี 2550 กิจกรรมดังกล่าวจึงถือเป็นการโหมโรงอุ่นเครื่องที่ดีสำหรับการสร้างความรับรู้ที่มากขึ้นเกี่ยวกับประเทศไทยและพระเกียรติคุณของราชวงศ์ไทยในสายตาของชาวสวีเดน

นางเบญจายลงจากเวทีมาทักทายนักเรียนโรงเรียน Kungsholmen Gymnasium

ภาพที่เจ้าลิงหนุมานไม่พอใจฝีมือการเชิดหุ่นของนักเรียนชาวสวีเดนที่ดีรับเชิญมาร่วมในการแสดง เรียกเสียงหัวเราะจากผู้ชมได้อย่างมาก

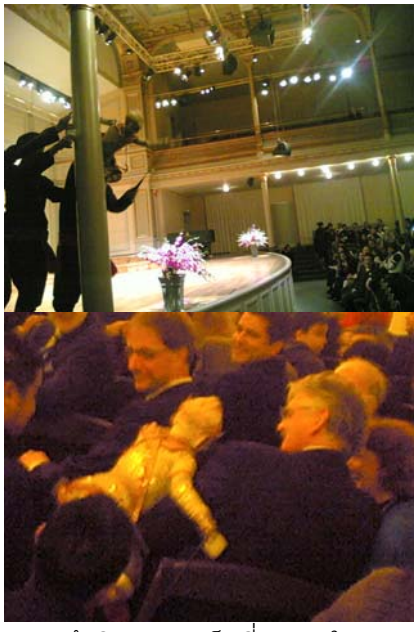

เอกอัครราชทูต ณ กรุงสตอกโฮล์มและภริยาพร้อมกับคณะผู้เชิดหุ่น

ผู้ชมอันแน่นขนัดโรงละคร Nybrokajen 11 กรุงสตอกโฮล์ม สวีเดน

ลีลาการแสดงของเจ้าลิงหนุมานเป็นที่ประทับใจของชาวสวีเดน

การทูตเชิงวัฒนธรรม : ภารกิจที่ต้องเดินหน้าต่อไป

การเดินทางของคณะแสดงวัฒนธรรมไทยนาฏยศาลาหุ่นละครเล็กโจหลุยส์ตามรอยเสด็จประพาสสแกนดิเนเวียของสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงครั้งนี้ไม่เพียงเสร็จสิ้นลงแล้วด้วยเสียงปรบมืออันดังกึกก้องจากการแสดงรอบสุดท้ายที่ Nybrokajen 11 กรุงสตอกโฮล์ม แต่ความประทับใจความปลาบปลื้มใจของคณะนักแสดงที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการทูตเชิงวัฒนธรรมของไทยยังคงดำเนินต่อไป จากคำบอกเล่าของนักแสดงที่เปรียบเทียบคำนิยามบรรยากาศกับอากาศตลอดช่วงการเดินทางครั้งนี้ว่าเป็น trip “**หนาวสุดกาย อุ่นสุดใจในสแกนดิเนเวีย**”

คณะนักแสดงนาฏยศาลาหุ่นละครเล็กโจหลุยส์

****

เจ้านายลูกเธอในรัชกาลที่ 5 ทรงกรม : ชื่อจังหวัดและมณฑล

ณรงค์ บุญเสถียรวงศ์ กรมสารนิเทศ

ธรรมเนียมการตั้งกรมเจ้านาย ที่เรียกกันว่าได้ทรงกรมนั้นมีมาแต่โบราณ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงอธิบายถึงเรื่องยศของเจ้านายในราชสกุลไว้ว่า “ยศเจ้านายในราชสกุลมี 2 ประเภท **สกุลยศ** คือ ยศที่เกิดเป็นเจ้านายชั้นใดประเภทใด และ **อิสสริยยศ** คือ ยศที่พระเจ้าแผ่นดินทรงสถาปนาตั้งแต่งในทางราชการ”

สกุลยศชั้นสูงของเจ้านายคือ “**เจ้าฟ้า**” สกุลยศรองลงมาคือ “**พระองค์เจ้า**” “**หม่อมเจ้า**” “**หม่อมราชวงศ์**” และ “**หม่อมหลวง**” ตามลำดับ

ส่วนอิสริยยศ ซึ่งเป็นยศที่พระเจ้าแผ่นดินทรงสถาปนาเจ้านายให้มีศักดิ์สูงขึ้นนั้น นอกจากการสถาปนายกให้มีพระยศสูงขึ้นทางสกุลยศ คือยกหม่อมเจ้าเป็นพระองค์เจ้า ยกพระองค์เจ้าเป็นเจ้าฟ้าแล้ว ยังมีการสถาปนาพระอิสริยยศอีกอย่างหนึ่ง คือสถาปนาเจ้านาย ในราชตระกูลตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไปให้เป็นเจ้าต่างกรม คือมียศเป็น **กรมหมื่น กรมขุน กรมหลวง และ กรมพระ** ซึ่งปรากฏครั้งแรกในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา ขณะที่การตั้งกรมเจ้านายทั้งแผ่นดินกรุงธนบุรี และเมื่อสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์นั้น สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดสถาปนาตามธรรมเนียมการตั้งกรมตามสมัยอยุธยา ซึ่งในครั้งนั้น กรมเจ้านายมี 4 ขั้นคือ

1. **กรมพระ** สำหรับพระมหาอุปราช กรมพระราชวังหลัง และสมเด็จพระราชชนนีพันปีหลวง
2. **กรมหลวง** สำหรับพระมเหสี พระบัณฑูรน้อย พระเจ้าน้องเธอและพระเจ้าลูกเธอ
3. **กรมขุน** สำหรับพระเจ้าลูกเธอ พระเจ้าหลานเธอ (หลานลุง หลานอา)
4. **กรมหมื่น** สำหรับพระเจ้าลูกเธอ และเจ้าพระญาติตั้งเป็นกรณีพิเศษ

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ได้ทรงเพิ่มพระอิสริยยศเจ้าต่างกรมขึ้นอีกชั้นหนึ่ง เรียกว่า **กรมสมเด็จพระ** ซึ่งเป็นพระยศที่สูงกว่ากรมพระที่เคยมีมาแต่ก่อน และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งพระยศ **กรมพระยา** ขึ้นแทนพระยศกรมสมเด็จพระ ทั้งนี้ เมื่อเจ้านายได้ทรงกรมเป็นชั้นกรมพระยาแล้ว คำนำหน้าพระนามต้องขึ้นว่า สมเด็จ แม้พระยศเดิมจะเป็นพระองค์เจ้า ดังเช่น สมเด็จฯ กรมพระยาชัยนาทนเรนทร หากพระยศเดิมเป็นเจ้าฟ้า ก็เติมคำว่า เจ้าฟ้า ดังเช่น สมเด็จเจ้าฟ้าฯ กรมพระยานริศรานุวัติวงศ์

การตั้งเจ้านายให้ “**ทรงกรม**” เป็น “**เจ้าต่างกรม**” นั้น โดยที่พระมหากษัตริย์ทรงเห็นว่าเจ้านายบางพระองค์มีพระปรีชาสามารถในกิจการงาน อุทิศพระองค์ให้กับงานราชการ มีความซื่อสัตย์

สมควรที่จะมีผู้คนส่วนหนึ่งเพื่อทำหน้าที่แบ่งเบาภาระในการปฏิบัติงานส่วนพระองค์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้านายพระองค์นั้นมีผู้คนรวบรวมขึ้นเป็นกรมโดย

แถวหลังซ้ายไปขวา กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม เจ้าฟ้ากรมขุนศรีธรรมราชธำรงฤทธิ์ กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช กรมหลวงสิงหวิกรมเกรียงไกร รัชกาลที่ 6 กรมพระกำแพงเพ็ชรอัครโยธิน
แถวหน้า เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต รัชกาลที่ 5 และ กรมหมื่นสรรควิสัยนรบดี

โปรดเกล้าฯ ให้มีผู้บังคับบัญชาหรือกรมมีชั้นยศที่แสดงให้เห็นว่า เป็นกรมที่มีผู้คนมากน้อยตามชั้นยศเจ้ากรมนั้น เช่น เจ้านายทรงกรมเป็น “**กรมหลวง**” เจ้ากรมมียศเป็นหลวง ปลัดกรมมียศเป็น “**ขุน**” และสมุหบัญชีมียศเป็น “**หมื่น**” ขณะที่การออกพระนามเจ้านายที่เป็นเจ้าต่างกรมหรือทรงกรมนั้นต้องออกพระนามเจ้านายเสียก่อนแล้วจึงตามด้วยชื่อกรม ซึ่งเป็นหัวหน้าผู้คนในบังคับบัญชา เพื่อแสดงให้เห็นว่าเจ้านายพระองค์นั้นบังคับบัญชากรม เช่น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระยาบำราบปรปักษ์ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สยามในขณะนั้นได้มีการปรับปรุงระบบการปกครองของหัวเมือง รัชกาลที่ 5 ได้ทรงตั้งพระนามทรงกรมของพระราชโอรสและพระราชธิดาตามชื่อจังหวัดหรือมณฑล โดยเรียงลำดับตามปีที่ประสูติ ดังนี้

พระราชโอรส

1. **กรมพระจันทบุรีนฤนาท** (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ากิติยากร วรลักษณ์ กรมพระจันทบุรีนฤนาท) ประสูติแด่เจ้าจอมมารดาอ่วม เมื่อ พ.ศ. 2417 สิ้นพระชนม์ พ.ศ. 2474 สถาปนาเป็นกรมหมื่นจันทบุรีนฤนาทในรัชกาลที่ 5 แล้วเลื่อนเป็นกรมหลวงและกรมพระตามลำดับในรัชกาลที่ 6 ทรงดำรงตำแหน่งสำคัญในฐานะเสนาบดีกระทรวงพระคลังและกระทรวงพาณิชย์ ทรงเป็นต้นราชสกุล *กิติยากร* และเป็นบรรพบุรุษของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

2. **กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์** (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์) ประสูติแด่เจ้าจอมมารดาตลับ เมื่อ พ.ศ. 2417 สิ้นพระชนม์ พ.ศ. 2463 ทรงสำเร็จการศึกษาด้านนิติศาสตร์จากมหาวิทลัย Oxford สถาปนาเป็น กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์ในรัชกาลที่ 5 แล้วเลื่อนเป็นกรมหลวงในรัชกาลที่ 6 ทรงเป็นเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมและพระบิดาแห่งการกฎหมายไทย ทรงเป็นต้นราชสกุล *รพีพัฒน์*

3. **กรมหลวงปราจิณกิติบดี** (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประวิตรวัฒโนดม กรมหลวงปราจิณกิติบดี) ประสูติแด่เจ้าจอมมารดาแช่ม เมื่อ พ.ศ. 2418 สิ้นพระชนม์ พ.ศ. 2462 สถาปนาเป็น กรมหมื่นปราจิณกิติบดีในรัชกาลที่ 5 ทรงเป็นราชเลขานุการฝ่ายต่างประเทศในสมัยรัชกาลที่ 5 แล้วเลื่อนเป็นกรมหลวงในรัชกาลที่ 6 ทรงเป็นต้นราชสกุล *ประวิตร* ทรงมีพระธิดาเป็นนักเขียนชื่อดังคือ หม่อมเจ้าหญิงสวาสดิ์วัฒโนดม ประวิตร ซึ่งใช้นามปากกาว่า ดวงดาว

4. **กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช** (จอมพล พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจิรประวัติวรเดช กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช) ประสูติแด่เจ้าจอมมารดาทับทิม เมื่อ พ.ศ. 2419 สิ้นพระชนม์ พ.ศ. 2456 ทรงสำเร็จการศึกษาด้านการทหารจากประเทศเดนมาร์ก สถาปนาเป็นกรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดชในรัชกาลที่ 5 แล้วเลื่อนเป็นกรมหลวงในรัชกาลที่ 6 ทรงเป็นจอมพลทหารบกและเสนาบดีกระทรวงกลาโหม ทรงเป็นต้นราชสกุล *จิรประวัติ* ทั้งนี้ พระราชโอรสทั้ง 4 พระองค์ข้างต้น เป็นพระราชโอรสรุ่นแรกที่รัชกาลที่ 5 ทรงส่งไปเข้ารับการศึกษาในต่างประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2428

5. **กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์** (พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงศ์ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์) ประสูติแด่เจ้าจอมมารดาโหมด เมื่อ พ.ศ. 2423 สิ้นพระชนม์ พ.ศ. 2466 ทรงสำเร็จการศึกษาด้านการทหารเรือจากประเทศอังกฤษ สถาปนาเป็น กรมหมื่นชุมพรเขตอุดมศักดิ์ในรัชกาลที่ 5 แล้วเลื่อนเป็นกรมหลวงในรัชกาลที่ 6 ทรงเป็นเสนาบดีกระทรวงทหารเรือ หรือ เสด็จเตี่ย ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาของเหล่านายทหารเรือ ภายหลังทรงพักจากราชการ ทรงศึกษาด้านการแพทย์แผนไทย จนได้รับการเรียกขานว่า หมอพร ทรงเป็นต้นราชสกุล *อาภากร*

6. **เจ้าฟ้ากรมขุนเทพทวาราวดี** (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) สมเด็จเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ประสูติแด่สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ (สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ) ซึ่งทรงเป็นพระภรรยาเจ้าชั้นลูกหลวง (พระราชธิดาในรัชกาลที่ 4) ประสูติเมื่อ พ.ศ. 2423 โดยสมเด็จพระบรมราชชนกโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ภายหลังสมเด็จเจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมารพระองค์แรกสวรรคตในปี พ.ศ. 2437 ทรงสำเร็จการศึกษาวิชาพลเรือนจากมหาวิทยาลัย Oxford และวิชาทหารบกจากโรงเรียนนายร้อยแซนด์เฮิสต์ ประเทศอังกฤษ เสด็จขึ้นครองราชสมบัติเป็นรัชกาลที่ 6 เมื่อ พ.ศ. 2453 เสด็จสวรรคต เมื่อ พ.ศ. 2468 สิริราชสมบัติ 15 ปี ทรงมีพระราชธิดาเพียงพระองค์เดียวคือ สมเด็จเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาสิริโสภาพรรณวดี ประสูติแด่สมเด็จพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี

7. **เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต** (จอมพลเรือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต) ประสูติแด่สมเด็จพระนางเจ้าสุขุมาลมารศรี พระราชเทวี (สมเด็จพระปิตุจฉาเจ้า สุขุมาลมารศรี พระอัครราชเทวี) พระภรรยาเจ้าชั้นลูกหลวง ประสูติเมื่อ พ.ศ. 2424 โปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็นสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนมไหสูริยสงขลา เมื่อ พ.ศ.2434 ก่อนเสด็จออกไปทรงศึกษาในต่างประเทศ โดยทรงสำเร็จวิชาด้านการทหารจากประเทศเยอรมัน เสด็จกลับมารับราชการและเปลี่ยนพระนามกรมเป็นสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต เมื่อปี 2444 เลื่อนเป็นกรมหลวงในรัชกาลที่ 6 และเลื่อนเป็นกรมพระในรัชกาลที่ 7 ทรงดำรงตำแหน่งสำคัญในทางราชการ อาทิ เสนาธิการทหารบก เสนาบดีกระทรวงทหารเรือ เสนาบดีกระทรวงกลาโหม เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย และอภิรัฐมนตรี ทรงเป็นเจ้าของวังบางขุนพรหม (ที่ทำการของธนาคารแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน) ทั้งนี้ สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงถูกคณะราษฎรจับเป็นตัวประกันในช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 และภายหลังต้องทรงลี้ภัยการเมืองไปประทับที่ชวาจนสิ้นพระชนม์ในปี พ.ศ. 2487 ทรงเป็นต้นราชสกุล *บริพัตร*

8. **กรมพระกำแพงเพ็ชรอัครโยธิน** (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร กรมพระกำแพงเพ็ชรอัครโยธิน) ประสูติแด่เจ้าจอมมารดาวาด เมื่อ พ.ศ. 2424 ทรงสำเร็จการศึกษาด้านการทหารจากอังกฤษ สถาปนาเป็น กรมหมื่นกำแพงเพ็ชรอัครโยธิน ในรัชกาลที่ 5 เลื่อนเป็นกรมขุนและกรมหลวงในรัชกาลที่ 6 เลื่อนเป็นกรมพระในรัชกาลที่ 7 ทรงเป็นเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ เสนาบดีกระทรวงคมนาคม อภิรัฐมนตรี ทรงเป็นพระบิดาแห่งการรถไฟไทย สิ้นพระชนม์ พ.ศ. 2479 ทรงเป็นต้นราชสกุล *ฉัตรชัย* ทั้งนี้ มีโอรสเป็นผู้กำกับภาพยนตร์ชื่อดังคือ หม่อมเจ้าทิพยฉัตร ฉัตรชัย

9. **เจ้าฟ้ากรมขุนศรีธรรมราชธำรงฤทธิ์** (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าสมมติวงศ์วโรทัย กรมขุนศรีธรรมราชธำรงฤทธิ์) ประสูติแด่สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี (สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า) ซึ่งทรงเป็นพระภรรยาเจ้าชั้นลูกหลวง ประสูติเมื่อ พ.ศ.2425 สถาปนาเป็นสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนศรีธรรมราชธำรงฤทธิ์ ในรัชกาลที่ 5 ทรงเป็นพระเชษฐาของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และพระปิตุลาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 และรัชกาลปัจจุบัน สิ้นพระชนม์เมื่อ พ.ศ. 2442 ขณะมีพระชนมายุเพียง 18 ชันษา

10. **กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม** (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้า เพ็ญพัฒนพงศ์ กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม) ประสูติแด่เจ้าจอมมารดามรกฎ เมื่อ พ.ศ. 2425 ทรงสำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษ สถาปนาเป็นกรมหมื่นพิไชยมหินทโรดมในรัชกาลที่ 5 ทรงมีสายเลือดศิลปินโดยทรงเป็นหลานตาของเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง (เพ็ง เพ็ญกุล) เจ้าของคณะละครชื่อดังในสมัยรัชกาลที่ 5 กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดมทรงประพันธ์เพลง *ลาวดวงเดือน* สิ้นพระชนม์เมื่อ พ.ศ. 2452 ทรงเป็นต้นราชสกุล *เพ็ญพัฒน*

จากซ้ายไปขวา แถวหน้า เจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศร์ รัชกาลที่ 6 กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม
แถวหลัง กรมหมื่นสรรควิสัยนรบดี กรมพระยาชัยนาทนเรนทร และกรมหมื่นไชยาศรีสุริโยภาส

11. **เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ** (จอมพล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจักรพงศภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ) ประสูติแด่สมเด็จพระนางเจ้า เสาวภาผ่องศรีฯ ประสูติเมื่อ พ.ศ. 2425 สถาปนาเป็นสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนพิษณุโลกประชานาถ ในรัชกาลที่ 5 แล้วเลื่อนเป็นกรมหลวงในรัชกาลที่ 6 โดยที่พระเจ้าซาร์นิโคลัสที่ 2 ทูลขอรัชกาลที่ 5 ให้ส่งพระราชโอรสไปทรงศึกษาที่รัสเซีย พระพุทธเจ้าหลวงจึงทรงส่งสมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถซึ่งเป็นลูกรักให้เสด็จไปทรงศึกษาวิชาทหารบกที่รัสเซีย สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถได้ทรงสร้างตำนานรักกับหม่อมคัทริน สตรีชาวรัสเซียผู้เป็นหม่อมมารดาของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงศ์ ในรัชกาลที่ 6 สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถทรงอยู่ในฐานะรัชทายาท เนื่องจากพระเจ้าอยู่หัวยังไม่ทรงมีหน่อเจ้าฟ้า โดยดำรงตำแหน่งสำคัญในทางราชการคือ จอมพลและเสนาธิการทหารบก ทรงเป็นเจ้าของวังปารุสกวัน (กองบัญชาการตำรวจนครบาลในปัจจุบัน) อย่างไรก็ดี เสด็จทิวงคตเสียก่อนในปี พ.ศ. 2463 ในระหว่างที่เสด็จไปสิงคโปร์ ทรงเป็นต้นราชสกุล *จักรพงศ์*

12. **เจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศร์** (พลโท สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศร์) ประสูติแด่พระอัครชายาเธอ กรมขุนสุทธาสินีนาฏ (พระวิมาดาเธอ กรมพระสุทธาสินีนาฏ) ซึ่งทรงเป็นพระภรรยาเจ้าชั้นหลานหลวง - หลานเธอ ในรัชกาลที่ 3 ประสูติเมื่อ พ.ศ. 2425 สถาปนาเป็น สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหมื่นลพบุราดิศร เมื่อ พ.ศ.2434 ก่อนเสด็จออกไปทรงศึกษาที่ประเทศอังกฤษ และเมื่อเสด็จกลับมารับราชการแล้ว โปรดเกล้าฯ ให้เลื่อนเป็นสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนลพบุรีราเมศร์ เมื่อปี 2449 แล้วเลื่อนเป็นกรมหลวงในรัชกาลที่ 7 ทรงดำรงตำแหน่งสำคัญในทางราชการคือ ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช อุปราชมณฑลปักษ์ใต้ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย อภิรัฐมนตรี สิ้นพระชนม์ เมื่อปี พ.ศ. 2475 ทรงมีพระโอรส 3 พระองค์คือ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า

ภาณุพันธ์ยุคล (เสด็จพระองค์ชายใหญ่) พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร (เสด็จพระองค์ชายกลาง) และพระองค์เจ้าอนุสรมงคลการ (เสด็จพระองค์ชายเล็ก) ทรงเป็นต้นราชสกุล *ยุคล*

13. **กรมหลวงสิงหวิกรมเกรียงไกร** (พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวุฒิไชยเฉลิมลาภ กรมหลวงสิงหวิกรมเกรียงไกร) ประสูติแด่เจ้าจอมมารดาทับทิม เมื่อ พ.ศ. 2426 สิ้นพระชนม์ พ.ศ. 2490 ทรงสำเร็จการศึกษาด้านทหารเรือจากประเทศอังกฤษ สถาปนาเป็น กรมหมื่นสิงหวิกรมเกรียงไกรและเลื่อนเป็นกรมขุนในรัชกาลที่ 6 เลื่อนเป็นกรมหลวงในรัชกาลที่ 7 ทรงเป็นเสนาบดีกระทรวงทหารเรือและกระทรวงกลาโหม ทรงเป็นต้นราชสกุล *วุฒิชัย*

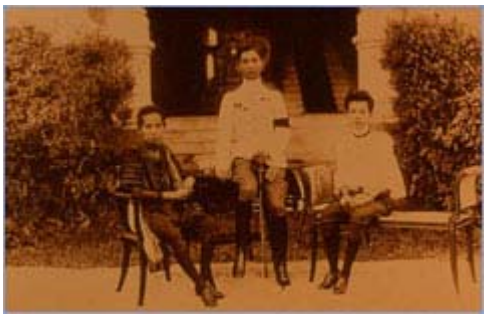
14. **กรมหมื่นสรรควิสัยนรบดี** (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าดิลกนพรัฐ กรมหมื่นสรรควิสัยนรบดี) ประสูติแด่เจ้าจอมมารดาเจ้าทิพเกสร ซึ่งเป็นเจ้านายนครเชียงใหม่ ประสูติเมื่อ พ.ศ. 2427 ทรงเป็นพระราชโอรสในรัชกาลที่ 5 พระองค์เดียวที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก โดยทรงเป็นดุษฎีบัณฑิตด้านเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยทุบบิงเงน ประเทศเยอรมัน และทรงเสนอวิทยานิพนธ์เรื่องเศรษฐศาสตร์สยาม สถาปนาเป็นกรมหมื่นสรรควิสัยนรบดีในรัชกาลที่ 6 ทรงเป็นเจ้ากรมพลัมภังกระทรวงมหาดไทย สิ้นพระชนม์เมื่อ พ.ศ. 2455

15. **กรมหมื่นไชยาศรีสุริโยภาส** (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุริยงประยุรพันธุ์ กรมหมื่นไชยาศรีสุริโยภาส) ประสูติแด่เจ้าจอมมารดาโหมด เมื่อ พ.ศ. 2427 สิ้นพระชนม์ พ.ศ. 2462 ทรงสำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษ สถาปนาเป็น กรมหมื่นไชยา *ศรีสุริโยภาส*ในรัชกาลที่ 6 ทรงเป็นอธิบดีโรงกษาปณ์และผู้ตรวจการกรมศิลปากร ทรงเป็นต้นราชสกุล *สุริยง*

16. **กรมพระยาชัยนาทนเรนทร** (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาชัยนาทนเรนทร) พระองค์เจ้ารังสิตประยุรศักดิ์ ประสูติแด่เจ้าจอมมารดา ม.ร.ว.เนื่อง สนิทวงศ์ เมื่อปี พ.ศ. 2428 เมื่อประสูติได้ 12 วัน เจ้าจอมมารดา ม.ร.ว.เนื่องฯ ถึงแก่อนิจกรรม พระพุทธเจ้าหลวงได้พระราชทานพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์นี้ให้เป็นโอรสบุญธรรมของสมเด็จพระนางเจ้า สว่างวัฒนาฯ ดังนั้น พระองค์เจ้ารังสิตประยุรศักดิ์จึงทรงสนิทสนมคุ้นเคยกับพระราชโอรสและ พระราชธิดาของสมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนาฯ ทรงสำเร็จการศึกษาจากประเทศเยอรมัน ทรงเป็นพระราชโอรสของพระพุทธเจ้าหลวงอีกพระองค์หนึ่งที่เสกสมรสกับสตรีชาวต่างชาติคือ หม่อมเอลิซาเบธ ชาวเยอรมัน ในรัชกาลที่ 6 สถาปนาเป็นกรมหมื่นชัยนาทนเรนทรและเลื่อนเป็นกรมขุน เลื่อนเป็นกรมพระและสมเด็จกรมพระยาในรัชกาลปัจจุบัน (ทรงเป็นพระราชโอรสพระองค์เดียวของรัชกาลที่ 5 ที่ทรงกรมชั้นกรมพระยา) ทรงมีบทบาทในด้านสาธารณสุขของไทย อย่างไรก็ดี ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ทรงถูกมรสุมการเมืองและถูกคุมขังเป็นนักโทษ ในชื่อ นักโทษชายรังสิต ในรัชกาลปัจจุบัน ทรงเป็นประธานคณะผู้สำเร็จราชการและ

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า เจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ และเจ้าฟ้ากรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร

ประธานองคมนตรี สิ้นพระชนม์เมื่อ พ.ศ. 2494 พระชันษา 66 ปี ทรงเป็นพระราชโอรสของรัชกาลที่ 5 ที่มีพระชนม์ยืนยาวที่สุดและสิ้นพระชนม์เป็นองค์สุดท้าย ทรงเป็นต้นราชสกุล *รังสิต*

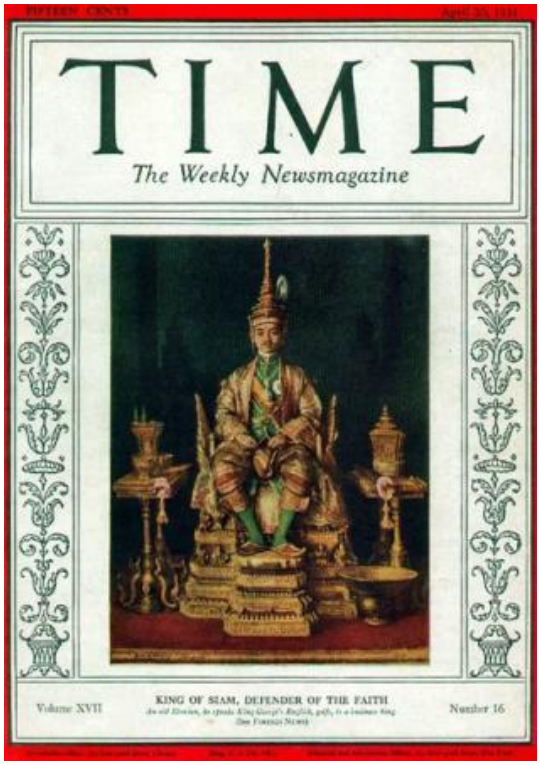
17. **เจ้าฟ้ากรมหลวงนครราชสีมา** (พลเรือเอก สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาวุธ กรมหลวงนครราชสีมา) ประสูติแด่สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรีฯ ประสูติเมื่อ พ.ศ. 2432 สถาปนาเป็นสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนนครราชสีมาในรัชกาลที่ 5 แล้วเลื่อนเป็นกรมหลวงในรัชกาลที่ 6 เสด็จไปทรงศึกษาที่ประเทศอังกฤษและเสด็จกลับมารับราชการที่กระทรวงทหารเรือ สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงนครราชสีมาอยู่ในฐานะรัชทายาท ภายหลังสมเด็จ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถทิวงคตในปี พ.ศ. 2463 และรัชกาลที่ 6 ยังไม่ทรงมีหน่อ เจ้าฟ้า อย่างไรก็ดี สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงนครราชสีมาเสด็จทิวงคตเสียก่อนในปี พ.ศ.2467

18. **เจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์** (สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก) สมเด็จเจ้าฟ้ามหิดลอดุลเดชฯ ประสูติแด่สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนาฯ เมื่อ พ.ศ.2434 สถาปนาเป็นสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร์ในรัชกาลที่ 5 แล้วเลื่อนเป็น กรมหลวงในรัชกาลที่ 7 ทรงสำเร็จการศึกษาวิชาการทหารเรือจากประเทศเยอรมัน และเสด็จไปทรงศึกษาต่อด้านการแพทย์ที่มหาวิทยาลัยฮาวาร์ด ประเทศสหรัฐฯ ทรงอภิเษกสมรสกับนางสาวสังวาลย์ ตะละภัฏ (สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี) ทรงเป็นสมเด็จพระบรมราชชนกของพระเจ้าแผ่นดิน 2 พระองค์คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน สิ้นพระชนม์ในปี พ.ศ.2472 ทรงเป็นต้นราชสกุล *มหิดล*

19. **เจ้าฟ้ากรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราชัย** (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า จุฑาธุชธราดิลก กรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราชัย) ประสูติแด่สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรีฯ ประสูติเมื่อ พ.ศ. 2435 สถาปนาเป็นสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราชัยในรัชกาลที่ 5 ทรงสำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษ เสด็จกลับมารับราชการเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนเพาะช่าง ทรงมีความสามารถในการดนตรี สมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราชัยทรงเป็นคนไทยคนแรกที่เล่นเครื่องดนตรีฮาร์พ (คล้ายพิณ)

ทรงเป็นเจ้าของพระตำหนักประถมที่มีชื่อเสียง สิ้นพระชนม์เมื่อปี พ.ศ. 2466 พระชันษาเพียง 32 ปี ทรงเป็นต้นราชสกุล *จุฑาธุช*

20. **เจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัยธรรมราชา** (พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว) สมเด็จเจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ ประสูติแด่สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรีฯ เมื่อ พ.ศ. 2436 ทรงเป็นพระราชโอรสองค์สุดท้องของรัชกาลที่ 5 สถาปนาเป็นสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยธรรมราชาในรัชกาลที่ 5 แล้วเลื่อนเป็นกรมหลวงในรัชกาลที่ 6 ทรงสำเร็จการศึกษาเป็นนายร้อยทหารบกจากประเทศอังกฤษและเสด็จกลับมารับราชการ โดยที่ทรงเป็นพระอนุชาองค์เล็กในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและมีพระเชษฐาที่อยู่ในสายการสืบราชสมบัติอีก 3 พระองค์ สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัยธรรมราชาจึงไม่ทรงคาดหวังว่าจะเสด็จขึ้นครองราชสมบัติ อย่างไรก็ดี ในช่วงปี พ.ศ. 2463 - 2467 พระเชษฐาทั้ง 3 พระองค์คือ สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงนครราชสีมา และสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราชัยต่างสิ้นพระชนม์ในเวลาไล่เลี่ยกัน ดังนั้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตในปี พ.ศ.2468 สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัยธรรมราชาจึงเสด็จขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ทรงสละราชสมบัติในปี พ.ศ.2477 ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง สิริราชสมบัติ 9 ปี เสด็จสวรรคตที่ประเทศอังกฤษ เมื่อปี พ.ศ.2484 ทรงอภิเษกสมรสกับสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ไม่ทรงมีพระราชโอรสและพระราชธิดา

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระราชธิดา

1. **กรมขุนสุพรรณภาควดี** (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีวิลัยลักษณ์ สุนทรศักดิ์ กัลยาวดี กรมขุนสุพรรณภาควดี) ประสูติเมื่อ พ.ศ. 2411 ทรงเป็นพระราชธิดาพระองค์แรกในเจ้าคุณจอมมารดาแพ (เจ้าคุณพระประยุรวงศ์) ซึ่งเป็นรักแรกของรัชกาลที่ 5 ตั้งแต่ยังไม่ได้ขึ้นครองราชสมบัติ พระองค์เจ้าหญิงศรีวิลัยลักษณ์จึงทรงเป็นที่โปรดปรานของสมเด็จพระบรม ราชชนก ดังนั้น เมื่อโสกันต์พระราชธิดาองค์นี้ รัชกาลที่ 5 จึงโปรดเกล้าฯ ให้มีเขาไกรลาศดังเช่นการโสกันต์เจ้าฟ้า และได้สถาปนาเป็นกรมขุนสุพรรณภาควดี เมื่อ พ.ศ. 2446 เมื่อพระเจ้าลูกเธอพระองค์นี้สิ้นพระชนม์ ในปี พ.ศ. 2447 สมเด็จพระบรมราชชนกทรงอาลัยมากเนื่องจากเป็นลูกคู่ทุกข์คู่ยาก ในงานพระราชทานเพลิงพระศพรัชกาลที่ 5 ทรงนุ่งขาวให้ซึ่งถือว่าเป็นพระเกียรติยศสูงสุด เนื่องจากโดยทั่วไปพระมหากษัตริย์จะทรงนุ่งขาวเฉพาะงานถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระบรมราชบุพการี

2. **เจ้าฟ้ากรมขุนพิจิตรเจษฎ์จันทร์** (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจันทราสรัทวาร กรมขุนพิจิตรเจษฎ์จันทร์) ประสูติแด่พระอัครชายาเธอ พระองค์เจ้าเสาวภาคย์ นารีรัตน์ (พระภรรยาเจ้าชั้นหลานหลวง - หลานเธอในรัชกาลที่ 3) เมื่อ พ.ศ.2416 สิ้นพระชนม์ เมื่อ พ.ศ. 2447 ทรงสนิทสนมรักใคร่กับกรมขุนสุพรรณภาควดี เนื่องจากต่างทรงเป็นพระราชธิดารุ่นใหญ่ในรัชกาลที่ 5 และสิ้นพระชนม์ในเวลาไล่เลี่ยกัน โปรดกล้าฯ สถาปนาเป็นสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนพิจิตรเจษฎ์จันทร์ เมื่อสิ้นพระชนม์แล้ว เพื่อให้คล้องจองกับกรมขุนสุพรรณภาควดี

3. **เจ้าฟ้ากรมขุนสวรรคโลกลักษณวดี** (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าเยาวมาลย์นฤมล กรมขุนสวรรคโลกลักษณวดี) ประสูติแด่พระอัครชายาเธอ กรมขุนอัครวรราชกัลยา (พระภรรยาเจ้าชั้นหลานหลวง - หลานเธอในรัชกาลที่ 3) เมื่อ พ.ศ. 2416 สถาปนาเป็นสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนสวรรคโลกลักษณวดี เมื่อ พ.ศ. 2448 สิ้นพระชนม์เมื่อ พ.ศ. 2452

เจ้าฟ้ากรมหลวงศรีรัตนโกสินทร

4. **เจ้าฟ้ากรมหลวงศรีรัตนโกสินทร** (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า สุทธาทิพยรัตน์ สุขุมขัตติยกัลยาวดี กรมหลวงศรีรัตนโกสินทร์) ประสูติแด่สมเด็จพระนางเจ้าสุขุมาลมารศรีฯ เมื่อ

พ.ศ. 2420 ทรงเป็นสมเด็จเจ้าฟ้าพระองค์ใหญ่ที่ประสูติจากพระภรรยาเจ้าชั้นลูกหลวง เมื่อแรกประสูติ รัชกาลที่ 5 ทรงโสมนัสในเจ้าฟ้าพระองค์นี้ เนื่องจากทรงมีพระสิริโฉม งดงามมีพระราชดำรัสว่า “ลูกพ่องามเหมือนเทวดา” และสถาปนาเป็นกรมหลวงศรีรัตนโกสินทร เพื่อเป็นศรีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อ พ.ศ. 2446 ทรงปฏิบัติหน้าที่ ไปรเวตสิเกรตารี หรือราชเลขา นุการิณีในพระองค์ของพระพุทธเจ้าหลวง ร่วมกับสมเด็จพระชนนี สิ้นพระชนม์ เมื่อ พ.ศ. 2464

5. **เจ้าฟ้ากรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร** (สมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร) ประสูติแด่สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนาฯ เมื่อ พ.ศ.2427 สถาปนาเป็นสมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร ในรัชกาลที่ 6 สมเด็จพระชนนีทรงเมตตาพระราชทานสมเด็จเจ้าฟ้าหญิงพระองค์นี้แก่สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรีฯ พระขนิษฐา ซึ่งทรงเศร้าโศกจากการสูญเสียพระราชธิดาพระองค์ใหญ่คือ สมเด็จเจ้าฟ้าพาหุรัดมณีมัยฯ สมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร จึงทรงเรียกสมเด็จน้าว่า สมเด็จแม่ และทรงเรียกสมเด็จแม่ว่า สมเด็จป้า ทั้งนี้ ทรงเป็นสมเด็จป้าของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 และรัชกาลปัจจุบัน สิ้นพระชนม์เมื่อ พ.ศ. 2481 ทรงเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกเธอที่มีพระชนม์เป็นองค์สุดท้ายของสมเด็จพระชนนี (สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวีฯ สวรรคตเมื่อปี พ.ศ. 2498)

6. **เจ้าฟ้ากรมขุนศรีสัชนาลัยสุรกัญญา** (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามาลินีนพดารา กรมขุนศรีสัชนาลัยสุรกัญญา) ประสูติแด่พระอัครชายาเธอ กรมขุนสุทธาสินีนาฏ ประสูติเมื่อ พ.ศ. 2428 สิ้นพระชนม์เมื่อ พ.ศ. 2467 รัชกาลที่ 6 สถาปนาเป็น สมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนศรีสัชนาลัยสุรกัญญา เมื่อสิ้นพระชนม์แล้วในปีนั้น

เจ้าฟ้ากรมขุนศรีสัชนาลัยสุรกัญญา และเจ้าฟ้ากรมขุนอู่ทองเขตขัตติยนารี

7. **เจ้าฟ้ากรมขุนอู่ทองเขตขัตติยนารี** (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า นิภานภดล กรมขุนอู่ทองเขตขัตติยนารี) ประสูติแด่พระอัครชายาเธอ กรมขุนสุทธาสินีนาฏ ประสูติเมื่อ พ.ศ. 2429 รัชกาลที่ 6 สถาปนาเป็น สมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนอู่ทองเขตขัตติยานารี ทั้งนี้สมเด็จหญิงน้อย ทรงเป็น

พระราชธิดาที่พระพุทธเจ้าโปรดปราน เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าหลวงเสด็จฯ ประพาสทวีปยุโรปครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2450 ทรงส่งลายพระราชหัตถ์เล่าเรื่องราวในระหว่างการเสด็จฯ เยือนพระราชทานเจ้าฟ้าหญิงพระองค์นี้ ซึ่งเป็นที่มาของบทพระราชนิพนธ์ *ไกลบ้าน* ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองและพระชนนีพระเชษฐาและพระเชษฐภคินีต่างสิ้นพระชนม์ สมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนอู่ทองเขตขัตติยนารี จึงตามเสด็จสมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสรรค์วรพินิต ไปประทับที่ชวา จนสิ้นพระชนม์เมื่อปี พ.ศ. 2478

ทั้งนี้ การตั้งพระนามทรงกรมของพระราชโอรส พระราชธิดา ตามชื่อจังหวัดและมณฑล หากเป็นชั้นเจ้าฟ้า จะเป็นเมืองชั้นเอก อาทิ พิษณุโลก นครสวรรค์ นครราชสีมา สงขลา นครศรีธรรมราช ลพบุรี หรือรัตนโกสินทร เป็นต้น หากเป็นชั้นพระองค์เจ้า จะเป็นเมืองที่มีขนาดเล็กลงไป

อนึ่ง ยังมีพระราชโอรสและพระราชธิดาในรัชกาลที่ 5 ที่มิได้ทรงกรมตามชื่อจังหวัดและมณฑลคือ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร (ประสูติ พ.ศ. 2421 สวรรคต พ.ศ. 2437) และสมเด็จเจ้าฟ้าพาหุรัดมณีมัย กรมพระเทพนารีรัตน์ (ประสูติ พ.ศ. 2421 สิ้นพระชนม์ พ.ศ. 2430)

นอกจากนี้ ในรัชกาลปัจจุบัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเจ้านายชั้น พระเจ้าหลานเธอในรัชกาลที่ 5 ให้ทรงกรมตามชื่อจังหวัดอีก 3 พระองค์คือ

1. **กรมหมื่นนครสวรรค์ศักดิพินิต** (พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุมภฏพงศ์บริพัตร กรมหมื่นนครสวรรค์ศักดิพินิต) พระโอรสในสมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต สถาปนาเป็นพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครสวรรค์ศักดิพินิต เมื่อปี พ.ศ. 2495

2. **กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ** (พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ) พระนามเดิมหม่อมเจ้านักขัตรมงคล กิติยากร พระโอรสในกรมพระจันทบุรีนฤนาท ทรงเป็น พระบิดาของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลปัจจุบัน สถาปนาเป็นพระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ เมื่อปี พ.ศ. 2495

3. **เจ้าฟ้ากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์** (สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์) สถาปนาเป็นสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เมื่อ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2538

ในปัจจุบันชื่อกรมเหล่านั้นมีความหมายเป็นพระอิสริยยศและพระนามเจ้านายเท่านั้น มิได้มีผู้คนอยู่ในบังคับบัญชาดังเช่นสมัยก่อน

<u>เอกสารและหนังสืออ้างอิง</u>

"การสถาปนาพระบรมวงศานุวงศ์ให้ทรงกรม" โดยกนกวลี ชูชัยยะ จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน ปีที่ 5 ฉบับที่ 49, มิถุนายน 2538

“กรมเจ้านาย - สร้อยพระนาม” บทความโดยจุลลดา ภักดีภูมินทร์ ในสกุลไทย ฉบับที่ 2656 ปีที่ 51 ประจำวันที่ 13 กันยายน 2548

“เจ้าต่างกรมและเจ้าในกรม” บทความโดยจุลลดา ภักดีภูมินทร์ ในสกุลไทย ฉบับที่ 2404 ปีที่ 47 ประจำวันที่ 14 พฤศจิกายน 2543

“ในกำแพงแก้ว” โดยธงทอง จันทรางศุ, (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บำรุงสาส์น, 2531

“ไปเมืองนอกครั้งแรก ร.ศ. 118 พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาชัยนาทนเรนทร” เรียบเรียงโดย ม.ร.ว. ปรียานันทนา รังสิต, (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ : บริษัท โรงพิมพ์กรุงเทพ (1984), 2548

“พระภรรยาเจ้าและสมเด็จเจ้าฟ้าในรัชกาลที่ 5” โดยจิรวัฒน์ อุตตมะกุล, (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, สิงหาคม 2546

“ราชสกุลวงศ์” พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ม.ร.ว. บุญรับ พินิจชนคดี ท.จ., ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส 30 มีนาคม 2525

“เลาะวัง” โดยจุลลดา ภักดีภูมินทร์, (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โชคชัยเทเวศร์ (1988), 2535

พระราชโอรสรุ่นแรกที่เสด็จไปศึกษาในต่างประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2428 จากซ้ายไปขวา กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ กรมหลวงปราจิณกิติบดี กรมพระจันทบุรีนฤนาทกรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช

จากซ้ายไปขวา เจ้าฟ้ากรมหลวงนครราชสีมา รัชกาลที่ 6 เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ รัชกาลที่ 7 เจ้าฟ้ากรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราชัย

โมร็อกโก : ดินแดนแห่งศิลปะและวัฒนธรรมอันหลากหลาย

สุภาศิริ อมาตยกุล

ตอนที่ 1 : อารยธรรมโบราณ และชนพื้นเมืองดั้งเดิม

โมร็อกโก...ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือสุดของทวีปแอฟริกา ทิศเหนือติดทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ทิศตะวันตกติดมหาสมุทรแอตแลนติก ทิศใต้ติดประเทศมอริเตเนีย และทิศตะวันออกติดประเทศแอลจีเรีย โมร็อกโกมีพื้นที่ 446,550 ตารางกิโลเมตร (ไม่รวมพื้นที่ที่ยังเป็นปัญหาทางซาฮาราตะวันตก) นับเป็นประเทศที่มีพื้นที่ราบกว้างที่สุดและมีเทือกเขาและยอดเขาที่สูงที่สุดในแอฟริกาเหนือ พื้นที่ของประเทศแบ่งออกได้เป็น 4 เขตใหญ่ คือ 1. เขตที่สูง เรียกว่า รีฟ (The Rif) ขนานกับชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน 2. เขตเทือกเขาแอตลาส (Atlas Mountain) พาดผ่านตรงกลางจากตะวันออกเฉียงเหนือลงไปยังตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศ โดยเทือกเขาแอตลาสยังเป็นออกเป็น 3 ส่วนคือ แอตลาสสูง (High Atlas) แอตลาสกลาง (Middle Atlas) และแอตลาสต่ำ (Anti-Atlas) 3. เขตที่ราบชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติก และ 4. เขตที่ราบและหุบเขาทางใต้ของเทือกเขาแอตลาสที่เชื่อมต่อกับทะเลทรายซาฮารา (Sahara Desert) ทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศ

โมร็อกโกมีอารยธรรมเก่าแก่และมีชนพื้นเมืองอาศัยอยู่บริเวณนี้มานานนับพันๆ ปี ศิลปะและสถาปัตยกรรมของโมร็อกโกมีเอกลักษณ์โดดเด่นงดงามอันเนื่องมาจากการสร้างสรรค์ของวัฒนธรรมที่หลากหลาย

ชาวอาหรับเรียกโมร็อกโกว่า เอล มาห์กริบ อัล อัคซา (El Mahgrib al Aqsa) แปลว่า ดินแดนทางทิศตะวันตกที่ไกลสุด (Land of the Farthest West) มีหลักฐานทางโบราณคดีว่า ในบริเวณที่ปัจจุบันเป็นโมร็อกโกนั้นมีการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ยุคนีแอนเดอร์ธาล (Neanderthal) เมื่อราว 50,000 ปีที่ผ่านมา และมนุษย์ยุคพาเลโอลิธิก (Palaeolithic) หรือยุคหินเก่าประมาณ 15,000 ปีก่อนคริสตกาล นอกจากนี้ยังปรากฏมีการตั้งชุมชนปศุสัตว์และเกษตรกรรมในพื้นที่ที่ภายหลังได้กลายเป็นทะเลทรายซะฮารา (Sahara Desert) เมื่อ 3,000 ปีก่อนคริสตกาล

นักโบราณคดียังได้ค้นพบภาพวาดแกะลายบนก้อนหิน (rock engravings) และภาพเขียนสีตามผนังถ้ำ (cave paintings) ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่อยู่ในเขตต่างๆ เป็นจำนวนมาก ดังเช่นที่บริเวณเทือกเขาแอตลาส และเขตทะเลทรายซาฮารา เป็นภาพที่มีทั้งการวาดแกะลงไปในก้อนหินและที่ทำเป็นขอบลายนูน ส่วนใหญ่เป็นรูปสัตว์ อาทิ วัว สิงโต ฮิปโปฯ สัตว์มีเขา ช้าง สุนัข และนกกระจอกเทศ ซึ่งจากการตรวจสอบด้วยวิธีการต่างๆ รวมทั้งการใช้รังสี (radio-carbon) ทำให้ทราบถึงอายุของภาพวาดเหล่านั้น เช่น ภาพฮิปโปฯ มีอายุราว 6,000 ปี เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการค้นพบภาพการสู้รบ ตลอดจนรูปสัญลักษณ์ต่างๆ และลายเส้นเรขาคณิตที่วาดด้วยจุดสีแดงๆ ลักษณะไม่ต่างจากภาพวาดบนผนังถ้ำที่ค้นพบในยุโรป (Lascaux cave,

Chauvet cave) แต่มีอายุน้อยกว่าราว 13,000 หรือ 15,000 ปี ส่วนภาพวาดแกะลายหินในยุคสำริด (Bronze Age) เป็นรูปอาวุธชนิดต่างๆ ดังเช่น ขวาน หอกปลายแหลม กริช บูมเบอแรง มีการตกแต่งลวดลายที่ปลายมีดด้วย มีอายุราว 3,000 ปี แม้ไม่ปรากฏหลักฐานว่าโมร็อกโกมียุคสำริด แต่ภาพวาดดังกล่าวมีลักษณะเหมือนกับภาพวาดแกะลายที่พบในเสปนที่มีอายุอยู่ในช่วงยุคสำริดนั่นเอง

นอกจากนี้มีการค้นพบภาพวาดจากยุคหินใหม่ (Neolithic Age) เช่น รูปขวานขัดมน ชี้ให้เห็นถึงการอยู่อาศัยของมนุษย์ในยุคแรกๆ ซึ่งเชื่อว่าอาจเป็นบรรพบุรุษของชนเผ่าเบอร์เบอร์ (Berber tribe) มีบางภาพที่วาดแกะลายลงบนหินเป็นรูปอาวุธและรูปร่างคนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของเขาด้วย

เป็นที่น่าเสียดายที่ภาพวาดแกะลายบนก้อนหินและภาพเขียนสีตามผนังถ้ำในหลายแห่งของโมร็อกโกได้ถูกลักขโมยด้วยการตัดก้อนหินส่วนนั้นนำไปขายให้กับนักสะสมและพิพิธภัณฑ์ในยุโรป บางแห่งก็ถูกละเลยไม่ได้รับความสนใจจากเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น ทำให้ศิลปะยุคก่อนประวัติศาสตร์เหล่านี้ถูกละทิ้งหรือทำลายไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ รวมทั้งจากการถูกทำลายโดยธรรมชาติด้วยลม ฝุ่น และฝนไปเป็นจำนวนมาก ขณะนี้ได้มีความพยายามจากหลายฝ่ายเพื่อช่วยหาทางอนุรักษ์งานศิลปะดังกล่าว

โมร็อกโกเป็นส่วนหนึ่งของแอฟริกาเหนือที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มาห์กริบ (Mahgrib) ที่ชาวอาหรับเรียกแอฟริกาเหนือนั้น หมายถึงดินแดนจากตะวันตกของอียิปต์ถึงชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติก โดยมีทะเลเมดิเตอร์เรเนียนอยู่ทางเหนือและทะเลทรายซาฮาราอยู่ทางใต้ จากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ทำให้แอฟริกาเหนือมีความสำคัญมานานนับแต่โบราณกาล เป็นทางเชื่อมการติดต่อของผู้คนและอิทธิพลที่เข้ามาจากทิศต่างๆ คือทางใต้จากทะเลทรายซาฮารา ทางตะวันออกที่นับจากอียิปต์ออกไป และทางเหนือจากยุโรป ชนเพื้นเมืองดั้งเดิมของแอฟริกาเหนือได้แก่ ชนเผ่าเบอร์เบอร์ (Berber – สำเนียงพื้นเมืองออกเสียงว่า เบอร์-เบอะร์) เชื่อกันว่าไม่ได้มีเชื้อชาติเดียว แต่สืบทอดเชื้อสายมาจากหลายเผ่าพันธุ์ทั้งจากตะวันออก ซาฮารา และยุโรป หรือ Caucasus พวกเขาได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในแอฟริกาเหนือในหลายช่วงเวลาที่ต่างกัน

ไม่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงโมร็อกโกและแอฟริกาเหนือในยุคแรกๆ มากนัก นอกจากเรื่องราวของอียิปต์ จนกระทั่งถึง 1,100 ปีก่อนคริสตกาลที่ได้มีบันทึกเกี่ยวกับพ่อค้าชาวฟีนิเชียน (Phoenicians) ผู้เข้ามาจัดตั้งที่ทำการค้าตามบริเวณชายฝั่งตะวันตกของแอฟริกาเหนือ ชาวฟีนิเชียนเป็นผู้แนะนำการใช้เหล็กและทำเหล้าองุ่นด้วย ต่อมาประมาณ 500 ปีก่อนคริสตกาล ได้มีผู้คุมกองเรือชื่อ Hanno เดินทางมาจากคาร์เธจ (Carthage – นครรัฐที่ตั้งอยู่ทางชายฝั่งของแอฟริกาเหนือ ปัจจุบันคือประเทศตูนีเซีย) เพื่อสำรวจเส้นทางชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติก ทั้งนี้ นักล่าอาณานิคมชาวฟีนิเชียนจากไทร์ (Tyre) เป็นผู้ก่อตั้งคาร์เธจ และคาร์เธจได้กลายเป็นศูนย์กลางสำคัญทางการค้าของย่านเมดิเตอร์เรเนียนตะวันตก

ระหว่างที่แอฟริกาเหนืออยู่ใต้อิทธิพลของคาร์เธจนั้น ชนเผ่าเบอร์เบอร์ได้ยอมร่วมมือกับคาร์เธจและจัดตั้งอาณาจักรมอริเตเนีย (Mauretania) ขึ้น ในช่วงนี้มีการติดต่อค้าขายกันมากในเส้นทางสาย

ซาฮารา (trans-Sahara trade) ที่เริ่มขึ้นจากอียิปต์ เข้าไปสู่ดินแดนภายในทวีปแอฟริกาทางตอนใต้ของทะเลทรายซาฮารา สินค้าหลักที่มีการนำเข้ามาในแอฟริกาเหนือคือ อัญมณีสีแดงชนิด carbuncles นอกจากนี้มีหลักฐานของการเดินเรือตามแนวชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติกซึ่งอาจแล่นไปไกลถึงไอโวรี่ โคสต์ (Ivory Coast) โดยมีการค้าขายสินค้าประเภทเครื่องปั้นดินเผาเพื่อแลกเปลี่ยนกับหนังสัตว์และทองคำ

อย่างไรก็ตาม ขณะที่อาณาจักรคาร์เธจรุ่งเรือง ก็ยังต้องทำการสู้รบกับกรีกและโรมันอยู่เสมอ มีการต่อสู้กับกรีกที่เกาะซิซีลี (Sicily Islands) ส่วนการปะทะกันครั้งแรกระหว่างคาร์เธจกับโรมันนั้นคือที่เกาะซิซิลีเช่นกัน นำไปสู่สงครามพิวนิก (Punic Wars) 3 ครั้ง ที่เรียกเช่นนี้เพราะพวกโรมันเรียกชาวคาร์เธจว่า พีนี (Peoni) หรือฟีนิเชียนนั่นเอง ในสงครามพิวนิกครั้งที่สอง คาร์เธจต้องสูญเสียกองทัพเรือและดินแดนนอกแอฟริกา ต่อมาคาร์เธจฟื้นตัวขึ้นและกลายเป็นศูนย์กลางการค้าอีกครั้ง แต่กลับถูกทำลายอีกเมื่อ 146 ปีก่อนคริสตกาลจากการขัดแย้งกับโรมันในครั้งที่สาม ดินแดนของคาร์เธจถูกนำไปผนวกรวมกับอาณาจักรโรมัน (Roman Empire) ซึ่งขยายการควบคุมไปจนถึงตอนเหนือของดินแดนที่ปัจจุบันเป็นโมร็อกโก จักรพรรดิออกัสตัส (Emperor Augustus) จัดตั้งเมืองทิงกิส (Tingis – ต่อมาคือ Tangier) เป็นเมืองของโรมัน เมื่อถึง 25 ปีก่อนคริสตกาล โรมได้ส่งกษัตริย์จูบาที่ 2 (Juba II) แห่งอาณาจักรนูมิเดีย (Numidia) มาปกครองอาณาจักรมอริเตเนีย ทั้งนี้ ตามประวัตินั้น เมื่อกษัตริย์จูบาที่ 2 ยังเล็กอยู่ ได้กลายเป็นเด็กกำพร้า ถูกนำไปเลี้ยงดูที่โรม ต่อมาได้แต่งงานกับลูกสาวของคลีโอพัตรากับมาร์ค แอนโทนี ชื่อ Cleopatra Silene แต่ลูกชายของกษัตริย์จูบาที่ 2 ที่จะสืบทอดบัลลังก์ต่อ ชื่อ ปโตเลมี ถูกลอบสังหารลงเมื่อปีค.ศ. 40 โดยคำสั่งของจักรพรรดิคาลิกูลา (Emperor Caligula) แห่งโรม เมื่อถึงสมัยจักรพรรดิคลอเดียส (Emperor Claudius) ได้เข้ายึดครองอาณาจักรมอริเตเนีย และแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ มอริเตเนีย (Mauritania) ซีซาร์เรียนซีส (Caesariensis - ปัจจุบันคือตะวันตกของแอลจีเรีย) และมอริเตเนีย ทินกิตานา (Mauretania Tingitana – ปัจจุบันคือโมร็อกโก)

ในช่วงที่โรมันปกครองอยู่นั้น โรมันได้จัดตั้งเมืองใหม่ๆ ขึ้นในบริเวณที่ปัจจุบันเป็นประเทศโมร็อกโก คือ โวลูบิลีส (Volubilis), ลีซัส (Lixus), บานาซา (Banasa), ซาลา (Sala), ธามูซิดา (Thamusida) ส่วนการค้าขายตามเส้นทางสายซาฮารายังคงเจริญรุ่งเรือง มีการใช้อูฐเป็นพาหะอันเป็นการช่วยเปิดเส้นทางสายใหม่ๆ ขึ้นด้วยโดยเฉพาะสำหรับการค้าทองคำ ส่วนการค้าอัญมณีชนิด carbuncles ยังคงมีอยู่ โดยอาจไปรวมกับการค้าทาสที่เริ่มมีขึ้นในศตวรรษที่ 3 เพื่อแลกเปลี่ยนกับเครื่องปั้นดินเผา แก้ว เสื้อผ้า เหล้าองุ่น และน้ำมันมะกอก ต่อมาในศตวรรษที่ 14 งาช้างได้กลายเป็นสินค้าที่มีการค้าขายกันมากในแอฟริกาเหนือโดยผ่านเส้นทางการค้าสายซาฮารานั่นเอง

ในขณะเดียวกันพวกโรมันที่ปกครองอยู่ตอนเหนือของแอฟริกาได้ถูกต่อต้านอย่างมากจากชนเผ่าเบอร์เบอร์โดยเฉพาะในเขตที่เข้าถึงได้ยากที่ตรงบริเวณเทือกเขาแอตลาส ในปีค.ศ. 439 พวกเจนเซริกเข้ายึดครองคาร์เธจของโรมที่อยู่ในแอฟริกาเหนือและตั้งให้เป็นเมืองหลวงของแวนดาล (Vandals) แห่ง

เยอรมัน ดินแดนที่อยู่ภายใต้อาณาจักรโรมันถูกลดอำนาจลง แต่ในปีค.ศ. 533 อาณาจักรไบเซนไทน์ (Byzantines) ภายใต้การนำของจักรพรรดิจัสติเนียน (Emperor Justinian) กลับเข้ามายึดการปกครองใหม่ ทำให้คาร์เธจแห่งแอฟริกาเหนือกลายเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรไบเซนไทน์ที่มีศูนย์การปกครองอยู่ที่เมืองคอนสแตนติโนเปิล (Constantinople) อันมีชื่อเดิมว่า ไบเซนเทียม (Byzantium)

ศาสนาคริสต์ได้เข้ามาแพร่หลายอยู่ในแอฟริกาเหนือตั้งแต่ศตวรรษที่ 3 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม กองทัพชาวอาหรับเดินทางข้ามมาจากทะเลทรายทางตะวันออกเมื่อปีค.ศ. 639 ล้มล้างการปกครองของอาณาจักรไบเซนไทน์ เหตุการณ์นี้ได้นำไปสู่การเผยแผ่ของศาสนาอิสลาม อันเป็นการเริ่มต้นแห่งหน้าประวัติศาสตร์ที่สำคัญยิ่งที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมทั้งของโมร็อกโกและประเทศในภูมิภาคแอฟริกาเหนือมาจนถึงทุกวันนี้

กล่าวได้ว่านับตั้งแต่ที่อาหรับเข้ามาเมื่อศตวรรษที่ 7 โมร็อกโกได้กลายเป็นประเทศที่มีบทบาทเด่นอยู่ในภูมิภาคแอฟริกาเหนือ และเป็นเพียงอาหรับประเทศเดียวที่ไม่เคยตกอยู่ภายใต้การยึดครองของอาณาจักรออตโตมัน (Ottoman Empire) โมร็อกโกผ่านเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์มามากมาย รวมทั้งการต่อสู้เพื่ออำนาจระหว่างกลุ่มต่างๆ ของชนเผ่าเบอร์เบอร์ในแอฟริกาเหนือ ตลอดจนการต่อสู้ระหว่างชนเผ่าเบอร์เบอร์กับอาหรับ และกับต่างชาติที่เข้ามามีอิทธิพลอยู่ในภูมิภาคนี้ ได้เคยมีคำกล่าวเรียกชายฝั่งทางเหนือของแอฟริกาว่า ชายฝั่งแห่งความป่าเถื่อน (Barbary Coast of North Africa) ซึ่งคำว่า Barbary นี้มาจากคำว่า Berber นั่นเอง เพราะเป็นบริเวณที่พวกเบอร์เบอร์กับอาหรับได้ใช้เป็นฐานในการปล้นสดมภ์และต่อสู้กับเรือต่างชาติที่มาจากทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

ในช่วงศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 โมร็อกโกและแอลจีเรียตกอยู่ภายใต้การดูแลของฝรั่งเศสและเสปน หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 เป็นต้นมา ประชาชนเบอร์เบอร์และอาหรับในแอฟริกาเหนือได้เคลื่อนไหวและทำการต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราช ในที่สุดโมร็อกโกได้รับเอกราชจากฝรั่งเศสเมื่อปีค.ศ. 1956 อย่างไรก็ตามในปัจจุบันโมร็อกโกยังมีพื้นที่บางส่วนที่อยู่ภายใต้การดูแลของเสปน นั่นคือ เมืองเซปต้า (Ceuta) และเมืองเมลิยา (Melilla) บนฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และหมู่เกาะเล็กๆ ที่อยู่ใกล้ชายฝั่งทางเหนือของโมร็อกโก

สำหรับชนพื้นเมืองของโมร็อกโกที่ได้แก่ชนเผ่าเบอร์เบอร์นั้น มีบางหลักฐานระบุว่า เบอร์เบอร์ (Berber) มาจากคำว่า บาร์บาเรียน (Barbarians) แปลว่า ผู้ป่าเถื่อน ไม่ปรากฏเหตุผลแน่ชัดว่าทำไมจึงได้รับเรียกเช่นนั้น บางความเชื่อกล่าวว่า เบอร์เบอร์ เป็นคำที่เรียกคนที่อพยพมาจากเยเมน ข้ามแม่น้ำไนล์เข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณนี้ ส่วนชาวกรีกโบราณและโรมันไม่ได้เรียกชนพื้นเมืองกลุ่มนี้ว่า เบอร์เบอร์ โดยพวกกรีกเรียกว่า ลิเบีย (Libyans) และชาวโรมันเรียกว่า นูมิเดีย (Numidians) และ มัวร์ (Moors) ทั้งนี้ ได้ปรากฏการเขียนถึงชนพื้นเมืองดั้งเดิมนี้มานับตั้งแต่ 3,000 ปีก่อนคริสตกาล ส่วนใหญ่พบอยู่ในหลักฐานของอียิปต์ กรีก และโรมัน โดยเฉพาะในอียิปต์นั้นมีการเขียนถึงมาตั้งแต่ยุคอียิปต์โบราณก่อนถึงยุคราชวงศ์ (Pre-dynastic Period) และในยุคราชวงศ์ใหม่ (New Kingdom) เชื่อกันว่าอียิปต์เคยถูก

ปกครองโดยชนพื้นเมืองซึ่งอาจได้แก่พวกเบอร์เบอร์เมื่อ 945 ปีก่อนคริสตกาลด้วย ข้อมูลหรือหลักฐานเหล่านี้ยังมีข้อขัดแย้งและสับสนกันอยู่มาก แต่โดยสรุปแล้วชนเผ่าเบอร์เบอร์นั้นได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ทางตอนเหนือของแอฟริกามานานกว่าที่ชนชาติอื่นโดยเฉพาะชาวอาหรับและยุโรปจะเข้ามาเสียอีก

เบอร์เบอร์มีโครงสร้างของชนเผ่าที่ซับซ้อน มีหลายข้อมูลได้กล่าวถึงกลุ่มเล็กๆ แยกย่อยมากมาย แตกต่างกันไปตามถิ่นที่อาศัยและภาษาที่พูด ที่อ้างถึงกันมากคือข้อมูลที่ระบุว่าชนเผ่าเบอร์เบอร์แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ต่างมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตน ได้แก่ กลุ่ม**ซันฮาจา** (Sanhaja) เป็นพวกเลี้ยงสัตว์ที่ร่อนเร่ย้ายถิ่นฐานไปเรื่อย เคยมีถิ่นเดิมอยู่ทางใต้ อพยพขึ้นมาอาศัยอยู่บริเวณเทือกเขาแอตลาสทางตะวันออกของแนวเขาสูง (High Atlast) ทางตอนกลาง (Middle Atlast) และที่เทือกเขารีฟ พวกเขามีภาษาพูดท้องถิ่นเรียกว่า ทามาซิกท์ (Tamazight)

กลุ่มที่สอง คือ **มาสมูดา** (Masmouda) เป็นชาวนาที่อาศัยอยู่ทางด้านตะวันตกของแนวเขาสูงแห่งเทือกเขาแอตลาส และในเขตแอตลาสต่ำ (Anti-Atlas) มีภาษาพูดท้องถิ่นเรียกว่า ชเลอูห์ (Chleuh) ชนเบอร์เบอร์กลุ่มนี้เองที่ก่อตั้งราชอาณาจักรอัลโมฮัด (Almohad dynasty) ในศตวรรษที่ 12

กลุ่มที่สาม คือ **เซเนทส์** (Zenets) เป็นนักล่าสัตว์ที่อพยพมาจากดินแดนไกลทางตะวันออกและตั้งถิ่นฐานอยู่ด้านตะวันออกของโมร็อกโก พูดภาษาท้องถิ่นที่เรียกว่า ซนาติยา (Znatiya) เป็นพวกที่ก่อตั้งราชอาณาจักรเมอรินิด (Merinid dynasty) ในศตวรรษที่ 13

ในปัจจุบันเมื่อกล่าวถึงเบอร์เบอร์มักอ้างอิงไปถึงภาษาที่พูดมากกว่าการเป็นเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ โดยสรุปแล้วภาษาของเบอร์เบอร์อยู่ในตระกูลแอฟโฟร-เอเชียติก (Afro-Asiatic) แยกย่อยเป็นภาษาตามท้องถิ่นอีกมาก โดยเป็นภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน ขณะนี้มีชนพื้นเมืองเบอร์เบอร์ประมาณ 25 ล้านคน ส่วนใหญ่อยู่ในประเทศโมร็อกโก (ร้อยละ 40) ประเทศแอลจีเรีย (ร้อยละ 30) และประเทศตูนีเซีย (ร้อยละ 1) ในโมร็อกโกนั้นนับตั้งแต่ถูกอาหรับเข้ายึดครอง ชาวเบอร์เบอร์ได้หันมานับถือศาสนาอิสลามและพูดภาษาอาหรับด้วย

นับเป็นเวลาหลายศตวรรษที่พวกเบอร์เบอร์ต้องเผชิญกับการรุกรานโจมตีที่มาจากทางเหนือที่ชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและจากทางตะวันออก รวมทั้งจากชาวอาหรับ ฝรั่งเศสและเสปน ต่อมาได้มีการติดต่อกับชุมชนที่อยู่โดยรอบ อาทิ ซูดาน ชาวแอฟริกาที่อยู่ตอนใต้ของทะเลทรายซาฮารา และพวกเร่ร่อนที่มาจากตะวันออกของทวีปแอฟริกา เหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีอิทธิพลสำคัญต่อชีวิตของชนเผ่าเบอร์เบอร์ มีบางกลุ่มที่โยกย้ายลงมาสู่ที่ต่ำ ได้รับเอาวัฒนธรรม ศาสนาและภาษาของพวกที่มายึดครอง ส่วนพวกที่ยังอยู่ในเขตที่สูงที่บริเวณเทือกเขาแอตลาสนั้น พยายามยืนหยัดต่อสู้เพื่อรักษาความเป็นอิสระและเอกลักษณ์ของตนไว้ทั้งในเรื่องภาษา การแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น

ในช่วงที่ฝรั่งเศสปกครองส่วนใหญ่ของโมร็อกโกระหว่างค.ศ. 1912 – 1956 นั้น ฝรั่งเศสได้จัดให้เขตเทือกเขาแอตลาสอยู่ภายใต้การดูแลของกลุ่มผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นที่ร่วมมือกับฝรั่งเศส แต่ได้มีความ

พยายามในการต่อต้านโดยชนพื้นเมืองเบอร์เบอร์เรื่อยมา จนในที่สุดพวกเขาและกลุ่มต่อต้านชาวอาหรับสามารถขับไล่ฝรั่งเศสออกไปได้ในปีค.ศ. 1956

หลังจากที่โมร็อกโกได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส รัฐบาลโมร็อกโกที่ส่วนใหญ่เป็นอาหรับมีนโยบายไม่ยุ่งเกี่ยวกับชนพื้นเมืองในเขตเทือกเขาแอตลาส แต่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาพวกเบอร์เบอร์ได้มีการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้ชนเผ่าและวัฒนธรรมของตนได้รับการยอมรับมากขึ้น ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2000 นักวิชาการที่มีเชื้อสายเบอร์เบอร์หลายร้อยคนได้ร่วมกันร่างปฏิญญาเบอร์เบอร์ (Berber Manifesto) เรียกร้องในหลายเรื่อง รวมทั้งขอให้มีการพัฒนาในเขตชนบทมากขึ้น ให้มีการสนับสนุนแก่สถาบันทางด้านวัฒนธรรมของเบอร์เบอร์ และให้เขียนประวัติศาสตร์ใหม่เพื่อสะท้อนความถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทของชนเผ่าเบอร์เบอร์ในประวัติศาสตร์ของโมร็อกโก ความเคลื่อนไหวดังกล่าวได้รับชัยชนะเมื่อเดือนกันยายน 2003 เมื่อรัฐบาลโมร็อกโกได้ยอมเป็นครั้งแรกให้มีการสอนภาษาเบอร์เบอร์ในโรงเรียนระดับประถม และต่อไปจะขยายให้มีการสอนในทุกระดับของการศึกษาด้วย ในช่วงปลายทศวรรษที่ 1990s กลุ่มชนที่มีเชื้อสายเบอร์เบอร์ในแอฟริกาเหนือได้จัดตั้งสภาเบอร์เบอร์แห่งโลก (World Berber Congress) ซึ่งมีการประชุมมาหลายครั้งแล้ว มีจุดมุ่งหมายเพื่อเรียกร้องและส่งเสริมสิทธิทางด้านวัฒนธรรมของชนเผ่าเบอร์เบอร์ และจะดำเนินการเคลื่อนไหวต่อไปเพื่อให้มีการยอมรับพวกเขามากขึ้น

ชนเผ่าเบอร์เบอร์เรียกตนเองว่า อมาซิกห์ (Amazigh) แปลว่า ผู้เป็นอิสระ (Free Person) พวกเขามีสีผิวจากค่อนข้างขาวไปถึงสีน้ำตาลเข้ม มักมีตาสีฟ้า ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท และบนเขาสูงทั้งบนเทือกเขารีฟ และเทือกเขาแอตลาส มีความเป็นอยู่ค่อนข้างยากจน ปลูกบ้านอาศัยอยู่ตามเชิงเขาและหุบเขา ห่างไกลจากเมือง ดูเหมือนว่ามีเพียงลา ฬ่อ และม้าเท่านั้นที่เป็นพาหนะในการเดินทาง ขนของ และนำไปสู่การติดต่อกับโลกภายนอก บ้านเรือนของชาวเบอร์เบอร์ที่อยู่ในชนบทและเทือกเขาสูงมักสร้างด้วยดินและโคลนแห้ง มีหลังคาปูด้วยหญ้าฟาง บางแห่งอาศัยอยู่ในเต้นท์ที่ถักทอจากขนแพะ ส่วนพวกที่อาศัยอยู่ในเมืองมีบ้านที่สร้างด้วยปูน อาชีพหลักคือเลี้ยงสัตว์พวกวัว แพะ แกะ ต่อมานิยมทำเกษตรกรรมและค้าขายพืชผลกันมากขึ้น นอกจากนี้หลายครอบครัวทำกิจการที่เกี่ยวกับโรงสีข้าวบาร์เลย์ การแกะสลักไม้ การสกัดหินจากภูเขา และการผลิตสินค้าใช้ในครัวเรือนตลอดจนเครื่องประดับและเครื่องหนัง ในปัจจุบันมีแรงงานเบอร์เบอร์เข้าไปทำงานทางตอนใต้ของยุโรปมากขึ้น

พวกเบอร์เบอร์มีความผูกพันที่แน่นหนาภายในชนเผ่าและครอบครัว อีกทั้งยังพยายามรักษาเอกลักษณ์ของตนไว้ มีงานศิลปะและหัตถกรรมพื้นเมืองที่งดงามหลากหลาย เครื่องแต่งกายและเสื้อผ้าของเบอร์เบอร์มีสีสันที่สดใสสวยงาม ผู้หญิงเบอร์เบอร์ที่อาศัยอยู่บนเขาสูงคลุมผมแต่ไม่ปิดหน้า มีบทบาทสำคัญกับครอบครัว และมักทำงานหนักกว่าผู้หญิงที่อยู่ตามที่ราบและทางเหนือ โดยทำงานบ้านออกไปหาผักพืชผล พาสัตว์เลี้ยงออกไปหาหญ้า อีกทั้งแบกไม้ฟืน กองหญ้าและธัญพืชกลับบ้าน ผู้หญิง

ผู้หญิงเบอร์เบอร์ขายผักผลไม้อยู่ข้างทาง

แต่งตัวแล้วห่มด้วยผ้าทอยาวคลุมทั้งตัว เรียกว่า เฮนดีร่า (hendira) ผ้าทอทำจากฝ้ายหรือขนแกะ เป็นผ้าพื้นหรือมีลายทางยาวเป็นสีต่างๆ เช่น น้ำเงิน แดง ขาว น้ำตาล และดำ นอกจากนี้พวกผู้หญิงมักทาลวดลายที่ฝ่ามือและฝ่าเท้าด้วยเฮนน่า (Henna painting) เป็นความเชื่อว่าจะช่วยปกป้องจากสิ่งชั่วร้าย และให้เกิดความสวยงาม ส่วนเครื่องประดับนั้นมีหลากหลายและสวยแปลกตา ส่วนใหญ่ทำจากเงิน ยาง ไม้ ปะการังและอัญมณีหลากสี ในงานเทศกาล พวกผู้หญิงจะแต่งตัวกันสวยงาม สวมหมวกที่ถักทอเป็นพิเศษ รูปร่างของหมวกเป็นสิ่งที่แสดงถึงสถานะของผู้สวมใส่ เช่น แต่งงานแล้ว หรือยังเป็นโสด ผู้หญิงอาจเดินทางไกลออกจากหมู่บ้านไปพบปะและร้องรำทำเพลงกับผู้หญิงที่หมู่บ้านอื่นๆ ด้วย สำหรับผู้ชายเบอร์เบอร์เป็นหัวหน้าครอบครัว มีหน้าที่สำคัญในการค้าขาย สร้างบ้าน ดูแลพืชสวน และจัดการเกี่ยวกับชลประทาน พวกผู้ชายสวมเสื้อคลุมยาวถึงตาตุ่ม เรียกว่า เจลลาบา (jellaba) มีที่คลุมหัว ยอดแหลม เป็นสีพื้นทั้งตัวหรือมีลายเป็นทางยาว เสื้อคลุมนี้ใส่ทับเสื้อตัวกว้างคอปิดแขนยาว นอกจากนี้ยังมีผ้าโพกศีรษะที่เรียกว่า เทอร์บาน (turban)

งานหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงของชนเผ่าเบอร์เบอร์ คือ ผ้าคลุม ผ้าห่มและพรมถักทอจากขนสัตว์ มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ คือ เป็นลายเส้น ตาราง และรูปเหลี่ยมทรงเรขาคณิต อาจมีลายดอกไม้แทรกบ้าง มีชื่อเรียกของแต่ละลวดลายด้วย มักเป็นชื่อที่สอดคล้องกับลักษณะของสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ หรือเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความเชื่อของเบอร์เบอร์ สิ่งทอเหล่านี้ทำด้วยมือล้วน ทั้งจากขนแกะ ขนอูฐ และฝ้าย มีความหนาบางแล้วแต่วัตถุประสงค์ที่ใช้ มีสีสันสดใส ส่วนใหญ่เป็นสีแดงเข้ม มีลวดลายประกอบเป็นเส้นสีต่างๆ เช่น ขาว เหลือง เขียว ม่วง เป็นต้น ส่วนพรมสีอื่นๆ ก็มีบ้าง โดยเฉพาะสีน้ำเงินและสีเหลือง ผู้หญิงเบอร์เบอร์มีชื่อเสียงเรื่องการปักและทอผ้าได้อย่างประณีต ละเอียด และสวยงดงามทั้งผ้าฝ้าย ผ้าไหม และผ้าขนสัตว์ โดยใช้ลวดลายแบบพื้นเมืองแต่เป็นไปตามจินตนาการและการสร้างสรรค์ของแต่ละคน ซึ่งรวมถึงการเลือกใช้สีต่างๆ ด้วย ชนเผ่าเบอร์เบอร์ให้ความสำคัญกับผ้าและสิ่ง

ทอซึ่งนอกจากจะไว้ใช้เป็นเครื่องแต่งกายประจำวันและในงานประเพณีต่างๆ ตลอดจนใช้ตกแต่งที่อยู่ของตนแล้ว ยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงสถานะและบทบาทในสังคม อีกทั้งยังเป็นสินค้าที่มีราคาและเป็นของขวัญไว้แลกเปลี่ยนกันด้วย งานที่ชาวเบอร์เบอร์นิยมแต่งกันอย่างเต็มที่คืองานแต่งงานนั่นเอง

ม้าเป็นสัตว์เลี้ยงสำคัญของชาวเบอร์เบอร์นอกเหนือจากลา ฬ่อ วัว แพะ และแกะ มีประวัติว่าได้มีการนำม้ามาใช้ในโมร็อกโกเป็นครั้งแรกเมื่อราว 2 พันปีในช่วงที่ชาวฟีนิเชียน คาร์เธจ และโรมันเข้ามามีอิทธิพลอยู่ในแอฟริกาเหนือ โดยเป็นม้าที่ผสมกับพันธุ์ของมองโกเลีย ทั้งนี้ ม้าที่พวกเบอร์เบอร์ใช้ก่อนที่จะมีม้าอาหรับนั้น เรียกว่า บาร์บ (Barb) เป็นม้าที่แข็งแรง กะทัดรัด และวิ่งได้ในระยะทางไกล ต่อมาในศตวรรษที่ 7 เมื่ออาหรับมีชัยชนะในภูมิภาคนี้ ได้มีการนำม้าอาหรับเข้ามา ซึ่งถูกนำไปใช้เพื่อการสงครามและมีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่ศาสนาอิสลามเช่นกัน ปัจจุบันในชนบทนั้น ถือว่าการเป็นเจ้าของม้าเป็นการแสดงถึงฐานะที่มั่งมีด้วย มีการนำม้าไปใช้ในงานพิธีและประเพณีสำคัญๆ ของโมร็อกโก โดยเฉพาะในการแสดงที่เรียกว่า แฟนตาเซีย (Fantasias) ซึ่งแสดงถึงความเป็นนักขี่ม้าที่เก่งกาจของเจ้าของ มีการตกแต่งประดับประดาม้าและอานม้าด้วยผ้าปักทอเป็นลวดลายวิจิตรตระการตา ม้าที่ใช้ในงานนี้มีทั้งพันธุ์บาร์บและพันธุ์อาหรับ ต้องมีอายุอย่างน้อย 4 ปีขึ้นไป ผู้ขี่ม้าคือชาวบ้านที่เป็นเจ้าของม้า นิยมแต่งตัวสีขาวทั้งชุด มีผ้าโพกศีรษะ และถือปืนยาวแบบโบราณที่มีลวดลายงดงามคนละกระบอก เมื่อมีการให้สัญญาณ ผู้ขี่จะนำม้าออกวิ่งแบบเรียงหน้ากระดาน เป็นระยะทางไม่เกิน 200 เมตร จนถึงจุดหมาย ผู้นำขี่ม้าจะให้สัญญาณเพื่อยิงปืนขึ้นฟ้าพร้อมๆ กัน นับเป็นประเพณีการแสดงม้าที่ยังคงเป็นเอกลักษณ์สำคัญของชนพื้นเมืองในโมร็อกโก

ตั้งแต่ดิฉันไปใช้ชีวิตอยู่ในโมร็อกโก ได้มีโอกาสไปเยี่ยมเยือนเมืองและเขตต่างๆ ที่มีพวกเบอร์เบอร์อาศัยอยู่ โดยเฉพาะที่บริเวณริมฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เทือกเขารีฟ และเทือกเขาแอตลาส ทำให้เห็นวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชนพื้นเมืองกลุ่มนี้ในถิ่นธรรมชาติของพวกเขา

ระหว่างวันที่ 29 – 31 ตุลาคม ค.ศ. 2006 ดิฉันได้เดินทางไปกับเอกอัครราชทูต ณ กรุงราบัต (นายอัครสิทธิ์ อมาตยกุล) พร้อมด้วยข้าราชการสถานเอกอัครราชทูต ไปยังหมู่บ้านของชนพื้นเมืองเบอร์เบอร์ที่เมืองเบนิ เมลาล (Beni Mellal) และอซิลาล (Azilal) เนื่องจากประเทศไทยโดยสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงราบัต ได้บริจาคเงินเพื่อการติดตั้งปั๊มน้ำและท่อส่งน้ำเพื่อการบริโภคสำหรับหมู่บ้าน Ait El Bakour และ Ait Amou ซึ่งตั้งอยู่บริเวณาเชิงเขาของเทือกเขาแอตลาส เป็นหมู่บ้านที่ห่างไกลความเจริญ และยังไม่มีระบบจ่ายน้ำเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ทั้งนี้ แม้ชาวบ้านจะมีน้ำจากบ่อน้ำบาดาลที่ทางการโมร็อกโกได้ขุดเจาะไว้ ตลอดจนมีน้ำใช้จากเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ที่เมืองอซิลาล แต่พวกเขายังต้องเดินลงจากเขาสูงเป็นระยะทางไกลเพื่อมายังแหล่งน้ำดังกล่าวและตักน้ำขนใส่หลังของลาหรือฬ่อกลับขึ้นไปใช้เป็นประจำทุกวัน การติดตั้งปั๊มน้ำและท่อส่งน้ำนี้จะช่วยให้ชาวบ้านในหมู่บ้านราว 250 ครัวเรือน หรือประมาณ 2,000 คนมีน้ำเข้าตรงถึงบ้านเพื่อใช้สำหรับการบริโภคได้ตลอดไป

การช่วยเหลือของประเทศไทยในครั้งนี้จะมีส่วนช่วยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับโมร็อกโกทั้งในระดับรัฐบาล ท้องถิ่น และประชาชน อีกทั้งเป็นการแสดงไมตรีจิตและความพร้อมของไทยที่จะช่วยสนับสนุนโครงการเพื่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของชาวโมร็อกโก นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมความร่วมมือระดับชุมชนในรูปแบบของการเป็นหุ้นส่วน (partnership) อันจะนำไปสู่การขยายความร่วมมือด้านการพัฒนาอื่นๆ กับโมร็อกโกต่อไป

การไปบริจาคปั๊มน้ำและท่อส่งน้ำครั้งนี้ นายยูเนส ลาราคี้ (Mr. Younes Laraqui) กงสุลกิตติมศักดิ์ของไทยประจำเมืองคาซาบลังกาได้ร่วมเดินทางไปด้วย

คณะของสถานเอกอัครราชทูตออกเดินทางจากกรุงราบัตวันอาทิตย์ที่ 29 ตุลาคม ค.ศ. 2006 โดยทางรถยนต์ ไปทางทิศใต้ ก่อนถึงเมืองคาซาบลังกา แยกต่อลงไปทางเทือกเขาแอตลาสตอนกลาง ตลอดเส้นทางมีภูมิประเทศที่สวยงาม ได้เห็นความเป็นอยู่ของชาวบ้านตามเมืองต่างๆ ที่ผ่านไป ส่วนใหญ่ทำการเกษตรกรรมและเพาะปลูก โดยเฉพาะส้มและมะกอก (Olive trees) พื้นที่มีการชลประทานเข้าอย่างทั่วถึง ลาและฟ่อคือพาหะสำหรับการเดินทางและขนของ นอกจากนี้เรายังได้ผ่านพื้นที่ที่มีการขุดแร่ฟอสเฟสด้วย ทั้งนี้ โมร็อกโกผลิตและส่งออกแร่ฟอสเฟสมากที่สุดประเทศหนึ่งของโลก โดยไทยได้นำเข้าฟอสเฟสจากโมร็อกโกเป็นจำนวนมากเช่นกัน

การเดินทางใช้เวลา 4 ชั่วโมงถึงที่พักที่เมืองอฟูเรอร์ (Afourer) มีเทือกเขาแอตลาสและทุ่งมะกอกเป็นทิวทัศน์สวยงามอยู่ด้านหลังของโรงแรม ต่อมาเวลา 16.00 น. นายลาราคี้ กงสุลกิตติมศักดิ์ฯ ได้นำเอกอัครราชทูตและคณะของเราไปเข้าเยี่ยมคารวะผู้ว่าการมณฑล (Wali) ชื่อนาย โมฮัมเหม็ด ดาร์ดูรี (Mohammed Dardouri) โดยตำแหน่งผู้การมณฑลนี้ได้รับแต่งตั้งจากกษัตริย์โดยตรงเพื่อควบคุมดูแลพื้นที่หลายจังหวัดที่อยู่ในเขตมณฑลซึ่งเรียกว่า Tadla-Azilal โดยมีสำนักงานของผู้ว่าการมณฑลอยู่ที่เมืองเบนิ เมลาล การเข้าเยี่ยมคารวะมีขึ้น ณ ที่พักทางการของผู้ว่าการมณฑล เรียกว่า วิลายา (Wilaya)

ผู้ว่าการมณฑลที่เบนิ เมลาล (คนกลาง) และกงสุลกิตติมศักดิ์ไทย (คนขวา)

ในการหารือ ผู้ว่าการมณฑลได้กล่าวต้อนรับเอกอัครราชทูตฯ และคณะ อีกทั้งขอบคุณประเทศไทยที่ช่วยเหลือในการติดตั้งปั๊มน้ำและท่อส่งน้ำให้กับหมู่บ้านในเขตนี้ ผู้ว่าการมณฑลได้กล่าวสรุปถึงเรื่องราวของเบนิ เมลาล ซึ่งเป็นเมืองหนึ่งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของโมร็อกโก เบนิ เมลาลมีประชากรประมาณ 1.5 ล้านคน มีทั้งที่เป็นชาวอาหรับและเบอร์เบอร์ เป็นเมืองที่ผลิตน้ำและกระแสไฟฟ้าส่งไปตามเมืองสำคัญๆ ถึงร้อยละ 25 ของประเทศ นอกจากนี้ ยังมีผลิตภัณฑ์นมวัวและนมแพะร้อยละ 25 และเนื้อสัตว์ร้อยละ 20 ของประเทศ ผลิตผลทางเกษตรกรรมที่สร้างชื่อเสียงให้มากคือ มะกอก และส้ม แต่ยังขาดการดำเนินการด้านการแปรรูปผลไม้และอาหาร มีเพียงน้ำตาลเท่านั้นที่สามารถผลิตได้จนครบกระบวนการจาก beatroots

เอกอัครราชทูตฯ ได้กล่าวแสดงความขอบคุณในการต้อนรับของผู้ว่าการมณฑล และย้ำถึงความความปรารถนาของไทยที่จะร่วมมือกับโมร็อกโกในทุกระดับ รวมทั้งความพร้อมของไทยในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาประเทศ ซึ่งพระมหากษัตริย์ของไทยได้ทรงมีพระราชดำริในการดำเนินโครงการต่างๆ อย่างมากมาย โดยเฉพาะการจัดการเรื่องน้ำ นอกจากนี้ ไทยยินดีที่จะร่วมมือในด้านการท่องเที่ยวและการแปรรูปผลไม้และอาหาร ทั้งการจัดส่งคณะนักลงทุนไทยมาเยือนโมร็อกโกและเขตนี้ และการจัดให้มีคณะจากฝ่ายโมร็อกโกเดินทางไปดูงานดังกล่าวในประเทศไทยด้วย

หลังจากการเข้าเยี่ยมคารวะผู้ว่าการมณฑล คณะของเราได้ไปชมแหล่งน้ำที่ Ait Asserdoun ซึ่งเป็นน้ำธรรมชาติใต้ดินที่ไหลลงมาจากภูเขาสูง น้ำไหลแรงตลอดปี ดูเหมือนน้ำตก นอกจากนี้เราได้นั่งรถชมตัวเมืองเบนิ เมลาล ซึ่งถือว่าทันสมัยและใหญ่พอควร อยู่เชิงเขาแอตลาสตอนกลาง มีที่ราบกว้างใหญ่ชื่อ ทัดลา (Tadla Plain) เป็นที่เพาะปลูกธัญพืชนานาชนิด ตามประวัติศาสตร์นั้น ก่อนที่อาหรับจะเข้ามาในโมร็อกโก บริเวณนี้เป็นที่อาศัยของชาวเบอร์เบอร์และชาวยิวเป็นส่วนใหญ่ ในสมัยศตวรรษที่ 13 เบนิ เมลาลเป็นเมืองชายแดนสำคัญระหว่างอาณาจักรของราชวงศ์โมร็อกโก คือ เมรินิด (Merinid) แห่งเมืองเฟส กับอัลโมหัด (Almohad) แห่งมาร์ราเกช ในปีค.ศ. 1680 กษัตริย์มูเลย์ อิชมาอิล (Moulay Ismail) ได้สร้างป้อมปราการ (Kasba) ขึ้นที่เบนิ เมลาลแห่งนี้ด้วย เบนิ เมลาลมีธรรมชาติที่สวยงาม เช่น น้ำตก น้ำใต้ดิน ถ้ำ และโกรกธารต่างๆ มีสัตว์อาศัยอยู่มากโดยเฉพาะลิงพันธุ์มาเคย์ (Macaque)

เช้าวันจันทร์ที่ 30 ตุลาคม ค.ศ. 2006 นายลารากี้ กงสุลกิตติมศักดิ์ฯ ได้นำคณะของเราเดินทางไปเมืองอซิลาล (Azilal) คำว่า Azilal เป็นภาษาของเบอร์เบอร์ แปลว่า “ภูเขา” การเดินทางไปอซิลาลเป็นการข้ามเทือกเขาต่างๆ ของแอตลาสที่เหลื่อมทับซ้อนกันอยู่ ภูมิประเทศสวยงามมาก บางตอนเป็นโกรกธารและหุบเขาชัน มีหมู่บ้านของชนพื้นเมืองเบอร์เบอร์ตั้งอยู่เป็นหย่อมๆ ตามเชิงเขาสูงเหล่านั้น ก่อนเข้าเขตอซิลาล ได้มองเห็นเขื่อน Bin el-Ouidane ที่สร้างไว้กักเก็บน้ำ เมื่อถึงหมู่บ้าน Ait El Bakour และ Ait Amou ในเมืองอซิลาล เอกอัครราชทูตฯ และคณะได้ไปสำรวจปั๊มน้ำและท่อส่งน้ำที่ประเทศไทยบริจาคให้ มีความยาวของท่อส่งน้ำรวม 12 กิโลเมตร เพียงพอสำหรับส่งน้ำขึ้นไปยังบ้านต่างๆ บนภูเขา

สูง ในโอกาสนี้มีนายกเทศมนตรีและชาวบ้านมาให้การต้อนรับด้วย หลังจากนั้น เราได้ไปเยี่ยมโรงเรียนของหมู่บ้าน เป็นโรงเรียนระดับประถม มีนักเรียน 35 คน หลายคนต้องเดินทางด้วยเท้าเป็นระยะกว่า 10 กิโลเมตรทุกวันเพื่อมาโรงเรียนแห่งนี้ พวกเราได้แจกจ่ายขนมและเครื่องเขียนให้นักเรียนแต่ละคนด้วย

เอกอัครราชทูตสำรวจท่อส่งน้ำที่จะนำน้ำไปสู่หมู่บ้านบนภูเขาสูง

หลังจากการเยือนหมู่บ้านดังกล่าว นายลารากี้ได้พาคณะของเราลงเรือล่องชมภูมิประเทศในเขื่อน Bin el-Ouidane ซึ่งเป็นเขื่อนที่มีความยาวโดยรวม 935 ฟุต สูง 436 ฟุต มีเนื้อที่ตามพื้นผิวน้ำกว้าง 380,000 ตารางกิโลเมตร เป็นเขื่อนที่ใหญ่ที่สุดในโมร็อกโก มีน้ำไหลมาลงเขื่อนจากแม่น้ำ 2 สายคือ แม่น้ำ Wadi el-Abid และแม่น้ำ Wadi Ahansalt น้ำในเขื่อนไว้ใช้เพื่อการชลประทานและผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังน้ำส่งไปยังเมืองต่างๆ ของโมร็อกโก นับเป็นแหล่งเก็บกักน้ำที่กว้างใหญ่มาก ชาวบ้านจึงเรียกกันว่าทะเลสาบ อยู่ท่ามกลางเทือกเขาแอตลาสที่มีต้นไม้ขึ้นหนาทึบ มีเกาะแก่งและภูเขาใหญ่เล็กกระจัดกระจายอยู่ในเขื่อน เราแล่นเรือชมเขื่อนอยู่ราว 1 ชั่วโมงครึ่ง ได้เห็นบ้านของพวกเบอร์เบอร์ที่ตั้งอยู่บนเขาสูงเป็นระยะๆ มีชาวบ้านจูงลาลงมาตักน้ำ ซักเสื้อผ้าและเล่นน้ำในเขื่อน สิ่งที่น่าสนใจด้วยคือได้เห็นลักษณะทางธรณีวิทยาของเทือกเขาแอตลาสรวมทั้งชั้นของหินและดินชนิดต่างๆ ได้อย่างชัดเจน

เมื่อถึงเวลากลางวัน นายลารากี้ได้พาคณะของเราแล่นเรือข้ามฟากไปยังอีกฝั่งหนึ่งของเขื่อนเพื่อไปร่วมรับประทานอาหารกับผู้แทนของหมู่บ้าน โดยเขาจัดเป็นเต๊นท์แบบดั้งเดิมของเบอร์เบอร์ตั้งอยู่บนหน้าผาสูงของภูเขาลูกหนึ่ง มองออกไปข้างหน้าจนสุดฟ้านั้น คือ น้ำในเขื่อนที่สงบนิ่งเป็นสีฟ้าเข้ม มีทิวทัศน์เป็นเทือกเขาแอตลาสและท้องฟ้าโปร่งสีสดใสปราศจากเมฆ ดูสวยงามราวกับภาพวาด อาหารกลางวันที่เขาจัดไว้ต้อนรับเราเป็นอาหารพื้นเมืองของชนเผ่าเบอร์เบอร์ อร่อยมากจริงๆ

ต่อมาเวลา 15.30 น. นายลารากี้ได้พาเอกอัครราชทูตฯ และคณะเข้าเยี่ยมคารวะผู้ว่าการจังหวัด (Governer) ของอซิลาล (Azilal) คือนายโมฮัมเหม็ด ราชดี อลาอูย์ (Rachdi Alaoui) ที่สำนักงานของผู้ว่าการจังหวัด โดยผู้ว่าการจังหวัดได้กล่าวขอบคุณที่ไทยได้บริจาคปั๊มน้ำและท่อส่งน้ำให้กับหมู่บ้านของอซิลาล ถือเป็นของขวัญสำหรับประชาชนและเป็นสัญลักษณ์สำคัญของความร่วมมืออันดีระหว่างกัน ผู้ว่าการจังหวัดยังได้กล่าวสรุปถึงเรื่องราวของอซิลาล ว่าได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อปีค.ศ. 1975 อยู่ในบริเวณที่มีทั้งแอตลาสสูงและแอตลาสกลางพาดผ่าน ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวเบอร์เบอร์ มีอาชีพหลักทางด้านการเกษตรกรรม หัตถกรรม และการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมน้ำตาล ผลิตภัณฑ์นม และเหมืองแร่ (ฟอสเฟส ตะกั่ว สังกะสี) แม้อซิลาลจะค่อนข้างยากจน แต่มีรายได้จากแหล่งท่องเที่ยวสำคัญอันได้แก่ภูมิประเทศที่สวยงามและน้ำตก Ouzoud ที่มีชื่อเสียงของประเทศ ทั้งนี้ร้อยละ 97 ของเมืองอซิลาลมีไฟฟ้าใช้จากพลังน้ำในเขื่อน Bin el-Ouidane นอกจากนี้ในวันที่ 6 พฤศจิกายน ค.ศ. 2006 จะมีการเปิดถนนสายที่เชื่อมตรงจากเมืองอซิลาลไปยังเมืองวาร์ซาแซท (Ouazazette) อันเป็นเมืองสำคัญทางใต้เป็นระยะทางถึง 230 กิโลเมตรด้วย เส้นทางนี้จะช่วยเรื่องการค้าและการท่องเที่ยวของเมืองทั้งสองได้เป็นอย่างดี

ในโอกาสนี้ เอกอัครราชทูตฯ ได้กล่าวแสดงความยินดีที่ไทยได้ร่วมบริจาคปั๊มน้ำและท่อส่งน้ำดังกล่าวซึ่งจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อประชาชนในหมู่บ้านของเมืองอซิลาล เอกอัครราชทูตฯ ยังได้ย้ำถึงความต้องการของไทยที่จะร่วมมือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในด้านการพัฒนาประเทศกับโมร็อกโก อีกทั้งไทยเองก็พร้อมที่จะเรียนรู้จากโมร็อกโกด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ยังหวังว่าไทยกับโมร็อกโกจะมีการค้าและการลงทุนระหว่างกันมากขึ้น ขณะนี้ได้มีความพยายามเพื่อส่งเสริมเรื่องอาหารไทยและ Spa ซึ่งเชื่อว่าจะมีส่วนช่วยในด้านการท่องเที่ยวให้กับโมร็อกโกด้วย

หลังจากการเข้าพบผู้ว่าการจังหวัดแล้ว คณะของเราได้เดินทางต่อออกไปเพื่อแวะชมน้ำตกอูซุด (Cascades d'Ouzoud) ซึ่งอยู่ห่างจากอซิลาลประมาณ 35 กิโลเมตรโดยมีเจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวของอซิลาลเป็นผู้นำไป รถของเราแล่นรถผ่านภูมิประเทศที่งดงามของเทือกเขาแอตลาส เมื่อเดินทางถึง เรามีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นพาชมน้ำตกอูซุด (Ouzoud) คำว่า Ouzoud เป็นภาษาของเบอร์เบอร์ แปลว่า "มะกอก" เพราะอซิลาลเป็นแหล่งของการปลูกต้นมะกอกทั้งสิ้น น้ำตกอูซุดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามที่สุดแห่งหนึ่งของโมร็อกโก เป็นน้ำตกที่สูงถึง 328 ฟุต หน้าผาของน้ำตกเป็นภูเขาหินสีแดง น้ำตกไหลลงไปยังหุบเขาที่ชื่อ Wadi el-Abid

คณะเดินทางกลับกรุงราบัตในวันอังคารที่ 31 ตุลาคม ค.ศ. 2006 ซึ่งระหว่างทางได้แวะชมป้อมปราการ (Kasba) ที่เมืองทัดลา เรียกว่า Kasba Tadla สร้างในสมัยกษัตริย์มูเลย์ อิชมาอิล เมื่อศตวรรษที่ 17 ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องปรามการก่อกบฏจากชนเผ่าต่างๆ กษัตริย์มูเลย์ อิชมาอิลจึงได้ทรงแต่งตั้งให้พระราชโอรสเป็นผู้ว่าการจังหวัดแห่งนี้ โดยพระราชโอรสพระองค์นี้ก็ได้ทรงสร้างป้อมปราการเพิ่มเติมต่อจากที่พระราชบิดาได้ทรงสร้างไว้ด้วย กลายเป็นป้อมปราการที่มีกำแพงสองชั้น ล้อมรอบเมือง พระราชวัง

สุเหร่า และโรงเก็บธัญพืชอยู่ภายใน ส่วนด้านนอกกำแพงของป้อมปราการมีสะพานเก่าแก่ข้ามแม่น้ำ Wadi Oum er-Rbia นับเป็นเอกลักษณ์สำคัญของเขตนี้

นี่คือเรื่องราวของอารยธรรมโบราณและชนพื้นเมืองดั้งเดิมของโมร็อกโกที่ได้นำมาเสนอในคราวนี้ ยังมีเรื่องน่าสนใจอีกมากเกี่ยวกับประเทศโมร็อกโก รวมทั้งเรื่องของศิลปะและวัฒนธรรมอันหลากหลาย ตลอดจนสถานที่ที่น่าสนใจต่างๆ ขอได้โปรดติดตามกันต่อไป.....สวัสดีค่ะ

หนังสืออ้างอิง

1. DK Eyewitness Travel Guides : Morocco. London : Dorling Kindersley Limited, 2004

2. Ellingham, Mark; and Hamish Brown, Daniel Jacobs, Shaun Mcveigh. The Rough Guide To Morocco.
(seventh edition) New York : Rough Guides, 2004

3. Arthaud, B.; and Francois Garrigue. Enchanted Morocco. Bellegarde : S.A.D.A.G. Press. 1967

4. Coulson, David; and Alec Campbell. African Rock Art : Paintings and Engravings on Stone. New York : Harry N. Abrams, Inc., Publishers. 2001

5. Bahn, Paul G. The Atlas of World Archaeology. London : The Brown Reference Group plc. 2000

6. Spring, Christopher; and Julie Hudson. North African Textile. Washington D.C. : Smithsonian Institution Press. 1995

7. "Among the Berbers" by Jeffrey Tayler. National Georgraphic Magazine. January 2005

8. รีดเดอร์ส ไดเจสท์ **สารานุกรมประวัติศาสตร์โลก** กรุงเทพฯ : บริษัทรีดเดอร์ส ไทเจสท์ (ประเทศไทย) จำกัด พ.ศ. 2549

9. "Berber" Microsoft® Encarta® 98 Encyclopedia. © 1993-1997 Microsoft Corporation (CD-ROM)

พรมและผ้าทอของเบอร์เบอร์

การแสดงขี่ม้า (Fantasias) **ของโมร็อกโก**

มะกอกนานาชนิด

ชาวบ้านตักน้ำในเขื่อน Bin el-Ouidane **มีเทือกเขาแอตลาสเป็นทิวทัศน์เบื้องหลัง**

น้ำตก Ouzoud

เอกอัครราชทูตและคณะเยี่ยมโรงเรียนในหมู่บ้านเบอร์เบอร์

หมู่บ้านริมเขื่อน Bin el-Ouidane **ที่ไทยให้ความช่วยเหลือ**

ฟุตบอลกับการเมืองและการทูต

ปรีชาญาณ วงศ์อรุณ*

ในหน้าประวัติศาสตร์ของการเมืองระหว่างประเทศและการทูต มีส่วนหนึ่งที่กีฬาฟุตบอลได้เข้ามามีส่วนในการ “เปิดฟ้า” หรือ “เคลื่อนเมฆ” บรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การถูกใช้เป็นสื่อเป็นปัจจัยปรับปรุง เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในระดับต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ในแต่ละกรณี

ย้อนไปในช่วงสงครามโลก ฟุตบอลกลายเป็นหนึ่งในเครื่องมือทางการเมืองและการทูตที่เรียกได้ว่ามีประสิทธิภาพมากที่สุด มุสโสลินีแห่งอิตาลี ฮิตเลอร์แห่งเยอรมนีและนายพลฟรังโกแห่งสเปนล้วนเป็นผู้นำที่ไม่ได้มีพื้นฐานเป็นนักฟุตบอลหรือชื่นชอบคลั่งไคล้เกมฟุตบอล แต่เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงพลังของเกมฟุตบอลที่มีต่อการเมืองทั้งในและระหว่างประเทศ

ฟุตบอลกับมุสโสลินี

ภายใต้การปกครองของมุสโสลินี อิตาลีประสบความสำเร็จเป็นแชมป์ฟุตบอลโลกถึงสองสมัยในยุคช่วงทศวรรษที่ 1930 ส่งผลในการสร้างกระแสนิยมในตัวเขาให้แพร่ขยายไปทั่วอิตาลี สโมสรลาซิโอซึ่งตั้งอยู่ในกรุงโรมกลายเป็นสโมสรที่ได้รับการสนับสนุนจากมุสโสลินีมากที่สุด เหนือทีมปฏิปักษ์ร่วมเมืองหลวงอย่างสโมสรโรม่าซึ่งถือเป็นฐานประจำของชาวอิตาเลี่ยนเชื้อสายยิว อิทธิพลของระบบฟาสซิสต์ได้ถูกประยุกต์ปรับใช้ผ่านกระแสชาตินิยม ทำให้ลาซิโอกลายเป็นสโมสรที่ได้ชื่อว่าชาตินิยมเหยียดผิวมากที่สุดทีมหนึ่งในฟุตบอลกัลโช่ซีรีย์อาร์ปัจจุบัน

ฟุตบอลกับฮิตเลอร์

ในยุคเดียวกันนั้น ความยิ่งใหญ่ของชาติเยอรมนีทางด้านการทหารและเศรษฐกิจนั้นก็คือมหาอำนาจแห่งยุโรป แต่ในเรื่องของเกมกีฬาฟุตบอลแล้ว ทีมชาติเยอรมันเป็นเพียงไม้ประดับหนึ่งเท่านั้น เป้าหมายหนึ่งของฮิตเลอร์คือการผลักดันและสร้างให้ชาติเยอรมนีเป็นเลิศในทุกด้าน ซึ่งรวมไปถึงในเรื่องของเกมฟุตบอล ที่ทีมเยอรมันค่อนข้างจะล้าหลังทีมในยุโรปอื่นๆ

ครั้งหนึ่งก่อนหน้าที่จะมีการรวมสร้างชาติเยอรมนีเป็นครั้งแรกในปี 1781 ออสเตรียเคยเป็นหนึ่งในมหาอำนาจยุโรปทางทหารและการเมือง แต่ในยุคสงครามโลกออสเตรียหลงเหลืออิทธิพลของความเป็นมหาอำนาจลูกหนังในยุโรปเท่านั้น ซึ่งถือเป็นสิ่งเดียวที่เรียกได้ว่าออสเตรียในยุคทศวรรษที่ 1930 มีเหนือกว่าเยอรมนี

ข้อเท็จจริงประการหนึ่งก็คือ ไม่นานหลังจากที่เยอรมนีบุกรุกและผนวกเอาออสเตรียเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรนาซีในปี 1936 แล้ว ทีมชาติออสเตรียก็ถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่ง เพื่อยกระดับมาตรฐานของทีมชาติเยอรมัน นักเตะทีมชาติเยอรมันกว่าครึ่งหนึ่งจึงเป็นนักเตะออสเตรียนที่ต้องจำใจยินยอมภายใต้อำนาจบังคับคุกคามของฮิตเลอร์

ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นก็คือการที่ฮิตเลอร์อาศัยเกมฟุตบอลเป็นเครื่องมือรับรองความชอบธรรมของฮิตเลอร์ในทางการทูตและรับรองการยึดครองออสเตรีย (โดยพฤตินัย) โดยการเชิญทีมชาติอังกฤษให้มาแข่งขันกระชับมิตรกับทีมชาติเยอรมันยุคใหม่ ผลชนะของการแข่งขันไม่ใช่สิ่งสำคัญ แต่การที่ทีมชาติอังกฤษเดินทางไปแข่งกระชับมิตรกับทีมชาติเยอรมันถึงกรุงเบอร์ลิน นั่นคือสัญญลักษณ์แห่งชัยชนะทางการทูตสำหรับฮิตเลอร์ ที่สำคัญไปกว่านั้นก็คือ การที่นักฟุตบอลอังกฤษทั้งสิบเอ็ดคนพร้อมใจกันแสดงความเคารพเพลงชาติเยอรมันด้วยท่าวันทยาหัตแบบนาซีก่อนที่เกมการแข่งขันจะเริ่มต้นขึ้น การกระทำดังกล่าวก็เป็นเสมือนการรับรองระบบการปกครองของนาซีนั่นเอง

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองพร้อมกับการพ่ายแพ้ทางทหารของกองทัพนาซีและฮิตเลอร์ ฐานะทางการทูตของเยอรมนีอยู่ในระดับที่ย่ำแย่อย่างมาก และเป็นอีกครั้งหนึ่งที่เกมฟุตบอลถูกเลือกใช้ให้เป็นเครื่องมือและสัญญลักษณ์ทางการทูต

ประเทศเล็กอย่างไอร์แลนด์ได้ชื่อว่าเป็นประเทศต้นๆ ในยุโรปที่เปิดฟ้าและหยิบยื่นไมตรีน้ำใจทางการทูตในยามที่เยอรมนีต้องการเป็นที่สุดเมื่อทีมชาติไอร์แลนด์ตัดสินใจเดินทางไปแข่งขันฟุตบอลนัดมิตรภาพกับทีมชาติเยอรมัน ผลชนะไม่ได้มีความหมายอย่างมากมาย แต่เป็นความสำคัญทางการทูตต่างหากที่เหนือสิ่งอื่นใดทั้งหมด เป็นสัญญลักษณ์ทางการทูตที่สื่อให้โลกเห็นว่า เยอรมนีหลังสงครามโลกครั้งที่สองไม่ได้ถูกตัดขาดทางการทูตอย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะจากประเทศในยุโรป

หลังจากนั้นมา ว่ากันว่า เยอรมนีตัดสินใจตอบแทนน้ำใจของไอร์แลนด์ที่ดำรงฐานะความเป็นกลางทางการเมืองในช่วงระหว่างสงคราม ไม่ได้เป็นเรื่องของเงินทองหรือความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ แต่โดยอาศัยผ่านทางสัญญลักษณ์ที่มีความหมายอย่างยิ่ง เราจะเห็นได้ว่า ทีมชาติเยอรมันสวมเสื้อสีเขียวในเกมเยือนเสมอ หรือในเกมการแข่งขันที่ไม่สามารถสวมใส่เสื้อสีขาวประจำทีมได้ เหตุที่เลือกสีเขียวก็เพราะสีเขียวเป็นสีประจำชาติของไอร์แลนด์ อย่างน้อยเพื่อบ่งบอกว่าเยอรมนีซาบซึ้งและเป็นหนี้บุญคุณทางการทูตต่อไอร์แลนด์อย่างใหญ่หลวง

ฟุตบอลในสเปน

หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ชื่อของนายพลฟรังโกแห่งสเปนก็เป็นที่รู้จักมักคุ้นเป็นอย่างดีในวงการภาคพื้นยุโรป เพราะนายพลฟรังโกคือผู้นำเผด็จการคนสุดท้ายของ

สเปนและยุโรปตะวันตกในยุคศตวรรษที่ 20 ที่รวบยึดครองอำนาจการปกครองยาวนานกว่า 36 ปี เป็นผู้นำที่ก่อให้เกิดกระแสการต่อต้านและสงครามการเมืองในสเปนซึ่งได้คร่าที่ชีวิตผู้คนมากกว่าสองแสนคน

เช่นเดียวกับมุสโสลีนีและฮิตเลอร์ นายพลฟรังโกใช้เกมฟุตบอลเป็นเครื่องมือสำคัญทางการเมืองในการสร้างความนิยมให้กับตัวเองและต่อสู้กับฝ่ายตรงข้าม และนี่คือจุดกำเนิดของความขัดแย้งระหว่างอำนาจเผด็จการกับฝ่ายต่อต้านที่แสดงผ่านทางสื่อเกมฟุตบอล เป็นจุดแรกเริ่มของความเป็นปฏิปักษ์ระหว่างทีมเรียลแมดริดกับทีมบาร์เซโลน่า

แมดริดเป็นเมืองหลวงและที่ตั้งของรัฐบาล ทีมสโมสรเรียลแมดริดจึงกลายเป็นทีมฟุตบอลเสมือนหนึ่งเป็นตัวแทนของรัฐบาลไปโดยปริยาย บ่อยครั้งที่ความสำเร็จในเชิงลูกหนังจึงถูกใช้ให้เป็นสื่อสัญญลักษณ์บ่งบอกถึงชัยชนะเหนือฝ่ายตรงข้าม (ทางการเมือง) ไปอย่างไม่น่าเชื่อ ชื่อเสียงเรียงนามของดิ-สเตฟาโนนั้นยืนอยู่ในระดับระนาบเดียวกันกับเปเล่หรือโยฮัย ครัยท์ แต่ดิ-สเตฟาโนคือวีรบุรุษนักฟุตบอลที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของสโมสรเรียลแมดริด คือนักเตะที่ทรงอิทธิพลที่สุดที่พาทีมเรียลแมดริดคว้าแชมป์ยุโรปห้าสมัยติดต่อกัน ในช่วงคาบเกี่ยวของทศวรรษที่ 50 และ 60 เพราะก่อนหน้านั้น เรียลแมดริดล้มเหลวไม่สามารถคว้าชัยชนะได้เลยเป็นเวลากว่าทศวรรษ

ความล้มเหลวของทีมเรียลแมดริดจึงถูกตีความให้เป็นความล้มเหลวส่วนหนึ่งของนายพลฟรังโก และเป็นสิ่งที่ไม่อาจยอมรับได้สำหรับผู้นำเผด็จการอย่างนายพลฟรังโก เพราะความสำเร็จทางลูกหนังของบาร์เซโลน่าคือสัญญลักษณ์แห่งชัยชนะของฝ่ายริพับริกันที่ต่อต้านรัฐบาล ว่ากันว่า นายพลฟรังโกได้ใช้อำนาจทางเมืองแทรกแซงเกมลูกหนังของสเปน ด้วยเป้าหมายประการเดียวก็คือความยิ่งใหญ่ของทีมเรียลแมดริด แม้กระทั่งการบีบบังคับดึงตัวเอาดิ- สเตฟาโนที่เพิ่งเซ็นสัญญาร่วมทีมบาร์เซโลน่ามาสังกัดทีมเรียลแมดริด

ไม่มีครั้งใดในประวัติศาสตร์ของสโมสรบาร์เซโลน่าที่ฝูงชนจะแออัดยัดเยียดและแสดงออกซึ่งอารมณ์อย่างดีใจสุดซึ้งมากเท่ากับเหตุการณ์การแข่งขันระหว่างเรียลแมดริดและบาร์เซโลน่าในปลายปี 1975 ภายหลังการอสัญกรรมของนายพลฟรังโกเพียงไม่กี่เดือน ชัยชนะเหนือทีมเรียลแมดริดย่อมมีความสำคัญ แต่การสิ้นสุดของระบบเผด็จการทางทหารภายใต้การนำของนายพลฟรังโกมีความหมายเหนือสิ่งอื่นใดทั้งหมด

ข้ามเขตพรมแดนออกไป นายพลฟรังโกยังใช้เกมฟุตบอลเป็นเครื่องมือสำคัญทางการเมืองการทูตขับเคียวกับระบบคอมมิวนิสต์ การแข่งขันฟุตบอลระหว่างทีมชาติสเปนและทีมชาติของอดีตสหภาพโซเวียตในช่วงนั้น จึงมีความหมายมากกว่าการแข่งขันในเกมฟุตบอล และนี่คือเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทีมชาติสเปนถอนตัวจากการแข่งขันฟุตบอลชิงแชมป์ยุโรป

รอบรองชนะเลิศเมื่อปี 1960 เพราะคู่แข่งขันคืออดีตสหภาพโซเวียต อีกสี่ปีต่อมา การแข่งขันฟุตบอล
ชิงแชมป์ยุโรปที่สเปนเป็นเจ้าภาพ จึงได้รับความสนใจจากบรรดาผู้เกี่ยวข้องทางการเมืองระหว่างประเทศในช่วงนั้นไม่น้อย เกมนัดชิงชนะเลิศระหว่างทีมชาติสเปนกับทีมชาติของอดีตสหภาพโซเวียตจึงดุเดือดเร้าใจ เพราะมีเรื่องของความรู้สึกว่าเป็นการทำสงครามตัวแทนระหว่างลัทธิคอมมิวนิสต์กับระบบฟาสซิสต์นั่นเอง

เพราะเรียลแมดริดคือสโมสรที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในยุโรป จึงถูกใช้ให้เป็นแม่เหล็กดึงดูดนักเตะจากหลังม่านเหล็กภายใต้การปกครองของนายพลฟรังโก เรียลแมดริดได้เปิดกว้างเป็นแหล่งรองรับนักเตะฝีเท้าดีจำนวนไม่น้อยจากทั้งอดีตสหภาพโซเวียตและประเทศในยุโรปตะวันออกที่ตัดสินใจหนีลี้ภัยคอมมิวนิสต์

การจากไปของนายพลฟรังโกนำมาซึ่งการเมืองยุคใหม่และเป็นก้าวแรกที่ผลักดันให้สเปนได้รับการยอมรับให้เป็นสมาชิกของประชาคมยุโรปในเวลาต่อมา แต่ไม่น่าเชื่อว่า อิทธิพลมรดกของนายพลฟรังโกกลับยังปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในวงการฟุตบอลของสเปนปัจจุบัน ถึงแม้ว่าสเปนได้เปลี่ยนแปลงระบบการเมืองการปกครองให้เป็นประชาธิปไตยอย่างเต็มรูปเหมือนอย่างประเทศยุโรปประวันตกอื่นก็ตาม

มีธรรมเนียมปฏิบัติในวงการการเมืองสเปนประการหนึ่งก็คือ คนที่ก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศจะต้องเปิดตัวเป็นผู้สนับสนุนทีมเรียลแมดริด นี่คือธรรมเนียมปฏิบัติที่ไม่ได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรแต่ยึดถือปฏิบัติกันมา

ก่อนหน้าเหตุการณ์ก่อการร้ายโศกนาฏกรรมวางระเบิดรถไฟที่กรุงมาดริดและการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2547 อดีตนายกรัฐมนตรีโฮเซ่ มาเรีย อัสนาร์ก็เพิ่งเปิดทำเนียบเชื้อเชิญนักเตะทีมเรียลแมดริดให้ร่วมรับประทานอาหาร (จนดูเหมือน) อย่างเป็นทางการ

ฟุตบอล ประชาชน และการเมืองระหว่างประเทศ

มีหลายกรณีที่เกมฟุตบอลได้เข้าไปมีส่วนในความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศให้ดีขึ้นหรือเลวร้ายลง ในกรณีของญี่ปุ่นกับบราซิลและกรณีของเยอรมนีกับตุรกีเป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดว่า เกมฟุตบอลทำให้คนญี่ปุ่นและคนบราซิลมีทัศนคติและความรู้สึกที่ดีต่อกัน ใครจะรู้ว่าความรู้สึกเป็นมิตรนี่เองที่อาจทำให้ญี่ปุ่นกับบราซิลกลายเป็นพันธมิตรที่แนบแน่นก็ได้หากวันหนึ่งทั้งสองประเทศได้รับการรับรองให้เป็นคณะมนตรีถาวรด้านความมั่นคงภายใต้โครงสร้างใหม่ขององค์การสหประชาชาติ

ในกรณีของเยอรมนีกับตุรกีนั้น ที่เห็นได้ชัด ฟุตบอลมีส่วนทำให้คนเยอรมันเชื้อสายตุรกีกว่าสามล้านคนในเยอรมนีมีความรู้สึกที่ดีต่อประเทศเยอรมนีมากขึ้น และอาจเป็นการปูพื้นฐาน

ที่สำคัญยิ่งสำหรับเยอรมนีหากตุรกีได้รับการรับรองให้เป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป เนื่องจากภายใต้โครงสร้างกระบวนการตัดสินใจของสหภาพยุโรปนั้น
ขนาดของประเทศมีผลต่อสัดส่วนและกลไก
อำนาจในการกำหนดนโยบายของสหภาพยุโรป การที่ตุรกีมีประชากรมากกว่าฝรั่งเศสและอังกฤษ หากตุรกีได้เข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป ตุรกีจะกลายเป็นประเทศสมาชิกที่มีขนาดใหญ่ที่สุดเป็นอันดับสองรองจากเยอรมนี และเมื่อนั้น การถ่วงดุลอำนาจภายในสหภาพยุโรปย่อมต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ทุกวันนี้ ตุรกีมีความภาคภูมิใจอย่างมากที่สโมสรกาลาตาซาไรย์ของตุรกีสามารถคว้าแชมป์วินเนอร์คัพเหนือทีมอาร์เซนัลเมื่อหลายปีก่อนได้สำเร็จ ชัยชนะในวันนั้นมีความหมายต่อตุรกีเป็นอย่างมาก เพราะเป็นดุจสัญญลักษณ์ของการเป็นแชมป์ยุโรปและเป็นคำยืนยันว่าตุรกีเป็นยูโรเปี้ยนเช่นกัน

คุณสมบัติประการหนึ่งของการเป็นผู้นำของประเทศในยุโรปตะวันตกก็คือ ความรู้ความสนใจในเกมฟุตบอล โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของเยอรมนี แม้แต่ที่ฝรั่งเศสในเกมฟุตบอลนัดชิงชนะเลิศยูเอฟ่าแชมป์เปี้ยนลีกระหว่างทีมเปอร์โตกับทีมโมนาโค นายกรัฐมนตรีของฝรั่งเศสก็ยังปลีกตัวไปเชียร์ทีมโมนาโคเป็นการส่วนตัวในฐานะผู้ชมธรรมดาคนหนึ่ง หรือแม้แต่ที่จีน ผู้นำที่ยิ่งใหญ่อย่างเติ้งเสี่ยวผิงก็พิสมัยหลงใหลในเกมฟุตบอลเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะฟุตบอลอังกฤษ ทั้งที่เคยใช้ชีวิตร่ำเรียนหนังสือที่ประเทศฝรั่งเศส หลงใหลชนิดที่กล่าวขานกันว่าไม่ขอรับแขกบ้านแขกเมืองในช่วงที่มีการถ่ายทอดฟุตบอลนัดสำคัญ ในวงการเมืองรัสเซียก็เช่นกัน เป็นที่รู้กันว่าบอริส เยลซินคือแฟนคนหนึ่งของสโมสรซีเอสเค มอสโคว์

ทัศนคติและความรู้สึกที่มีต่อคนอีกชาติหนึ่งนั้น คือปัจจัยที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในทางกลับกัน ก็ย่อมมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทวิภาคี ความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อกันระหว่างอังกฤษกับอาร์เจนตินา หรือระหว่างเยอรมนีกับเนเธอร์แลนด์นั้นไม่ได้ถือเป็นความลับประการใด ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบัน แทบจะเป็นไปไม่ได้ที่จะเห็นคู่ปฏิปักษ์ทำสงครามสู้รบกันอีก แต่ในขณะเดียวกัน ไม่ได้มีกฎกติกาข้อห้ามจากฟีฟ่าในการแสดงออกซึ่งความรู้สึกดังกล่าวผ่านทางเกมฟุตบอล

ในการแข่งขันฟุตบอลโลกนัดชิงชนะเลิศที่เยอรมนีในปี 1974 ถือได้ว่ามีความหมายอย่างมากสำหรับนักเตะทีมชาติฮอลแลนด์ในยุคของโยฮันท์ ครัยท์ และชาวดัชท์ทั้งประเทศ เพราะหากสามารถเอาชนะทีมชาติเยอรมันในถิ่นของเยอรมนีได้แล้ว จะมีผลทางจิตวิทยาอย่างมหาศาลต่อชาวดัชท์ เพราะการถูกรุกรานและยึดครองโดยกองทัพนาซีในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองนั้น เป็นความขมขื่นที่สุดสำหรับประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างเยอรมนีและเนเธอร์แลนด์ และเป็นความทรงจำที่ยังคุกรุ่นอยู่ถึงแม้เวลาจะผ่านไปกว่าหกสิบปีแล้ว

ในอีกมุมหนึ่ง กรณีของสหรัฐและอิหร่านเป็นตัวอย่างหนึ่งของการพยายามใช้เกม

ฟุตบอลเพื่อรื้อฟื้นความสัมพันธ์ทางการทูตที่ถูกตัดขาดมากว่าสองทศวรรษแล้ว ด้วยความหวังที่จะเจริญรอยตามความสำเร็จของการทูตปิงปองระหว่างสหรัฐกับจีนเมื่อสามทศวรรษก่อน ใครจะรู้ว่ามีความพยายามเจรจาประนีประนอมมากมายเพียงไรกว่าที่จะมีภาพของนักเตะทีมชาติสหรัฐและอิหร่านยืนถ่ายภาพหมู่ร่วมกันในเกมการแข่งขันฟุตบอลโลกที่ฝรั่งเศสเมื่อหกปีก่อน ความพยายามนี้ได้รับการสนับสนุนจากอดีตประธานาธิบดีบิล คลินตันอย่างเปิดเผย

สำหรับประเทศที่เพิ่งได้รับการเอกราชหรือก่อตั้งใหม่แล้ว การได้รับการรับรองจากมวลสมาชิกในองค์การสหประชาชาติถือเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญสูงสุด และมีบางประเทศใช้เกมฟุตบอลเป็นเวทีของการแสดงฐานะความเป็นเอกราช การคว้าตำแหน่งที่สามในการแข่งขันฟุตบอลโลกที่ฝรั่งเศสในปี 1998 สำหรับประเทศเกิดใหม่อย่างโครเอเชียที่เพิ่งแยกตัวออกมาจากยูโกสลาเวียได้ไม่นานเป็นกรณีที่ว่านี้ ชัยชนะในวันนั้นเป็นดัชนีบ่งบอกถึงความสำเร็จ ทำให้ประชาคมโลกได้รู้จักชื่อของ "โครเอเชีย" ในภาพพจน์ใหม่เป็นที่รู้จักของประชาคมโลกในวงกว้าง และแน่นอนที่สุดเป็นภาพพจน์ที่ดีของประเทศด้วย ทุกวันนี้ โครเอเชียกลายเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตทางด้านภาคการท่องเที่ยวมากที่สุดประเทศหนึ่งในยุโรปตะวันออก โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวจากยุโรปตะวันตกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

สนามฟุตบอลยังถูกใช้เป็นสถานที่สำหรับสะท้อนการเมืองในประเทศอีกด้วย ภาพที่อดีตประธานาธิบดีผิวดำคนแรกของแอฟริกา นายเนลสัน เมนเดลล่า ชูถ้วยแชมป์หลังจากทราบคำประกาศที่ให้แอฟริกาใต้เป็นชาติแอฟริกาชาติแรกที่ได้จัดฟุตบอลโลก มีความหมายเป็นอย่างยิ่ง เพราะบุคคลที่เคียงข้างซ้ายขวาของเมนเดลล่า คนหนึ่งคือสาธุคุณเดสม่อน ตูตู อีกคนหนึ่งคืออดีตประธานาธิบดีผิวขาวคนสุดท้ายในระบบเหยียดผิวของแอฟริกาใต้นามพี ดับบิว โบธ่า ภาพของผู้นำ
ทั้งสามคนที่ยืนเคียงข้างร่วมกันในวันนั้นเป็นสัญญลักษณ์สะท้อนถึงความร่วมมือร่วมแรงอย่างแข็งขัน โดยไม่นำพาสีผิวและอดีตอันขมขื่น เพื่อเป้าหมายร่วมกันคือการผลักดันให้แอฟริกาใต้ได้รับเกียรติในครั้งนี้ ว่ากันว่านี่คือภาระกิจสุดท้ายที่เนสสัน เมนเดลล่าปรารถนาและดำเนินการให้กับประเทศของตน

ครั้งหนึ่ง เลขาธิการองค์การสหประชาชาติเคยกล่าวว่า เกมการแข่งขันฟุตบอลระหว่างทีมชาติอิสราเอลและทีมชาติปาเลสไตน์ ณ สนามหน้าตึกสำนักงานใหญ่สหประชาชาติในนครนิวยอร์คคือ สัญญลักษณ์ที่จะบ่งบอกถึงสันติภาพที่แท้จริงระหว่างสองประเทศนี้

ในอีกด้านหนึ่ง ดาร์บี้แมทช์คู่สำคัญในโลกลูกหนังอย่างเช่นในอาร์เจนตินาระหว่างทีมริเวอร์เพลทและโบคา จูเนียร์ซึ่งเป็นทีมรักทีมกำเนิดของดีโก้ มาราโดน่า ก็สะท้อนถึงความเป็นปฏิปักษ์ระหว่างทีมที่เป็นตัวแทนทางสังคมของคนรวยกับคนจน ดาร์บี้แมทช์ระหว่างเรียลแมดริดกับบาร์เซโลน่า หรือระหว่างทีมลาซิโอกับโรม่าในอิตาลีก็เป็นการต่อสู้ของตัวแทนฝ่ายรัฐบาล

กับฝ่ายต่อต้านอำนาจรัฐเผด็จการ

เกมฟุตบอลยังมีส่วนเปลี่ยนแปลงความคิดของคนในสังคมนั้นๆ ได้อีกด้วย เมื่อหลายปีก่อน อาดัม ครอเซียร์ เลขาธิการสมาคมฟุตบอลอังกฤษต้องฝ่าฟันกับกระแสต่อต้านความคิดที่จะให้คนต่างชาติเข้าเป็นผู้จัดการทีมชาติอังกฤษ กระแสต่อต้านรุนแรงมีในทุกกลุ่มชนทั่วประเทศด้วยเหตุผลสุดโต่งที่มองว่าเป็นเรื่องของการเสียอำนาจอธิปไตยกับการให้คนต่างชาติมาชี้นำคนอังกฤษ คนอังกฤษถือว่าผู้จัดการทีมชาติฟุตบอลอังกฤษคือบุคคลที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับสองของประเทศรองจากนายกรัฐมนตรีก็ว่าได้ แต่ครอเซียร์ก็เชื่อมั่นว่า การแต่งตั้งสเวน อิริคสันเป็นความจำเป็นและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อวงการฟุตบอลอังกฤษ เวลาผ่านไปกับผลสำเร็จที่มองเห็นอย่างชัดเจนต่อวงการฟุตบอลอังกฤษ ทำให้ความคิดของคนอังกฤษเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง

จากกระแสคัดค้านกลายเป็นสนับสนุนเรียกร้องให้อิริคสันอยู่ในตำแหน่งต่อไปเรื่อยๆ (ก่อนหน้าการแข่งขันฟุตบอลชิงแชมป์ยุโรปที่โปรตุเกส) ที่น่าสนใจก็คือ บรรดาพวกฮูลิแกนทั้งหลายรับฟังและมักจะปฏิบัติตามคำพูดของอิริคสัน ไม่ใช่คำพูดของนายกรัฐมนตรีหรือเดวิด เบกแฮม เครดิตทั้งหลายคงต้องยกให้กับครอเซียร์ในฐานะผู้บริหารสูงสุดของเอฟเออังกฤษในเวลานั้นที่กล้าตัดสินใจและยืนยันเชื่อมั่นในความคิดเดิมของตน หากอาดัมทำตามเสียงคัดค้านของคนอังกฤษในเวลานั้น ทีมชาติอังกฤษคงไม่ได้พัฒนาขึ้นมาอีกระดับหนึ่งอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

ในทางกลับกัน ความไม่โปร่งใสของเจ้าภาพในการแข่งขันฟุตบอลโลกที่อังกฤษเมื่อปี 1966 นั้น ก่อให้เกิดความเสียหายทางการทูตระหว่างอังกฤษกับหลายประเทศในลาตินอเมริกาอย่างไม่น่าจะเกิดขึ้น จนถึงขั้นมีการยื่นหนังสือประท้วงทางการทูต ความไม่พึงพอใจดังกล่าวยังมีอิทธิพลและเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้อังกฤษขาดพันธมิตร ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประเทศลาตินอเมริกาในการสมัครแข่งขันเป็นเจ้าภาพฟุตบอลโลกปี 2006 ด้วย

ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นมุมมองจากแฟนฟุตบอลคนหนึ่ง ท่านใดอ่านแล้ว มีข้อคิดเห็นอยากแลกเปลี่ยนกัน ขอเชิญอีเมล์มาคุยกันได้ที่ preechayana@yahoo.com

---

** ดร. ปรีชาญาณ วงศ์อรุณ สถาบันเยอรมันศึกษา มหาวิทยาลัยเบอร์มิ่งแฮม ประเทศอังกฤษ อีเมล์: preechayana@yahoo.com*

คาร์เมน

วนิดา คุตตวัส

Femme fatale (ฟัม ฟะทัล) เป็นภาษาฝรั่งเศส หมายถึงหญิงงามมากเสน่ห์ที่ทำให้ชายหลงใหล แต่ก็ทำให้ชายนั้นต้องพบกับเคราะห์กรรมความยุ่งยากและมีแต่ความทุกข์ "คาร์เมน" เป็นชื่อของ femme fatale ที่ทั่วโลกรู้จัก ในฐานะสาวงาม ใจโลเล ที่นำความทุกข์มาสู่ชายที่หลงรัก เหมือนกับหญิงงามทั้งหลายในวรรณกรรมที่มักถูกปรามาสว่าเป็นหญิงร้ายทำลายชาย เช่นนางโมรา หรือ กากีของไทย

สำหรับคาร์เมนที่เรารู้จักคุ้นเคยจากบทอุปรากรลือชื่อ ผลงานของ จอร์จ บีเซต์ คีตกวีชาวฝรั่งเศส ที่นำเนื้อหามาจากบทประพันธ์ของโพรสเพอร์ เมริเม่.ตีพิมพ์เป็นนิยายครั้งแรกในปี ค.ศ.1845 ผู้เขียนได้นำเค้าโครงมาจากเรื่องที่ได้รับฟังมาระหว่างการเดินทางไปสเปน เกี่ยวกับหญิงยิปซีสเปนที่ถูกชายคนรักฆ่าตายด้วยความหึงหวง หลังจากที่รู้ว่าสาวปันใจให้คนอื่น ในนิยายที่แต่งขึ้นนี้เป็นเรื่องที่เล่าโดยดอนโฮเซ่ ที่อยู่ในระหว่างการรอรับโทษประหารจากการสังหารสาวคนรัก นิยายเรื่องนี้ไม่ได้รับความนิยมมากนัก แถมยังถูกถือเป็นนิยายต้องห้ามเนื่องจากเนื้อหาที่ล่อแหลม เพราะในช่วงเวลานั้น กรุงปารีสกำลังเป็นผู้นำในทางศีลธรรมจรรยา

บีเซ่ต์เลือกนิยายคาร์เมนมาแต่งเป็นอุปรากรในปี ค.ศ. 1874 โดยได้เพิ่มเติมตัวละครบางตัวที่ไม่มีนิยายเข้าไปเพื่อให้เนื้อหาเข้มข้นขึ้น อาทิ เอสคามิลโย นักสู้วัวกระทิง และมิคาเอลา สาวคู่หมั้นดอนโฮเซ่

เนื้อหาของอุปรากรคาร์เมนประกอบด้วย 4 องก์ เล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นที่เมืองเซวิลล์ของสเปนในช่วงคริสตทศวรรษที่ 1920

องก์ที่1 เป็นฉากที่บริเวณจตุรัสเมืองเซวิลล์ใกล้กับโรงงานยาสูบ ป้อมยามและสะพาน มิคาเอลากำลังตามหาดอนโฮเซ่ เพื่อมอบจดหมายจากมารดาของเขา ในเวลานั้นสาวๆ จากโรงงานยาสูบเดินออกมาเพื่อหาชายคู่รัก เมื่อคาร์เมนปรากฏกาย พวกหนุ่มๆ ต่างก็เข้ามารุมล้อม แต่คาร์เมนเลือกที่จะโยนดอกไม้ไปให้แก่โฮเซ่ ต่อมาเกิดการต่อสู้กันระหว่างสาวโรงงาน ซูนิกาผู้บังคับบัญชาสั่งให้โฮเซ่จับตัวคาร์เมนไปสอบสวน แต่คาร์เมนล่อหลอกให้โฮเซ่ยอมปล่อยตัวเธอไป เขาจึงถูกจับตัวแทนเนื่องจากขัดคำสั่ง

องก์ที่ 2 ฉากในโรงแรมที่เป็นที่ซ่องสุมของเหล่านักเลงลักลอบของผิดกฎหมาย คาร์เมนและเพื่อนหญิงเต้นรำและร้องเพลง ซูนิกาและเอสคามิลโย พยายามเข้ามาจีบคาร์เมนแต่เธอไม่สนใจ เมื่อโฮเซ่ปรากฏตัว คาร์เมนเข้าไปยั่วยวนแต่ถูกขัดจังหวะด้วยเสียงแตรเป่าเรียกทหารกลับกรม โฮเซ่กำลังจะจากไปทำให้คาร์เมนโกรธเกรี้ยว เขาจึงสาบานว่าจะอุทิศทุกอย่างเพื่อเธอ คาร์เมนขอให้โฮเซ่เข้าร่วมกับพวกนักเลง เขาปฏิเสธและกำลังจะจากมา ซูนิกาเข้ามาพบ โฮเซ่ชักดาบออกมาต่อสู้กับผู้บังคับบัญชา แต่พวกยิปซีรีบเข้ามานำตัวซูนิกาออกไป โฮเซ่จึงจำต้องหนีไปกับคาร์เมน

องก์ที่ 3 ในถ้ำบนเทือกเขา ถิ่นของเหล่าลักลอบขนของผิดกฎหมาย โฮเซ่เข้าร่วมกับพวกทุรชน แต่คาร์เมนหมดรักเขาแล้ว และหันไปคบเอสคามิลโยซึ่งเป็นหนุ่มนักสู้วัวกระทิง คาร์เมนและเพื่อนหญิงอีกสองคนเปิดไพ่ทำนายอนาคต ไพ่ของคาร์เมนเป็นไพ่แห่งความตาย เอสคามิลโยตามมาหาคาร์เมนที่ถ้ำ ทำให้โฮเซ่หึงหวงและต่อสู้กัน แต่พวกยิปซีเข้ามาแยก เอสคามิลโยกล่าวเชิญคาร์เมนและพวกพ้องให้ไปชมการต่อสู้วัวกระทิงแล้วจากมา มิคาเอลาตามมาพบโฮเซ่เพื่อแจ้งข่าวว่ามารดาของเขากำลังจะสิ้นใจ ทำให้เขาตัดสินใจจะกลับบ้านพร้อมทั้งสาบานว่าเขาจะกลับมา แต่เมื่อคาร์เมนได้ยินเสียงร้องเพลงของเอสคามิลโยแว่วมาและกำลังจะถลันไปหา โฮเซ่ก็รีบเข้าไปขวางทาง

องก์ที่ 4 บริเวณจตุรัสของเมืองเซวิลล์ ชาวเมืองตื่นเต้นกับการสู้วัวกระทิง คาร์เมนและเอสคามิลโยได้รับการต้อนรับจากฝูงชน เพื่อนหญิงเข้ามาเตือนคาร์เมนว่าเห็นโฮเซ่อยู่ในหมู่คนและเขาอาจจะทำร้ายเธอ

แต่คาร์เมนบอกว่าจะคุยกับโฮเซ่ เมื่อทั้งสองเผชิญหน้ากันนอกสังเวียนสู้วัว โฮเซ่ต้องการให้คาร์เมนกลับคืนมา แม้ว่าเธอจะกล่าวซ้ำแล้วซ้ำเล่าว่าเธอหมดรักเขาแล้ว เมื่อคนรักเก่าไม่ยอมฟัง คาร์เมนจึงขว้างแหวนที่โฮเซ่เคยมอบให้กลับคืน โฮเซ่แทงคาร์เมนที่หัวใจ เมื่อฝูงชนออกมาจากสังเวียนก็พบกับโฮเซ่ที่จิตใจแหลกสลายอยู่กับร่างของคาร์เมน พร้อมเสียงคร่ำครวญว่า “คาร์เมน... คาร์เมนยอดรัก”

อุปรากรคาร์เมนที่เปิดแสดงครั้งแรกเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 1875 ไม่ได้รับความนิยมจากสาธารณชนนัก แถมนักวิจารณ์ก็วิจารณ์อย่างสาดเสียเทเสีย โดยกล่าวหาว่าไร้ศีลธรรมและตื้นเขิน สามเดือนต่อมา บีเซ่ต์เสียชีวิตอย่างกะทันหันด้วยอาการหัวใจวายเมื่ออายุเพียง 38 ปี ในวันที่ 3 มิถุนายน 1875 เป็นวันที่คาร์เมนเปิดแสดงเป็นรอบที่ 33 และเริ่มได้รับความนิยมมากขึ้น จนปัจจุบันถือได้ว่า คาร์เมน เป็นอุปรากรที่ได้รับความนิยมชมชอบและให้ความบันเทิงแก่ผู้ชมและผู้ฟังทั่วโลก โดยผลจากการสำรวจพบว่า เพลงของนักสู้วัวกระทิง (Toreador’s Song) จากคาร์เมน เป็นเพลงจากอุปรากรที่คนรู้จักมากที่สุด ต่อด้วยเพลงมาร์ชฉลองชัยจากอุปรากร ไอด้า

คาร์เมนเป็นตัวละครที่ผู้คนรู้จักในฐานะหญิงงามที่มีความมุ่งมั่นแรงกล้า แต่ก็นำความพินาศมาสู่ชายที่หลงรักเธอเหมือนนางเงือกไซเรนที่ชักนำความตายสู่กลาสีเรือ ในขณะเดียวกัน ความเข้มแข็งของคาร์เมนทำให้ผู้ชมรู้สึกเข้าข้างเธอ เพราะเมื่อต้องเผชิญกับความตาย เธอก็ไม่หวาดหวั่น กลับพร้อมยอมรับชะตากรรมที่ถูกกำหนดไว้แล้ว ชะตากรรมที่หญิงงามในวรรณกรรมมักจะต้องถูกลงทัณฑ์เพียงเพราะเหล่าชายที่หมายปองต้องการครอบครองและหวงแหนหญิงสาว ราวกับเป็นสิ่งของที่ต้องยื้อแย่งกันไปมา จิตวิญญาณเสรีของคาร์เมนปรากฏอยู่ในบทเพลงไพเราะ “ความรักคือนกป่า” ("L'amour est un oiseau rebelle")

Carmen:	คาร์เมน
L'amour est un oiseau rebelle	ความรักคือนกป่า
que nul ne peut apprivoiser,	ที่ไม่มีวันเชื่อง
et c'est bien en vain qu'on l'appelle,	เปล่าประโยชน์ที่จะร้องเรียกหา
s'il lui convient de refuser.	ถ้ามันไม่อยากมา
Rien n'y fait, menace ou prière,	ไม่ว่าจะขู่เข็ญหรืออ้อนวอน
l'un parle bien, l'autre se tait:	บางคนพร่ำคำชมเชย แต่บางคนทำวางเฉย
Et c'est l'ature que je préfère,	และคนนั้นแหละที่ฉันชมชอบ
il n'a rien dit mais il me plait;.	เขาไม่เอื้อนเอ่ย แต่ทำให้ฉันพึงใจ
L'amour! l'amour! l'amour! l'amour!	ความรัก! ความรัก! ความรัก! ความรัก!
Tous:	*ลูกคู่*
L'amour est un oiseau rebelle, *etc*.	ความรักคือนกป่า

Carmen:	*คาร์เมน*
L'amour est enfant de Bohême,	ความรักคือเด็กน้อยแห่งโบฮีเมียน
il n'a jamais, jamais connu de loi;	มันไม่เคยรู้จักกฎเกณฑ์ใดๆ
si tu ne m'aimes pas, je t'aime:	ถ้าเธอไม่รักฉัน ฉันก็จะรักเธอ
si je t'aime, prends garde à toi! .	ถ้าฉันรักเธอ จงระวังตัวเอาไว้!
Tous:	*ลูกคู่*
Prends garde à toi!	จงระวังตัวไว้
L'amour est enfant de Bohême, *etc.*	ความรักคือเด็กน้อยแห่งโบฮีเมียน
Carmen:	*คาร์เมน*
L'oiseau que tu croyais surprendre	นกน้อยที่เธอคิดว่าจะจับไว้ในมือ
battit de l'aile et s'envola ...	อาจจะกระพือปีกและโบยบินหนี
l'amour est loin, tu peux l'attendre;	ความรักนั้นจะหลีกลี้ไกล หากเธอเฝ้ารอ
tu ne l'attends plus, il est là!	แต่ถ้าเธอไม่รอคอยอีกต่อไป มันก็จะมา
Tout autour de toi, vite, vite,	มันบินวนมารอบตัวเธอแล้ว เร็วเข้า เร็วเข้า,
il vient, s'en va, puis il revient ...	มันมาแล้วก็ไป แล้วก็กลับมาใหม่
tu crois le tenir, il t'évite,	เธอคิดจะจับมัน มันกลับหลีกหนี
tu crois l'éviter, il te tient.	เธอคิดจะหลบลี้ มันกลับมาจับเธอ
L'amour! l'amour!, l'amour, l'amour!	ความรัก! ความรัก! ความรัก! ความรัก!
Tous:	*ลูกคู่*
Tout autour de toi, vite, vite, *etc.*	มันบินวนมารอบตัวเธอแล้ว เร็วเข้า เร็วเข้า
Carmen:	*คาร์เมน*
L'amour est enfant de Bohême, *etc.*	ความรักคือเด็กน้อยแห่งโบฮีเมียน
Si je t'aime, prends garde à toi!	ถ้าฉันรักเธอ จงระวังตัวไว้ให้ดี
Tous:	*ลูกคู่*
Prends garde à toi!	จงระวังตัวให้ดี
L'amour est enfant de Bohême, *etc.*	ความรักคือเด็กน้อยแห่งโบฮีเมียน

ท่วงทำนองของเพลงนี้คือ ท่วงทำนอง ฮาบาเนรา (*Habanera*) เป็นท่วงทำนองสไตล์คิวบา ซึ่งเป็นส่วนผสมผสานของท่วงทำนองเพลงในแบบของสเปน แอฟริกาและคิวบา ที่ผสมกลมกลืนกัน คำว่า ฮาบาเน

รา มาจากชื่อของเมืองหลวงคิวบา คือ ฮาวานา (Havana) นับเป็นท่วงทำนองสไตล์ลาตินที่ส่งอิทธิพลไปทั่วโลก โดยผ่านจากคิวบาไปยังสเปน ต่อไปอาร์เจนตินา และสะท้อนกลับไปยังฝรั่งเศส ต่อมา ท่วงทำนองฮาบาเนราได้ก่อกำเนิดเพลงสไตล์แทงโก้ และยังสะท้อนสำเนียงอยู่ในเพลงประเภทแร็กไทม์ (Ragtime) จนถึงเพลงบลูส์ สวิง ตลอดไปถึงร็อคคาบิลลี่ และร็อคแอนด์โรลล์ ในสหรัฐอเมริกาด้วย

หวังว่าท่านอ่านจบแล้ว คงจะรีบหาแผ่นซีดีคาร์เมนมาฟังเพลินๆ พร้อมฮัมเพลงไปด้วยนะค่ะ

****

เล่าเรื่องเมืองสปา

วนิดา พหลพลพยุหเสนา

สปาเป็นชื่อเมืองเล็กๆ ตั้งอยู่ในหุบเขาอันสวยงามของป่าอาร์เดนส์ (Ardennes) ทางตะวันออกของประเทศเบลเยียม ซึ่งได้รับการขนานนามว่า “ไข่มุกแห่งป่าอาร์เดนส์“(Pearl of Ardennes) มีพื้นที่ประมาณ 39.85 ตารางกิโลเมตร ระยะทางห่างจากกรุงบรัสเซลส์ประมาณ 130 กิโลเมตร และห่างจากชายแดนเยอรมันเพียง 35 กิโลเมตร เมืองสปาอยู่ในความดูแลของเขตปกครองพิเศษเมืองลิเอจ (Liège) จากการสำรวจเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2005 เมืองสปามีประชากรเพียง 10,568 คน

เมืองสปามีแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ มีสปริงสปา (Hot springs) ซึ่งหมายถึงไปแช่น้ำพุร้อน จึงมักเรียกติดปากเสมอว่าไปสปา ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา ผู้คนหลั่งไหลไปพักผ่อนกันมาก เพื่อไปแช่น้ำร้อน เล่นคาสิโน คนส่วนใหญ่ที่ไปมักเป็นนายทหารชั้นสูง ผู้ดีชั้นสูง ในด้านประวัติศาสตร์มีเหตุการณ์สำคัญกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ 1918 โดยกองทัพของเยอรมันได้เข้ามาตั้งกองบัญชาการทหาร ณ ที่นี่ ผู้บัญชาการกองกำลังทหารฝรั่งเศส (Marshal Foch) ได้ขอเข้าพบกับผู้บัญชาการทหารของเยอรมันเพื่อเจรจายุติสงครามโลกครั้งที่ 1 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการลงนามยุติสงครามโลกครั้งที่ 1 อย่างเป็นทางการในวันที่ 11 พฤศจิกายน ค.ศ. 1918 เวลา 11.00 น. (eleventh hour of the eleventh day of the eleventh month) ระหว่างฝ่ายพันธมิตรกับเยอรมัน ณ เมือง Compiègneประเทศฝรั่งเศส จากนั้นเป็นต้นมาทางการของเบลเยียม (และประเทศพันธมิตร) ได้ประกาศให้วันที่ 11 พฤศจิกายน ของทุกปีเป็นวันหยุดราชการ (Armistice) เพื่อไว้อาลัยผู้เสียชีวิตในสงครามโลกครั้งที่ 1

รูปภาพประกอบ

ในปัจจุบัน เมืองสปามีชื่อเสียงด้านการพักผ่อน อาบน้ำแร่ เป็นแหล่งผลิตน้ำแร่ยี่ห้อดังของเบลเยียม “SPA” และเป็นที่ตั้งของสนามแข่งรถชื่อดัง SPA-Francorchamps ซึ่งจัดการแข่งขันรายการเด่นๆ ระดับโลกหลายรายการตลอดทั้งปี เช่น Formula One Belgian Grand Prix , SPA Superbike Series, L’Ardenne Bleue Rally, Porsche Sport Cup, Trial World Championship ฯลฯ

เมืองสปามีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งด้วยกัน เริ่มจากบริเวณใจกลางเมืองเป็นที่ตั้งของคาสิโนใหญ่ที่เก่าแก่ที่สุดของเบลเยียม “Casino de Spa” มีลักษณะเป็นตึกอลังการสวยงามสไตล์โรมัน

รายล้อมด้วยไม้ดอก ไม้ประดับประดับนานาพันธุ์ จูงใจเศรษฐีนักพนันทั้งหลาย และเมื่อปลายเดือนกันยายนที่ผ่านมาได้มีการจัดประกวดรอบคัดเลือก Miss Belgian 2007 ที่ห้องโถงใหญ่ภายในคาสิโนอีกด้วย

รูปภาพประกอบ

ถนนด้านหน้าของคาสิโน มีรถไฟนำเที่ยวขบวนเล็กๆ จอดรอรับผู้โดยสารเพื่อพาเที่ยวรอบๆ เมืองสปา เราไม่รอช้ากระโดดขึ้นตีตั๋วแฟมิลี่ทันที เพราะคุณลุงคนขับแกเชิญชวนโฆษณาด้วยว่าจะพาไปตามแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติในป่าอาร์เดนส์ด้วย อันที่จริงทางสำนักงานการท่องเที่ยวได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ทุกเช้าวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ 3 ของเดือน จะมีไกด์นำนักท่องเที่ยวที่สนใจเดินป่าจัดพา"ทัวร์เดินเท้า" (Promenade pédestre) ชมเมืองสปาและป่าอาร์เดนส์ โดยมีทัวร์ 2 แบบให้เลือก คือระยะทาง 6-8 กิโลเมตร ใช้เวลาครึ่งวัน หรือระยะทาง 10-12 กิโลเมตร ใช้เวลาเต็มวัน ผู้เข้าร่วมกลุ่มหลังนี้ต้องนำอาหารกลางวันมาทานเองสุดแล้วแต่จะเลือก ส่วนตัวฉันขอเลือกแบบนั่งรถไฟกินลมสบายๆ ดีกว่า ลำพัง 2 ขา คงเดินไปไม่ไหวแน่ๆ

รถไฟเล็กพาเราผ่านดูหมู่บ้านเมืองสปา บ้านส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว ปลูกต้นแอปเปิ้ล หรือแพร์ ไว้หน้าบ้าน บางบ้านตกแต่งด้วยกระถางดอกไม้ บ้างก็ใช้แขวนประดับ มีต้นไม้เตี้ยๆ เป็นรั้วบ้าน ไม่มีกำแพงสูงมาบังตาให้ดูอึดอัด ผู้คนหน้าตาสดใส ยิ้มแย้ม มีคุณตาคุณยายคู่หนึ่งกำลังทำสวนง่วนอยู่ ก็โบกมือทักทายให้เราด้วยรอยยิ้มที่เป็นมิตร ชมวิวทิวทัศน์ 2 ข้างทาง ผ่านทุ่งหญ้ากว้างใหญ่เขียวขจี ลำธารเล็กๆ ไหลเอื่อยๆ ตลอดทาง ภูมิประเทศเป็นเนินเขาเตี้ยๆ สูงๆ ต่ำๆ สลับกันไป บรรยากาศธรรมชาติมากจริงๆ ถ้าใครหวังจะมาช้อปปิ้งที่เมืองสปาคงต้องผิดหวังแน่ๆ เพราะมีร้านค้าน้อยมาก ไม่มีร้านแบรนด์เนมหรูๆ ร้านส่วนใหญ่ขายสินค้าที่จำเป็นเท่านั้น แม้แต่ร้านขายของที่ระลึกก็มีน้อยเต็มที จะมีโปสการ์ดขายบ้างก็แต่ที่ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของเมือง

รูปภาพประกอบ

รถไฟแล่นผ่านปราสาทอัศวินยุคกลาง Château de Franchimont มองเห็นอยู่บนยอดเขาไกลลิบๆ คุณลุงคนขับจอดแวะให้ลูกทัวร์หยุดถ่ายภาพกันเล็กน้อย จากนั้นก็พาเราตรงไปยังแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ซึ่งทำเป็นปูนก่อมีหลังคาเล็กๆ น้ำไหลออกมาน้อยๆ ลูกทัวร์พากันขอชิม คุณลุงบอกว่าถ้าอยากชิมต้องไปอีกแห่งตรงกลางเมือง มีให้ชิมในราคาแก้วละ 1 ยูโร ดังนั้น พอหมดระยะทางชมรอบเมือง 40 นาที

แล้ว คุณลุงไม่ลืมที่จะชี้ชวนให้ไปชิมน้ำแร่ธรรมชาติที่ว่า นักท่องเที่ยวต่างก็ไปตามคำชวนจนแถวยาวเหยียด ฉันขอเลี่ยงไปดูผลิตภัณฑ์ต่างๆ และเรื่องราวเกี่ยวกับน้ำและน้ำแร่ก่อนดีกว่า

แหล่งนำแร่ต่างๆ ของเมืองสปา

รูปภาพประกอบ

<u>น้ำ....คือชีวิต</u>

ร่างกายของคนเรานั้นประกอบด้วยน้ำ 60-70 % น้ำเป็นส่วนประกอบสำคัญของเลือด ทำหน้าที่นำพาสารอาหาร ออกซิเจน และแร่ธาตุต่างๆ มาหล่อเลี้ยงเนื้อเยื่อหรือเซลล์ อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย ทำให้ร่างกายเจริญเติบโตและมีชีวิตปกติสุข น้ำเป็นส่วนประกอบของทุกอวัยวะในร่ายกาย ของเรา ในสมองมีส่วนประกอบของน้ำ 90% หัวใจและปอด 79% กล้ามเนื้อ 76% ตับ 70% กระดูก 22% และฟัน 10% ในแต่ละวันเราควรดื่มน้ำอย่างน้อยวันละ 2.5 ลิตร ซึ่งเป็นการดื่มน้ำโดยตรง 1.5 ลิตร และเป็นส่วนประกอบของอาหาร 1 ลิตร เพื่อให้อวัยวะต่างๆ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่เราทำในแต่ละวันด้วย หากออกกำลังกายหรือเสียเหงื่อมาก ร่างกายก็ต้องการน้ำมากกว่านั้น แพทย์แนะนำว่าไม่ควรรอให้ร่ายกายเกิดอาการกระหายน้ำจึงดื่ม ควรดื่มเรื่อยๆ ทั้งวัน มิฉะนั้นร่างกายจะเกิดภาวะขาดน้ำ (D' Hydration) อุณหภูมิของน้ำดื่มก็ไม่ควรอุ่นเกินไปหรือเย็นเกินไป ควรจะมีอุณหภูมิเท่ากับอุณหภูมิของร่างกายคือประมาณ 37 องศาเซลเซียส ถึงจะอร่อยน้อยหน่อยแต่ก็ให้ประโยชน์แก่ร่างกายเต็มที่

ส่วนน้ำแร่ธรรมชาติเป็นน้ำที่มาจากใต้พื้นดินที่ปราศจากมลพิษใดๆ มีลักษณะพิเศษกว่าน้ำดื่มประเภทอื่นๆ เพราะเป็นน้ำที่มาจากใต้ดินและผ่านชั้นหินซึ่งมีแร่ธาตุสำคัญที่มีคุณประโยชน์ต่อร่างกาย เช่น ออกซิเจน ไฮโดรเจน โซเดียม แคลเซียม แมกนีเซียม ฯลฯ ในอัตราส่วนที่เหมาะสมต่อ.ร่างกาย จึงช่วยให้ร่างกายแข็งแรง สดชื่น สำหรับน้ำแร่ในประเทศเบลเยียม (Eau Minéral Naturelle) ที่ได้รับอนุญาตให้ติดฉลากว่า "น้ำแร่ธรรมชาติ"จะต้องผ่านการรับรองจากกระทรวงสาธารณสุขก่อน โดยน้ำแร่จากแหล่งต่างๆที่จะนำมาบรรจุขวดต้องผ่านการวิจัย ค้นคว้า ทดลอง จากห้องแล็ปของสถาบันวิจัยแห่งชาติอย่างละเอียด นอกจากจะได้รับการรับรองดังกล่าวแล้ว น้ำแร่จากสปายังได้รับการรับรองจากสถาบันแพทย์หลวง (L'Académie Royale de Médicine) ให้เป็นน้ำดื่มที่มีมาตรฐานสูง

น้ำแร่ที่นำมาบรรจุขวด "SPA Reine" (ขวดสีฟ้า) มาจากแหล่งน้ำแร่ "Source de la Reine" เป็นน้ำแร่ธรรมชาติ รสชาติจืด และยังแนะนำให้ทารกดื่มอีกด้วย

น้ำแร่ที่มาบรรจุขวด “SPA Barisart (ขวดสีแดง) มาจากแหล่งน้ำแร่ “Le Pouhon de Barisart” เป็นน้ำแร่อยู่ใต้พื้นดิน 300 เมตร ขุดพบเมื่อ 30 ปีที่แล้ว น้ำแร่ชนิดนี้ผู้ผลิตผสมก๊าซคาร์บอเนตเข้าไปด้วย เพื่อช่วยย่อยอาหาร

น้ำแร่ที่บรรจุขวด SPA Marie-Henriette (ขวดสีเขียว) เป็นน้ำแร่ที่ผสมก๊าสคาร์บอนเนตเล็กน้อย (Light Carbonate)

น้ำแร่ SPA Reine และ SPA Marie Henriette ตั้งชื่อตามพระนามของพระราชินี Reine Marie-Henriette ในกษัตริย์ Leopold II ซึ่งพระองค์ได้ทรงโปรดเสด็จมาเยือนเมืองสปาหลายครั้งเมื่อยังทรงพระชนม์ชีพ

รูปภาพประกอบ

<u>อาบน้ำแร่.....แช่สปา</u>

เมื่อได้ทราบถึงเรื่องราวและประโยชน์ของน้ำและนำแร่มาบ้างแล้ว ฉันก็เดินไปชมสถานที่ที่โดดเด่นและทันสมัยที่สุดของเมืองสปา นั่นคือโรงแรม Radisson SAS ซึ่งเป็นโรงแรมระดับ 4 ดาว มีลักษณะเป็นสปารีสอร์ทที่ให้บริการด้านสุขภาพครบวงจร เน้นการฟื้นฟูร่างกาย โดยการบำบัดหลายวิธี เช่น การนวด การบำบัดด้วยน้ำ อบซาวน่า ฯลฯ ทางขึ้นโรงแรมส่วนที่เป็นสปาน้ำแร่ (Thèrmes de Spa) ตั้งอยู่บนเขาจะมีกระเช้าพิเศษ (Cable car) ไว้ให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่สมาชิก และลูกค้าที่มาใช้บริการสปาเท่านั้น เราไม่ได้เป็นลูกค้าที่มาพักโรงแรมจึงไม่สามารถขึ้นกระเช้าได้ ต้องขับรถอ้อมขึ้นเขาด้านหลัง ข้างบนนั้นมีลานจอดรถกว้างขวางสำหรับผู้มาใช้บริการสปาโดยเฉพาะ ทางเข้าผ่านโถงประชาสัมพันธ์ พนักงานสาวสวยผมทองได้เชิญชวนให้เราชมสถานที่ รอบๆ บริเวณมีร้านอาหารซึ่งสามารถมองเห็นวิวของเมืองสปาได้สวยที่สุด มีอ่างน้ำสปาขนาด 800 ตารางเมตร ห้องอบซาวน่า สระจากุซซี่ ห้องนวดตัวนวดหน้า ฯลฯ ลักษณะการจัดสถานที่เป็นการผสมผสานระหว่างความสวยงามของธรรมชาติกับความทันสมัยได้อย่างลงตัว ทั่วทั้งบริเวณสะอาด กว้างขวาง หอมกรุ่น ฉันลองชะโงกดูด้านใน มีผู้มาใช้บริการหนาตาทีเดียว ลองสอบถามอัตราค่าบริการก็ได้ความว่า มีอัตราแพ็คเกจ 3 วัน 2 คืน รวมค่าห้องพักโรงแรม บัตรเข้าไปใช้บริการในสปา และอาหาร 2 มื้อ สนนราคาก็คนละประมาณ 300-400 ยูโร (ขึ้นอยู่กับฤดูกาล) ถ้าอัตราใช้บริการแช่สปาอย่างเดียว (ไม่เกิน 3 ชม.) อัตราค่าเข้า สำหรับผู้ใหญ่คนละ 17 ยูโร เด็ก (6-12 ปี) คนละ13 ยูโร เด็กต่ำกว่า 6 ปี ไม่อนุญาตให้เข้าไปใช้บริการ เปิดทุกวันตั้งแต่เวลา 9.00 น. – 21.00 น.

รูปภาพประกอบ

<u>เราได้อะไรจากสปา</u>

เมื่อผู้บริโภคเข้าไปใช้บริการแล้ว ควรจะต้องมีการคาดหวังว่า เราเข้าไปทำอะไรและควรได้อะไรหลังจากใช้บริการ ได้พบรายละเอียดว่า สปาประกอบด้วย

- Time to Relax: ความตึงเครียดลดลง
- Time to Reflect: สามารถจินตนาการย้อนกลับไปถึงสิ่งแวดล้มที่มีความสุข บรรยากาศน่าจดจำ
- Time to Revitalize: สามารถเติมพลังชีวิตจากธรรมชาติกลับไปสู่บริบทของชีวิตที่ไม่ฟุ้งซ่าน
- Time to Rejoice: ได้ความสดชื่นเบิกบาน และเริ่มตั้งแต่สถานที่ กลิ่น เสียง สำเนียงการพูดจา การบริการที่ดีจากบุคลากร สัมผัสได้ถึงการนวดอย่างถูกวิธี รู้สึกผ่อนคลาย

<u>สปา...ไทยแลนด์</u>

ใจนึกเปรียบเทียบกับสปาของบ้านเรา ซึ่งอันที่จริงตัวฉันเองไม่เคยมีความรู้เรื่องสปาและไม่เคยได้เข้าไปใช้บริการสปาใดๆ เลย แต่เท่าที่สังเกตดูสปาเมืองไทยไม่น้อยหน้าสปาที่เมืองสปาแน่นอน อีกทั้งมีกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อแข่งกันจูงใจลูกค้า ยิ่งในปัจจุบันถือได้ว่าเป็นยุคทองของธุรกิจสปา ที่สำคัญคือปี 2006 นี้ ท.ท.ท. ประกาศให้สปาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่พักผ่อนอันดับหนึ่งของประเทศไทย เดินผ่านย่านไหนในกรุงเทพ ก็จะเห็นธุรกิจประเภทนี้เติบโตอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์ที่ทันสมัย การตกแต่งสถานที่สไตล์ต่างๆ พนักงานที่มีความอ่อนหวาน การบริการที่อ่อนโยน ผู้บริโภคสามารถเลือกใช้บริการได้มากมาย ถึงจะสปาฟีเวอร์ไปบ้างก็ขอให้มีจริยธรรม คุณธรรม เป็นสปาเพื่อการบำบัดฟื้นฟูสุขภาพควบคู่ไปด้วยไปด้วยเพื่อชื่อเสียงของประเทศไทย

****

คำอธิษฐาน ๑๐ ประการ

สมาคมพระพุทธศาสนาแห่งหนึ่งประกาศชักชวนประชาชนทั่วไปให้ส่งข้อเขียนเรื่อง “ความปรารถนาหรือคำอธิษฐาน” โดยมีข้อกำหนดว่า ให้เขียนความปรารถนาหรือคำอธิษฐานจิตในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน ไม่เกิน ๑๐ ข้อ พร้อมอธิบายเหตุผลประกอบความปรารถนาแต่ละข้อส่งไปให้สมาคมฯ พิจารณา ข้อเขียนของผู้ได้รับรางวัลที่ ๑ จะได้รับการตีพิมพ์ในวารสารและแผ่นพับของสมาคมฯ เพื่อแจกจ่ายแก่ประชาชนทั่วไป แทนการได้รับเป็นเงินทองหรือสิ่งของซึ่งสมาคมฯ เห็นว่าก่อประโยชน์สูงกว่า เพราะมีส่วนช่วยให้สติคำสอนแก่สาธารณะ เท่ากับช่วยบำเพ็ญประโยชน์แก่คนทั้งหลายโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน การประกวดลักษณะนี้ได้รับความสนใจมีผู้ส่งข้อเขียนเข้ามาที่สมาคมฯ นับร้อยฉบับ ผลการตัดสินของคณะกรรมการมีมติเป็นเอกฉันท์ให้กับคำอธิษฐานฉบับหนึ่งที่เน้นคุณธรรมมากกว่าการขอทรัพย์สมบัติใดๆ คำอธิษฐานดังกล่าวมีดังนี้

๑. ขออย่าให้ข้าพเจ้าเป็นคนคิดจะได้ดีอะไรอย่างลอยๆ นั่งนอนคอยแต่โชควาสนาโดยไม่ลงมือทำความดี หรือไม่เพียรพยายามสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตน ถ้าข้าพเจ้าจะได้ดีอะไรก็ขอให้ได้เพราะได้ทำความดีอย่างสมเหตุสมผลเถิด

๒. ขออย่าให้ข้าพเจ้าเป็นคนลืมตน ดูหมิ่นเหยียดหยามใครๆ ซึ่งอาจด้อยกว่าในทางตำแหน่ง ฐานะการเงิน หรือในทางวิชาความรู้ ขอให้ข้าพเจ้ามีความเห็นอกเห็นใจคนอื่น ให้เกียรติแก่เขาตามความเหมาะสมในการติดต่อเกี่ยวข้องกันเถิด อย่าแสดงอาการข่มขู่เยาะเย้ยใครๆ ด้วยประการใดๆ เลย จะติดต่อเกี่ยวข้องกับใครๆ ก็ขอให้มีความอ่อนโยนนุ่มนวลสุภาพเรียบร้อยเถิด

๓. ถ้าใครพลาดพลั้งลงในการครองชีวิต หรือต้องประสบความทุกข์ความเดือดร้อนเพราะเหตุใดๆ ก็ตาม ขออย่าให้ข้าพเจ้าเหยียบย่ำซ้ำเติมคนเหล่านั้น แต่จงมีความกรุณาหาทางช่วยให้เขาลุกขึ้น ช่วยผ่อนคลายความทุกข์ร้อนให้แก่เขาเท่าที่จะสามารถทำได้

๔. ใครก็ตาม ถ้ามีความรู้ความสามารถขึ้นมาเท่าเทียมหรือเกือบเท่าเทียมข้าพเจ้าก็ดี มีความรู้ความสามารถหรือมีผลงานอันปรากฏดีเด่นสูงส่งอย่างน่านิยมยกย่องยิ่งกว่าข้าพเจ้าก็ดี ขออย่าให้ข้าพเจ้ารู้สึกริษยาหรือกังวลใจในความเจริญของผู้นั้นเลยแม้แต่น้อย ขอให้ข้าพเจ้าพลอยยินดีในความดีความรู้ความสามารถของบุคคลเหล่านั้นด้วยความจริงใจ ช่วยส่งเสริมสนับสนุนและให้กำลังใจแก่คนเหล่านั้น อันเข้าลักษณะการมีมุทิตาจิตในพระพุทธศาสนา ซึ่งตรงกันข้ามกับความริษยา ขออย่าให้เป็นอย่างบางคนที่เกรงนักหนาว่าคนอื่นจะดีเท่าเทียมหรือดียิ่งกว่าตน คอยหาทางพูดจาติเตียนใส่

ไคล้ให้คนทั้งหลายเห็นว่าผู้นั้นยังบกพร่องอย่างนั้นอย่างนี้ ขอให้ข้าพเจ้ามีน้ำใจสะอาด พูดส่งเสริมยกย่องผู้อื่นที่ควรยกย่องเถิด

๕. ขอให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีน้ำใจเข้มแข็ง อดทน อย่าเป็นคนขี้บ่นในเมื่อมีความยากลำบากอะไรเกิดขึ้น ขอให้มีกำลังใจต่อสู้กับความยากลำบากนั้นๆ โดยไม่ต้องอ้อนวอนให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์มาช่วย ขออย่าเป็นคนอ่อนแอเหลียวหาที่พึ่งเพราะไม่รู้จักทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเลย ขออย่าให้ข้าพเจ้าเป็นคนชอบได้อภิสิทธิ์ คือ สิทธิเหนือคนอื่น เช่น ไปตรวจที่โรงพยาบาล ก็ขอให้พอใจนั่งคอยตามลำดับอย่าวุ่นวายจะเข้าตรวจก่อนทั้งที่ตนไปถึงทีหลังเลย ในการสอบแข่งขันเพื่อคัดเลือกใดๆ ขออย่าให้ข้าพเจ้าคิดหาวิธีลัดหรือวิธีทุจริตใดๆ รวมทั้งขออย่าได้วิ่งเต้นเข้าหาคนนั้นคนนี้ เพื่อให้เขาช่วยให้ได้ผลดีกว่าคนอื่น ทั้งๆ ที่ข้าพเจ้าอาจมีคะแนนสู้คนอื่นไม่ได้เถิด

๖. ถ้าข้าพเจ้าทำงานในที่ใด ขออย่าให้ข้าพเจ้าคิดเอาเปรียบหรือคิดเอาแต่ได้ในทางส่วนตัว เช่น เถลไถลไม่ทำงาน รีบเลิกงานก่อนกำหนดเวลา ขอจงมีความขยันหมั่นเพียร พอใจในการทำงานให้ได้ผลดีด้วยความตั้งใจและเต็มใจเสมือนหนึ่งทำงานให้แก่ตนเองเพื่อประโยชน์ของตนเองฉะนั้นเถิด อันเนื่องมาแต่ความคิดไม่เอาเปรียบในข้อนี้ ถ้าข้าพเจ้าเผอิญก้ำเกินข้างของของที่ทำงานไปในทางส่วนตัวได้บ้าง เช่น กระดาษ ซอง หรือเครื่องใช้ใดๆ ขอให้ข้าพเจ้าระลึกอยู่เสมอว่าเป็นหนี้อยู่และพยายามใช้หนี้คืนด้วยการซื้อใช้ หรือทำงานให้มากกว่าที่กำหนด เพื่อเป็นการชดเชยความก้ำเกินนั้น ข้อนี้รวมทั้งขอให้ข้าพเจ้าจงอย่าเอาเปรียบชาติบ้านเมือง เช่น ในเรื่องการเสียภาษีอากร ถ้ารู้อยู่ว่ายังเสียน้อยไปกว่าที่ควร หรือที่กฎหมายกำหนดไว้ ขอให้ข้าพเจ้ามีความตั้งใจที่จะชดใช้แก่ชาติบ้านเมืองอยู่เสมอ เมื่อมีโอกาสตอบแทนได้เมื่อไร ขอให้รีบตอบแทนโดยทันที เช่น ในรูปแห่งการบริจาคบำรุงโรงพยาบาล บำรุงการศึกษา หรือบริจาคเพื่อสาธารณประโยชน์อื่นๆ แบบบริจาคให้มากกว่าที่รู้สึกยังเป็นหนี้ชาติบ้านเมืองอยู่เสมอ และในข้อนี้ ขอให้ข้าพเจ้าปฏิบัติแม้ต่อเอกชนใดๆ ขออย่าให้ข้าพเจ้าคิดเอาเปรียบหรือโกงใครเลยแม้แต่น้อย แม้จะซื้อของ ถ้าเขาทอนเงินเกินมาก็ขอให้ข้าพเจ้ายินดีคืนให้เขากลับไปเถิด อย่ายินดีว่ามีลาภเพราะเขาทอนเงินเกินมาให้ข้าพเจ้าเลย

๗. ขออย่าให้ข้าพเจ้ามักใหญ่ใฝ่สูง อยากมีหน้ามีตา อยากมีอำนาจ อยากเป็นใหญ่เป็นโต ขอให้ข้าพเจ้าใฝ่สงบ มีความเป็นอยู่อย่างง่ายๆ ไม่ต้องเดือดร้อนในเรื่องการแข่งดีกับใครๆ ทั้งนี้เพราะข้าพเจ้าพอจะเดาได้ว่า ความมักใหญ่ใฝ่สูง ความอยากมีหน้ามีตา ความอยากมีอำนาจและอยากเป็นใหญ่เป็นโตนั้น มันเผาให้เร่าร้อน ยิ่งต้องแข่งดีกับใครๆ ด้วยก็ยิ่งทำให้เกิดความคิดริษยาคิดให้ร้ายคู่แข่งขัน ถ้าอยู่อย่างใฝ่สงบ มีความเป็นอยู่อย่างง่ายๆ ก็จะเย็นอกเย็นใจ ไม่ต้องนอนก่ายหน้าผากถอนใจเพราะเกรงคู่แข่งจะชนะ ไม่ต้องทอดถอนใจเพราะไม่สมหวัง ขอให้ข้าพเจ้ามีความ

เข้าใจซาบซึ้งในพระพุทธภาษิตที่ว่า “ ผู้ชนะย่อมก่อเวร ผู้แพ้ย่อมอยู่เป็นทุกข์ ละความชนะความแพ้เสียได้ ย่อมอยู่เป็นสุข ” ดังนี้เถิด แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า เมื่อใฝ่สงบแล้ว ข้าพเจ้าจะตอ้งอยู่อย่างเกียจคร้าน ไม่สร้างความเจริญทั้งทางโลกและทางธรรม ข้าพเจ้าทราบดีว่าพระพุทธศาสนามิได้สอนให้คนเกียจคร้านงอมืองอเท้า แต่สอนให้มีความบากบั่นก้าวหน้าในทางที่ดี ไม่ว่าทางโลกหรือทางธรรม และความบากบั่นก้าวหน้าดังกล่าวนั้นไม่จำเป็นต้องผูกพันอยู่กับความทะยานอยาก หรือความมักใหญ่ใฝ่สูงใดๆ คงทำงานไปตามหน้าที่ให้ดีที่สุด ผลดีจะเกิดตามมาเอง

๘. ขอให้ข้าพเจ้าหมั่นปลูกฝังความรู้สึกมีเมตตาปรารถนาดีต่อผู้อื่นและมีกรุณาคิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ซึ่งพระพุทธเจ้าแนะนำให้ปูพื้นจิตใจด้วยเมตตากรุณาดังกล่าวนี้อยู่เสมอ จนกระทั่งไม่รู้สึกว่ามีใครเป็นศัตรูที่จะต้องคิดกำจัดตัดรอนเขาให้ถึงความพินาศ ใครไม่ดีใครทำชั่วทำผิดขอให้เขาคิดได้กลับตัวได้เสียเถิด อย่าทำผิดทำชั่วอีกเลย ถ้ายังขืนทำต่อไป ก็เป็นเรื่องที่ช่วยไม่ได้ที่ขาจะต้องรับผลแห่งกรรมชั่วของเขาเอง เราไม่ต้องคิดแช่งชักให้เขาพินาศ เขาก็จะต้องถึงความพินาศของเขาอยู่แล้ว จะต้องแช่งให้ใจเราเดือนร้อนทำไม ขอให้ความเมตตาคิดจะให้เป็นสุขและกรุณาคิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ ซึ่งข้าพเจ้าปลูกฝังขึ้นในจิตใจนั้นจงอย่าเป็นไปในวงแคบและวงจำกัด ขอจงเป็นไปในทั้งในมนุษย์และสัตว์ทุกประเภท รวมทั้งสัตว์ดิรัจฉานด้วย เพราะไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์เหล่านั้นต่างก็รักสุขเกลียดทุกข์ รู้จักรักตนเอง ปรารถนาดีต่อตนเองด้วยกันทั้งสิ้น

๙. ขอให้ข้าพเจ้าอย่าเป็นคนโกรธง่าย ต่างว่าจะโกรธบ้าง ก็ขอให้มีสติรู้ตัวโดยเร็วว่ากำลังโกรธ จะได้สอนใจตัวเองให้บรรเทาความโกรธลง หรือถ้าห้ามใจให้โกรธไม่ได้ ก็ขออย่าให้ถึงกับคิดประทุษร้ายผู้อื่นหรือคิดอยากให้เขาถึงความพินาศซึ่งนับเป็นมโนทุจริตเลย ขอจงสามารถควบคุมจิตใจให้เป็นปกติได้โดยรวดเร็วเมื่อมีความไม่พอใจหรือความโกรธขึ้นเถิด และเนื่องมาจากความปรารถนาข้อนี้ ขอให้ข้าพเจ้าอย่าเป็นคนผูกโกรธ ให้รู้จักให้อภัย ทำใจให้ปลอดโปร่งจากการผูกอาฆาตจองเวร ขอให้มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยรู้จักเปรียบเทียบกับตัวข้าพเจ้าเองว่าข้าพเจ้าเองก็อาจทำผิด พูดผิด คิดผิด หรืออาจล่วงเกินผู้อื่นได้ ทั้งโดยมีเจตนาและไม่เจตนา ก็ถ้าข้าพเจ้ายังทำผิดได้ เมื่อผู้อื่นทำอะไรผิดพลาดล่วงเกินไปบ้าง ก็จงให้อภัยแก่เขาเสียเถิด อย่าผูกใจเจ็บหรือเก็บความรู้สึกไม่พอใจนั้นมาขังอยู่ในจิตใจให้เป็นพิษเป็นภัยแก่ตัวเองเลย

๑๐. ขอให้ข้าพเจ้ามีความรู้ความเข้าใจและสอนใจตัวเองได้เกี่ยวกับคำสอนของพระพุทธศาสนา ทั้งทางโลกและทางธรรม กล่าวคือ พระพุทธศาสนาสอนให้รู้จักสร้างความเจริญแก่ตนในทางโลก และสอนให้ประพฤติปฏิบัติยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น ให้มีปัญญาเข้าใจปัญหาแห่งชีวิต เพื่อจะได้ไม่ติดไม่ยึดถือ มีจิตใจเบาสบายอันเป็นความเจริญในทางธรรม ซึ่งรวมความแล้ว สอนให้เข้ากับ

โลกได้ดี ไม่เป็นภัยอันตรายแก่ใครๆ แต่กลับเป็นประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ แต่ก็ได้สอนไปในทางธรรมให้เข้ากับธรรมได้ดี คือให้รู้จักโลก รู้เท่าโลก และขัดเกลานิสัยใจคอให้ดีขึ้นกว่าเดิม เพื่อบรรลุความดับทุกข์ความพ้นทุกข์ ขอให้ข้าพเจ้ามีความเข้าใจดีทั้งทางโลกทางธรรม และปฏิบัติตนให้ถูกต้องได้ทั้งสองทาง รวมทั้งสามารถหาความสงบใจได้เองและสามารถแนะนำชักชวนเพื่อนร่วมชาติร่วมโลกให้ได้ประสบความสุขสงบได้ตามสมควรเถิด

ความปรารถนาหรือคำอธิษฐานรวม ๑๐ ประการของข้าพเจ้านี้ ข้าพเจ้าตั้งไว้เป็นแนวทางเตือนใจหรือสั่งสอนตัวเอง เพราะปรากฏว่าตัวข้าพเจ้าเองยังมีข้อบกพร่องซึ่งจะต้องว่ากล่าวตักเตือนคอยตำหนิตัวเองอยู่เสมอ ข้าพเจ้าจึงคิดว่าถ้าได้วางแนวสอนตัวเองขึ้นไว้เช่นนี้ เมื่อประพฤติผิดพลาดก็อาจระลึกได้หรือมีหลักเตือนตนได้ง่ายกว่าการที่จะนึกว่าข้าพเจ้าดีพร้อมแล้วหรือเป็นบุคคลที่สมบูรณ์แล้ว ซึ่งนับเป็นความประมาทหรือลืมตัวอย่างยิ่ง...

** จากหนังสือลีลาชีวิต ของอาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ*

คุณรู้หรือไม่

เช่นเคย คุณรู้หรือไม่ฉบับนี้ขอเริ่มด้วยคำเฉลยสำหรับคำถามประจำฉบับที่ 32 ต่อด้วยคำถามประจำฉบับที่ 33 ค่ะ อ่านแล้ว ตอบกันได้กี่ข้อคะ

คำเฉลย "คุณรู้หรือไม่" หนังสือวิทยุสราญรมย์ ฉบับที่ 32 (กรกฎาคม – กันยายน 2549)

1. ประเทศศรีลังกาไม่ใช่สมาชิกอาเซียน (ง)

2. พระประมุขหรือพระราชวงศ์ประเทศที่เสด็จฯ มาร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อเดือนมิถุนายน 2549 -- ตองกา (ค)

3. ACMECS (แอค-แมคส์) มาจากการนำชื่อของแม่น้ำแม่โขง--อิรวดี—เจ้าพระยา (ค) มาตั้งเป็นชื่อกลุ่มความร่วมมือระหว่างประเทศ (ACMECS ย่อมาจาก Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy)

4. จนถึงเดือนพฤษภาคม 2549 ประเทศไทยจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรมาแล้วทั้งสิ้น 5 ครั้ง (ค) ดังนี้ ครั้งที่ 1 จัดการเลือกตั้ง ส.ว. ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – กรกฎาคม 2543 ครั้งที่ 2 จัดการเลือกตั้ง ส.ส. เมื่อเดือนธันวาคม 2543 ครั้งที่ 3 จัดการเลือกตั้ง ส.ส. เมื่อเดือนมกราคม 2548 ครั้งที่ 4 จัดการเลือกตั้ง ส.ส. เมื่อเดือนมีนาคม 2549 และ ครั้งที่ 5 จัดการเลือกตั้ง ส.ว. เมื่อเดือนเมษายน 2549

5. สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ตั้งอยู่ที่จังหวัดมุกดาหารของประเทศไทย (ง)

คุณรู้หรือไม่ ประจำหนังสือวิทยุสราญรมย์ ฉบับที่ 33 (ตุลาคม – ธันวาคม 2549)

1. หลังจากพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรีคนที่ 24 ของประเทศไทยเข้ารับหน้าที่ได้เดินทางเยือนต่างประเทศโดยเริ่มที่ประเทศใดเป็นประเทศแรก

ก. กัมพูชา ข. มาเลเซีย ค. ลาว ง. อินโดนีเซีย

2. การประชุมระดับผู้นำอาเซียนที่ประเทศฟิลิปปินส์ซึ่งกำหนดจัดในเดือนธันวาคม 2549 มีเหตุให้ต้องเลื่อนออกไปอันเนื่องมาจากพายุไต้ฝุ่นชื่อว่าอะไร

ก. ทุเรียน ข. มังคุด ค. สับปะรด ง. น้อยหน่า

3. Black Tuesday ซึ่งเป็นคำเรียกขานจากกรณีตลาดหลักทรัพย์ของไทยตกกว่า 108 จุด อันเป็นผลมาจากมาตรการสกัดการเก็งกำไรค่าเงินบาทของธนาคารแห่งประเทศไทย ตรงกับวันที่เท่าไร

ก. 19 กันยายน 2549 ข. 19 พฤศจิกายน 2549

ค. 19 ธันวาคม 2549 ง. 20 ธันวาคม 2549

4. ณ ปี 2549 ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติมาแล้วกี่ปี

ก. 58 ปี ข. 59 ปี ค. 60 ปี ง. 61 ปี

5. เลขาธิการสหประชาชาติที่กำหนดครบวาระในเดือนธันวาคม 2549 ชื่ออะไร

ก. นายบัน คี มูน ข. นายซาชิ ทารัวร์

ค. นายชยันทา ธนพาล ง. นายโคฟี อันนัน

****

คำขวัญวันเด็ก ประจำปี พ.ศ. 2550

★ มีคุณธรรมนำใจ ใช้ชีวิตพอเพียง หลีกเลี่ยงอบายมุข ★

พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี

คำขวัญวันเด็กเริ่มมีขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2502 โดย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้ให้คุณค่าความสำคัญของเด็ก จึงมอบคำขวัญให้เป็นข้อคติเตือนใจสำหรับเด็กปีละ 1 คำขวัญ จนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของนายกรัฐมนตรีในสมัยต่อๆ มา

ประวัติความเป็นมาของงานวันเด็กแห่งชาติในประเทศไทย

งานวันเด็กแห่งชาติในประเทศไทยจัดขึ้นครั้งแรกใน พ.ศ 2498 โดยจัดในวันจันทร์แรกของเดือนตุลาคม และได้จัดสืบเนื่องกันมาเป็นประจำทุกปีจนถึง พ.ศ. 2506 ต่อมา ในปี พ.ศ. 2507 จึงเห็นควรให้เปลี่ยนวันจัดงานเป็นวันเสาร์ที่สองของเดือนมกราคม เนื่องจากพ้นจากฤดูฝนมาแล้วและเป็นวันหยุดราชการ แต่เนื่องจากไม่สามารถเปลี่ยนวันจัดงานได้ทัน การจัดงานตามกำหนดวันใหม่จึงเริ่มในงานวันเด็กปี พ.ศ. 2508 และสืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์หลักของการจัดงานเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของเด็ก และเพื่อกระตุ้นเตือนให้เด็ก ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ได้ตระหนักถึงความสำคัญของตนเอง สิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย ที่มีต่อตนเองและสังคม มีความยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

น้อมรำลึกพระคุณครู

พระคุณที่สาม

ครูบาอาจารย์ที่ท่านประทานความรู้มาให้
อบรมจิตใจให้รู้ผิดชอบชั่วดี
ก่อนจะนอนสวดมนต์อ้อนวอนทุกที
ขอกุศลบุญบารมีส่งเสริมครูนี้ให้ร่มเย็น

ครูมีบุญคุณจึงขอเทิดทูลเอาไว้เหนือเกล้า
ท่านสั่งสอนเราอบรมให้เราไม่เว้น
ท่านอุทิศไม่คิดถึงความยากเย็น
สอนให้รู้จัดเจนเฝ้าเน้นเฝ้าแนะมิได้อำพราง

พระคุณที่สามงดงามแจ่มใส
แต่ว่าใครหนอใครเปรียบเปรยครูไว้ว่าเป็นเรือจ้าง
ถ้าหากจะคิดยิ่งคิดยิ่งเห็นว่าผิดทาง
มีใครไหนบ้างแนะนำแนวทางอย่างครู

บุญเคยทำมาแต่ปางใดๆ เรายกให้ท่าน
ตั้งใจกราบกรานระลึกคุณท่านกตัญญู
โรคและภัยอย่ามาแผ้วพานคุณครู
ขอกุศลผลบุญค้ำชูให้ครูมีสุขชั่วนิรันดร
...ให้ครูมีสุขชั่วนิรันดร

****

ปาเจราจริยาโหนติ เป็นสิริสวัสดิ์พิพัฒน์ผล
บังเกิดจิตกตัญญูรู้บัดดล ว่ามีคนผู้หนึ่งซึ่งหวังดี
ทั้งเช้าสายบ่ายเย็นเค้นคำสอน บ้างพร่ำวอนเขียนอ่านขมันขมี
เมื่อเติบใหญ่ให้ตั้งตนเป็นคนดี คนผู้นี้คือครู...ผู้ค้ำจุน

คุณุตตรานุสาสกา ขับขานคราครั้งใดใจอบอุ่น
ถ้อยสำเนียงน้ำคำสำนึกคุณ ผู้การุณประสาทสิทธิ์วิทยา
สิ่งชั่วดีมีอยู่ให้รู้แจ้ง ต่างแจกแจงให้ตรองมองปัญหา
บ้างชี้แนะแนวทางสร้างปัญญา ให้ค้นหาเหตุผลจนได้ดี

น้อมเทียนแพรพานทองประคองเข้า รวบรวมเอาสิ่งล้ำจำเริญศรี
ทั้งหญ้าแพรกดอกมะเขือเจือปนมี ดอกเข็มที่งามดอกข้าวตอกตาม
สิ่งมงคลทั้งมวลล้วนกำหนด น้อมประณตกิริยาวาจาสาม
ดวงจิตตั้งกตัญญูอยู่ทุกยาม หมายแสดงความบูชาครูอาจารย์

ด้วยเดชากตัญญูอยู่เป็นนิจ จงสัมฤทธิ์อิฐผลจนแตกฉาน
มีปัญญาแจ่มแจ้งแห่งปฏิภาณ กอรปกิจการงานใดให้จำเริญ
มีปัญญารักษาตนให้พ้นทุกข์ มีความสุขท่วมท้นคนสรรเสริญ
แม้นพบกับปัญหากล้าเผชิญ สุดประเมินฤๅพรรนา...ค่าคุณครู

อัลมิตรา

วันเด็กแห่งชาติ ปี 2550

บางส่วนของงานวันเด็กที่กระทรวงการต่างประเทศ

สำหรับชาวกระทรวงการต่างประเทศแล้ว วันเด็กปีนี้ออกจะพิเศษกว่าทุกปีที่ผ่านมา เพราะมีการจัดงานวันเด็กขึ้นอย่างเป็นเรื่องเป็นราวที่อาคารที่ทำการถนนศรีอยุธยา แม้จะไม่เคยจัดงานนี้มาก่อน แต่พี่ๆ ชาวบัวแก้วตั้งอกตั้งใจกันมากในการเตรียมต้อนรับน้องๆ ทุกคนที่มาเยี่ยมพวกเราถึงบ้าน

สถานีวิทยุสราญรมย์เป็นจุดหนึ่งที่มีน้องแวะเวียนมาทดลองจัดรายการวิทยุกับพี่ๆ กว่า 300 คน บางช่วงของการสัมภาษณ์ เหล่าคุณน้าคุณอาที่สถานีฯ ต่างพากันยิ้มน้อยยิ้มใหญ่กับเสียงแจ้วๆ ที่ดังฟังชัดถึงความดีที่ตั้งใจจะทำเพื่อถวายในหลวงของเรา จึงขอนำบางส่วนมาลงไว้ ณ ที่นี้ค่ะ

☺ เป็นคนดีของชาติไทย ไม่ทำความชั่ว ♥เรารักในหลวง.....ด.ช. ธวัชนินทร์ อารายน

☺ หนูจะเป็นเด็กดีของพ่อแม่ ไม่ดื้อไม่ซน จะเชื่อฟังพ่อแม่ เป็นเด็กดีของประเทศชาติและสังคมค่ะ.....ด.ญ. นิชาภัทร กิติกุลวรากร ชั้น ป.6 โรงเรียนพญาไท

☺ ในฐานะที่หนูเป็นเด็กคนหนึ่ง อยากจะพูดว่าหนูจะตั้งใจเรียน เป็นเด็กดีของพ่อแม่ รักและจงรักภักดีต่อชาติค่ะ.....ด.ญ. ธัญลักษณ์ เวียงนนท์

☺ จะคอยช่วยเหลือคนอื่นเท่าที่ทำได้และเป็นเภสัชกรที่ดีในอนาคตค่ะ.....พัชราภรณ์ นนทสวัสดิ์ศรี

☺ เป็นเด็กดีของพ่อแม่ ไม่ติดสารเสพติด.....ด.ญ. ศศิธร เหมือนใจ ชั้น ป.6/1 โรงเรียนพญาไท

☺ หนูจะใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เป็นคนดีของสังคม.....ด.ญ. รัตติยา โพธิ์ศรีทอง ชั้น ป.6/1 โรงเรียนพญาไท

☺ จะเป็นคนดี ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และจะช่วยเหลือพ่อแม่และช่วยเหลือคนอื่น จะตั้งใจเรียนหนังสือเพื่อถวายในหลวง และเป็นคนดีของชาติต่อไป.....ด.ญ.เบญจมาศ มัฆวาฬ

☺ จะทำตัวดี ช่วยเหลือเพื่อนและพ่อแม่ทำความสะอาด และประหยัดเพื่อถวายในหลวง ไฟที่เราไม่ใช้ก็ปิดให้เรียบร้อยเพื่อประหยัดเพื่อชาติ.....ด.ญ. รัชดาพร สองบาง

☺ ผมทำความดีเพื่อถวายในหลวง ขอให้พระองค์ทรงพระเจริญ ผมจะเป็นเด็กดีของพ่อแม่ให้พระองค์ชื่นใจ Long Live The King.....ด.ช. ยุทธพิชัย จันทร์ชม

☺ จะประยัดเงินเพื่อถวายในหลวงในปีนี้.....ด.ช. ศักรินทร์ อาจเมือง

☺ จะเป็นเด็กดีของสังคม ไม่พูดจาหยาบคาย.....ด.ญ. นันทิยา ระหารนอก

☺ ตั้งใจเรียนหนังสือ เลิกแกล้งน้อง ช่วยงานบ้านมากขึ้น ใช้อย่างประหยัดไม่ฟุ่มเฟือยมาก จะทำความดีแก่สังคม ไม่ดื้อกับพ่อแม่ สอนการบ้านน้องและจะทำเรื่องดีๆ ตลอดครับ.....ด.ช.วัชรินทร์ แสวงศิลป์ ชั้น ป.5/6

☺ Next time, I will improve my study for my own life. I will not bully anyone. I will

be a good boy. .....ศรุต

☺ Work hard. Help People. Do good things……Pond 2-b

☺ I will be good for my parents. ♥♥♥..Tata Santaputra

☺ นำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เป็นเด็กดี ตั้งใจเรียน.....ด.ญ.ศุภิสา ปรีดีดิลก (กุ๊กกิ๊ก)

☺ ตั้งใจเรียน เป็นทหารเพื่อปกป้องในหลวง.....ด.ช. ฐิติภัทร์ ปรีดีดิลก (เกมส์)

☺ หนูจะไม่ทิ้งขยะในแม่น้ำเจ้าพระยาค่ะ.....ด.ญ. ธัญรดา บุญทูล

☺ หนูจะขอพรให้ในหลวงแข็งแรงสุขภาพดี.....ด.ญ. กนกวรรณ สุขใจ

☺ เป็นคนดีของประเทศไทยและไม่ทำความผิด.....แวว

☺ หนูจะเป็นเด็กดีของพ่อแม่ หนูจะช่วยกันปิดน้ำปิดไฟและจะใช้ชีวิตอย่างพอเพียง..... ด.ญ.กอบกุล พรมเทศ

☺ ผมจะช่วยประหยัดไฟฟ้า จะช่วยประหยัดน้ำ ช่วยย่าขายของ ใส่บาตรทุกเช้า.....ด.ช. พลวัฒน์ คุณานุรักษ์นันท์

RCE

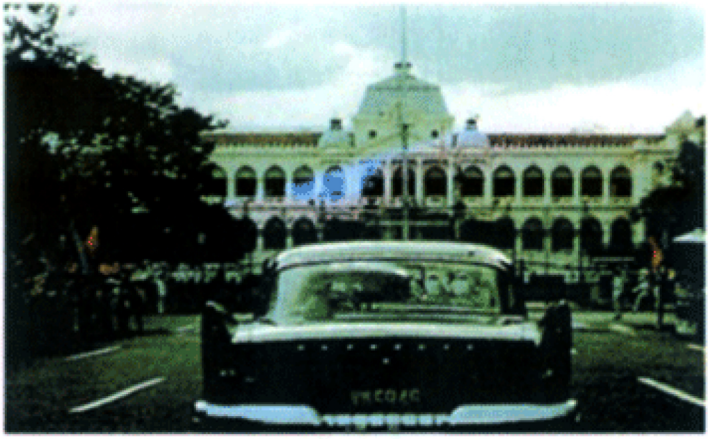

LONG LIVE
THAI-VIETNAMESE
FRIENDSHIP

สัมพันธไมตรีระหว่างไทยกับเวียดนามจงเจริญ
VIỆT THÁI ĐOÀN KẾT DIỆT TRỪ CỘNG SẢN

VIỆT THÁI ĐOÀN-KẾT DIỆT TRỪ CỘNG-

KHÁCH ĐẶC-BIỆT
TOÀN-THỂ HÂN-HOAN CHÀO MỪNG

RESPECTS TO HER MAJESTY THE QUEEN OF
FROM VIETNAMESE WOMEN

วิทยุสราญรมย์ AM 1575 kHz
ผังรายการ
(ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2550)

วัน/เวลา	05:30-06:00	06:00-06:30	06:30-07:00	17:30-18:00	18:00-18:30	19:00-19:30	22:00-22:30
จันทร์	สราญรมย์ ยามเช้า	รอบบ้านเรา	กงสุล สัมพันธ์	อังกฤษ อินเทรนด์	คุยกัน วันจันทร์	ดาวดวงน้อย	หน้าต่าง โลกกว้าง
อังคาร	ละคร เฉลิมพระเกียรติ	รอบบ้านเรา	ปกิณกะจาก สำนักราชเลขาธิการ	เปิดโลก ยามเย็น	หลายคน อยากรู้	ดาวดวงน้อย	หน้าต่าง โลกกว้าง
พุธ	ทันโลกกีฬา	รอบบ้านเรา	รู้รอบโลก	UN 360 องศา	คุยกัน วันพุธ	ดาวดวงน้อย	หน้าต่าง โลกกว้าง
พฤหัสบดี	สุขภาพ รับอรุณ	รอบบ้านเรา	นานาสาระ	เปิดโลก ยามเย็น	รักษ์ สิ่งแวดล้อม	ดาวดวงน้อย	หน้าต่าง โลกกว้าง
ศุกร์	เพลงสากล พาเพลิน	รอบบ้านเรา	กงสุล สัมพันธ์	รู้กฎหมาย สบายใจ	คุยกัน วันศุกร์	ดาวดวงน้อย	หน้าต่าง โลกกว้าง

ขอเชิญฟังวิทยุออนไลน์ได้ที่เว็บไซต์ www.mfa.go.th/radio_saranrom
หนังสือวิทยุสราญรมย์ออนไลน์ที่ www.mfa.go.th/saranrom_journal
E-mail : radio__saranrom@mfa.go.th